

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Τοποθετήσετε τὸ ἰδανικό σας ὅσο ψηλότερα μπορεῖτε. Ἀλλὰ μὴν ἐπιβάλλετε τὸ ἰδανικό σας στόν ἀδελφό σας, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνάπτυξη πιθανὸν νά εἶναι τελείως διαφορετικὴ ἀπὸ τὴν ἰδική σας. Μάθετε νὰ ἀσκῆτε τὴν ἀνοχή, ποὺ βοηθεῖ κάθε ἄνθρωπο, σὲ ὁποιοδήποτε σημεῖο τῆς ἐξελίξεως καὶ ἂν βρίσκεται.

A. Besant

ΕΤΟΣ 13ον ΤΕΥΧΟΣ 63 - 64

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 1968

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ (Δραγατσανίου 6)

(Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 — 1)

		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Στὴ χώρα τῶν Γαλάζιων Βουνῶν	20
Annie Besant	Μελέτη ἐπὶ τῆς Συνειδήσεως ἄδ. 50 δεμ.	60
»	Πρὸς τὴν Μύησιν	20
»	Μετενσάρκωση	10
»	Κάρμα	10
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθοῦν	10
Besant-Leadbeater	Ὁ Ἀστρικὸς Κόσμος	10
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	30
Th. Pascal	Ἡ θεοσοφία εἰς ὀλίγα κεφάλαια	10
J. van der Leeuw	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	30
N. Sri Ram	Θεοὶ ἐν ἐξορία	10
♣ ♣	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	15
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	15
»	Τὸ Βασίλειον τῆς Εὐδαιμονίας	20
»	Ἡ Πηγὴ τῆς Σοφίας	20
»	«Δελτίον Ἀστέρος» Τόμ. 1932-33 ἕκαστ.	30
»	10 Ὁμιλίαι εἰς Ὀχάϊ 1944	30
»	Ἐλευθερία, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος ἄδ.60 δεμ.	75
»	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β' σειρὰ)	60
»	Ἐκπαίδευσι καὶ σημασία ζωῆς ἄδ. 40 δεμ.	60
Ἰωάν. Βασιλῆς	Τὸ σημειωματάριο ἑνὸς Μύστου	50
Κ. Κιτρινιάρης	Ἀπολλώνιος ὁ Τυανεὺς	40
Γεώργ. Μαλτέζος	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	50
Κ. Μελισσαρόπουλος	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ.25 δ.	40
»	Μ ε λ ε τ ή μ α τ α ἄδ. 40 δεμ.	60
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 50 δεμ.	70
»	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	20
»	«Ἀγνώστῳ Θεῷ»	10
Πίναξ	Ὁ αἰώνιος Δεῖπνος	10

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ «ΙΛΙΣΟΣ», Τόμοι 1959, 60, 61, 63, 64, 65, 66, 67, χαρτοδεμένοι ἕκαστος δραχ. 50.

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον, διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ ΙΛΙΣΟΥ ΔΡΑΧ. 10

ΙΛΙΣΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ
Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμῶνος), ὄροφος 6ος, ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντὴς ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ἐπιμελητὴς ὕλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 13ον ✱ Σεπτέμβριος - Ὀκτώβριος 1968 ✱ ΤΕΥΧΟΣ 63-64

Κυκλοφορεῖ ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου

ΕΙΔΙΚΟΣ ΤΟΜΟΣ ΤΟΥ "ΙΛΙΣΟΥ„

Μὲ ἐπιλογὴν τῶν ἐτῶν 1956-1958

ΜΕ ΧΑΡΑ ἀναγγέλλομε στοὺς φίλους τοῦ ΙΛΙΣΟΥ ὅτι ἐπίκειται ἡ ἔκδοσις ἑνὸς ΕΙΔΙΚΟΥ ΤΟΜΟΥ μὲ ἐπιλογὴ τῶν δημοσιευμάτων τῶν τριῶν πρώτων ἐτῶν 1956 — 1957 — 1958.

Ἡ αὔξησις τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συνδρομητῶν καὶ ἡ εὔλογη ἐπιθυμία τῶν νεωτέρων ν' ἀποκτήσουν τὴν σειρὰ τῶν προηγουμένων τόμων, ἐπέφερε πρὸ πολλοῦ τὴν ἐξάντλησι τῶν τόμων τῆς τριετίας 1956—1958. Σκεφθήκαμε ὅτι ἡ ἀνατύπωσις μιᾶς ἐπιλογῆς τῶν περιεχομένων τῆς τριετίας αὐτῆς θὰ ἐνδιέφερε ἰδιαιτέρως τοὺς νεωτέρους ἐκ τῶν συνδρομητῶν, καθὼς καὶ τοὺς μελλοντικούς, ἐπίσης καὶ τὸ ἐλεύθερο ἀναγνωστικὸ κοινόν, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ τοὺς πα-

λαιοὺς συνδρομητὰς οἱ ὁποῖοι θὰ βροῦν συγκεντρωμένα τὰ σπουδαιότερα ἀπὸ τὰ ἄρθρα τῆς πρώτης τριετίας.

Ὁ είδικὸς αὐτὸς τόμος ὑπολογίζεται νὰ κυκλοφορήση ἐντὸς τοῦ Δεκεμβρίου, ὥστε καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ πρώτου ἔτους συνδρομηταί, ποὺ ἔχουν οἱ ἴδιοι ὅλους τοὺς τόμους νὰ ἔχουν στὴ διάθεσί τους ἕνα ὡραῖο δῶρο γιὰ τοὺς φίλους τους ἢ γιὰ τὸν ἑαυτό τους.

Στὸν τόμο τῆς ἐπιλογῆς 1956—1958 ὑπογράφονται οἱ ἑξῆς:

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΑΔΡΙΑΝΟΠΟΥΛΟΣ: Μὰ σειρὰ ἐνδιαφερόντων ἄρθρων καὶ εἰδικῶς αἱ πολύτιμοι «Ὑποθῆκαι Βιοτικῆς».

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΗΣ: Μιὰ ὡραία σκιαγραφία τοῦ Σπυρίδωνος Νάγου καὶ ἄρθρα γιὰ τὶς «ἀγοραίες μαντεῖες» καὶ γλαφυρὲς περιγραφὲς γιὰ τοὺς ἁπλοὺς ἀνθρώπους μὲ τὶς μεγαλόπρεπες ψυχές, ποὺ εἶχε γνωρίσει.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΘΗΒΑΙΟΣ: Φιλοσοφικὴ μελέτη περί Ἀληθείας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ: Πυθαγόρειος Φιλοσοφία, Ἀλχημισταί, Κάβειροι, Ἐλευσίνιοι, Ὀρφικοί, κ. ἄ.

ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ: Οἱ συνομιλίες στὴν Ἑκάλη, οἱ διαλέξεις στὸν «Παρνασσό», καὶ ἐκτενὲς ἀπάνθισμα παλαιοτέρων ὁμιλιῶν του.

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΟΥΒΑΡΙΣ: Ὁ «Διδάσκαλος τῆς Δικαιοσύνης» καὶ οἱ πάπυροι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης.

ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μελέτες γιὰ τὴν ἔννοια τοῦ Θεοῦ, τὴν Μετενσάρκωσι, τοὺς Ροδοσταύρους, τὸ ἄνθος τοῦ Λωτοῦ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΝΑΓΟΣ: Μελέτη γιὰ τὸν Διόνυσο.

ΣΡΙ ΡΑΜ: Ἡ ὁμιλία του στὴν Ἀθήνα γ.ὰ τὸ περιεχόμενο καὶ τὸ πεπρωμένο τοῦ Ἀνθρώπου, καὶ ἄλλες μελέτες.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ: Σειρὰ μελετῶν γιὰ τὴν «Μεταφυσικὴ στὴν Ἑλληνικὴ Ποίησι» μὲ θέματα τὸ ἔργο τῶν: Παλαμᾶ, Σικελιανοῦ, Σολωμοῦ, Κάλβου, Καζαντζάκη, Καβάφη, Προβελεγγίου, Παπαντωνίου, Ἀθάνα.

ΕΠΙΣΗΣ ποιήματα Δροσίνη, Καραντώνη, Κίπλιγκ, Μελισσάνθης, Οὐίτμαν, Οὐράνη, Παλαμᾶ, Πορφύρα, Προβελέγγιου, Σκίπη κ. ἄ.

ΤΕΛΟΣ μελέτες καὶ ἄρθρα γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὰ ἔντομα, γιὰ τὴν γαλήνη, γιὰ τὴν μέθοδο Γιόγκι, καὶ πολλὰ ἄλλα ἐνδιαφέροντα φιλοσοφικὰ θέματα.

Ο ΤΟΜΟΣ τριετίας 1956—1958 θ' ἀποτελέση πολύτιμο σύντροφο γιὰ κάθε πνευματικὸ ἄνθρωπο.

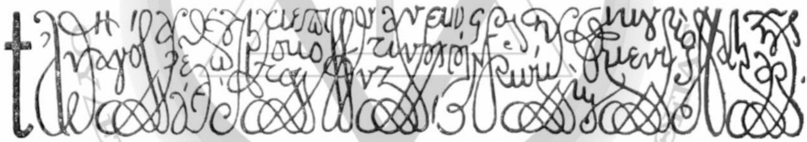
ΠΕΡΙΜΕΝΟΜΕ ὅτι οἱ φίλοι τοῦ ΙΛΙΣΟΥ θὰ μείνουν ἱκανοποιημένοι. ΛΕΠΤΟΜΕΡΕΙΕΣ γιὰ τὸν τρόπο ν' ἀποκτήσουν τὸν ἐξαιρετικὸν αὐτὸ τόμο, στὸ ἑπόμενο τεῦχος.

«Πλουτιζόμεθα ἐκ τῶν ὑψηλῶν σκέψεων»

ΓΡΑΦΕΙ Ο ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ

ΓΙΑ ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ «Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας»

Ὁ Παναγιώτατος Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης ΑΘΗΝΑΓΟΡΑΣ ἀπηύθυνεν ἐπιστολὴν πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ» Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, μὲ ἐνδιαφερούσας κρίσεις γιὰ τὸ τελευταῖο βιβλίο του «ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ». Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Οἰκ. Πατριάρχου ἔχει ὡς ἀκολούθως:

Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν διαπλέοντες μετὰ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἱεραρχίας τοῦ Ἱ. Κλήρου καὶ τοῦ Χριστεπωνύμου Πληρώματος τοῦ ἐγγὺς καὶ τοῦ ἐγγὺς ὑπὸ συνθήκας κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Ὑψίστου, πολλὴν ἐδοκιμάσαμεν ψυχικὴν χαρὰν κομισάμενοι τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας» σύγγραμμα τῆς ὑμετέρας λίαν ἡμῖν ἀγαπητῆς Ἐντιμότητος.

Καὶ ἠρχίσαμεν νὰ μελετῶμεν αὐτὸ ἐν μυστικῇ μεθ' ὑμῶν ψυχικῇ ἐπικοινωνίᾳ καὶ ἀγαλλιάσει, ὅτι πλουτιζόμεθα ἐκ τῶν ὑψηλῶν σκέψεων τῆς ὑμετέρας Ἐντιμότητος, τῶν εὐγενικῶν αἰσθημάτων καὶ τοῦ πόθου τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς κοινωνίας καὶ μερικώτερον τοῦ ἀνθρώπου.

Ταῦτα δὲ πάντα συγκροτοῦσι καὶ τὴν προσωπικὴν Βιβλιοθήκην τὴν ὁποίαν καταρτίζομεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν καὶ διατηροῦμεν ἀνεξάντλητον.

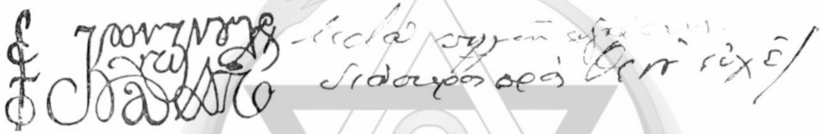
Καὶ ἐπὶ πλέον ἔχουσι τοποθετήσει τὴν ὑμετέραν Ἐντιμότητα εἰς τὴν γενναίαν καὶ τετιμημένην παρεμβολὴν τῶν συμμετόχων καὶ συν-

εργατῶν τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας ἐν τῇ προσπαθείᾳ αὐτῆς εἰς προώθησιν τῆς ἑνότητος τῶν Χριστιανῶν.

Πρὸς τὴν κατεύθυνσιν ταύτην ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, ἐπιπεσοῦσα ἐπὶ τῶν ὀπαδῶν Αὐτοῦ, φωτίζει τὰς διανοίας καὶ θερμαίνει τὰς καρδίας τῶν Χριστιανῶν, εἰς πορείαν σταθερὰν καὶ ἀκλινῆ κατὰ τὸ ἐσώκλειστον φύλλον.

Εὐχαριστοῦμεν ὅθεν θερμῶς τὴν ὑμετέραν ἀγαπητὴν Ἐντιμότητα διὰ τὴν ἀποστολὴν τῆς συγγραφῆς ὑμῶν ταύτης ὡς καὶ τῆς ἰδιοχείρου εὐλαβοῦς ἀφιερώσεως, συγχαίρομεν ὁλοψύχως καὶ ἐπικαλούμεθα τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἰς συνεχῆ πνευματικὴν παραγωγὴν καὶ πλουτισμὸν τῶν ἐκδόσεων αὐτῆς.

Καὶ ἐπὶ τούτοις ἀπονέμοντες τῇ ὑμετέρᾳ ἀγαπητῇ Ἐντιμότητι τὰς Πατρικὰς εὐχὰς ἐπικαλούμεθα ἐπ' αὐτὴν καὶ τοὺς ἀγαπητοὺς οἰκείους αὐτῆς τὴν χάριν καὶ τὸ ἄπειρον ἔλεος τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου.

*

Ὁ Ἀνδρέας Καραντώνης

παρουσιάζει ἀπὸ τὸ ΕΙΡ τὸ τελευταῖο βιβλίο τοῦ

Κ. ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας

«Ἱκανότης προκλήσεως πνευματικῆς περιεργείας»

Στὸν κ. Κωστῆ Μελισσαρόπουλο, πρέπει ν' ἀναγνωρίσουμε τὸ «πάθος τῆς φιλοσοφίας». Τὸ πάθος αὐτό, ἔχει δυὸ κύρια γνωρίσματα. Πρῶτον, εἶναι ἕνα πάθος «διδασκάλου, ποὺ θέλει νὰ διαδόση τὰ φῶτα τῆς φιλοσοφικῆς γνώσεως», μὲ τρόπο ἁπλό, εὔληπτο, ζωντανό. Καὶ δεύτερο, τὸ πάθος αὐτὸ ἐκδηλώνεται, ἐνεργεῖ, χρόνια τώρα, μὲ συνέπεια, μεθοδικότητα καὶ πνευματικὴ γαλήνη. Δυὸ μέσα διαδόσεως τῆς φιλοσοφίας χρησιμοποιεῖ ὁ κ. Μελισσαρόπουλος. Τὸ γνωστότατο περιοδικό του «Ἰλισός», ποὺ ἤδη ἔχει στὸ ἐνεργητικό του μιὰ ἀξιόλογη «ἱστορία ζωῆς». Καὶ

τὰ βιβλία ποὺ συγγράφει καὶ ἐκδίδει ὁ ἴδιος ὑπὸ μορφὴν διαυγῶν διδακτικῶν συγγραμμάτων. Δώδεκα χρόνια ζωῆς ἀριθμεῖ ἤδη ὁ συμπαθέστατος «Ἰλισός» ποὺ πράγματι οἱ σελίδες του ἀποπνέουν τὸ πνεῦμα καὶ τὸ ἀνακουφιστικὸ ἦθος τῆς φιλοσοφίας. Καὶ σὲ δεκαέξι, φτάνουν μὲ τὸ τελευταῖο του ἔργο, τὰ «Βήματα τῆς Φιλοσοφίας», οἱ πολυποίκιλες φιλοσοφικές του δημιουργίες. Οἱ κύριες πηγὲς ἀπὸ τὶς ὁποῖες καὶ ποτίζεται καὶ ποτίζει ὁ κ. Μελισσαρόπουλος, εἶναι οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες φιλόσοφοι. Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ διδάξη κάτι καὶ μάλιστα νὰ διδάξη φιλοσοφία, ἂν δὲν ξέρει καλὰ τὶς πηγὲς αὐτοῦ ποὺ διδάσκει. Καὶ μὲ τὰ «Βήματα τῆς Φιλοσοφίας», ὁ κ. Μελισσαρόπουλος θέτει στὴ διάθεσι κάθε ἑνὸς ποὺ θὰ ἤθελε νὰ ἀνατρέξη στὶς πηγὲς τῆς φιλοσοφίας, ἕνα εἶδος «περιληπτικοῦ ὁδηγοῦ», ὅπως θὰ λέγαμε, στὸ ὁποῖον ἐντάσσονται χρονολογικά, ἱστορικὰ καὶ πνευματικά, οἱ «πρῶτοι διδάξαντες». Εἶναι, κατὰ σειρὰ ὁμοταξιῶν, οἱ φιλόσοφοι τῆς προσωκρατικῆς περιόδου (Ἕλληνες καὶ Ἀνατολικοί), εἶναι οἱ φιλόσοφοι τῆς κυρίως μεταφυσικῆς σκέψεως καὶ τοῦ ἠθικοῦ λόγου ποὺ ἀρχίζουν μὲ τὸν Σωκράτη καὶ ἀπὸ τὸν Σωκράτη καὶ ποὺ μὲ τοὺς Πυθαγορείους, φτάνουν ἕως τὰ προπύλαια τοῦ Χριστιανισμοῦ, εἶναι οἱ φιλόσοφοι τῆς περιόδου ποὺ ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Χριστιανισμὸ καὶ φτάνει ἕως τὴν Ἀναγέννησι (νεοπλατωνισμός, πατέρες καὶ ἀπολογηταὶ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔπειτα οἱ ἐκπρόσωποι τῆς λεγομένης «σχολαστικῆς φιλοσοφίας». Ἕλληνες, Ἄραβες, Ἰουδαῖοι, Εὐρωπαῖοι. Γιὰ τὸν καθέναν ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους αὐτούς, ἀνάλογα μὲ τὴ σημασία τοῦ ἔργου τους, ὁ κ. Μελισσαρόπουλος, χαράζει μὲ λίγες ἢ περισσότερες γραμμὲς τὸ ἀναγκαῖο σχεδιάγραμμα ποὺ περικλείει καὶ ἐκφράζει τὴ θεμελιώδη σκέψι τῆς κοσμοθεωρίας τους ἢ τοῦ συστήματός τους. Ἀπὸ κεῖ καὶ πέρα, εἶναι ὁ καθένας ἐλεύθερος νὰ προχωρήση μόνος του σὲ μιὰ συστηματικὴ γνωριμία εἴτε μὲ ὅλη τὴν πρωταρχικὴ φιλοσοφία, εἴτε μὲ τὸ ἔργο τοῦ φιλοσόφου ποὺ θὰ τὸν ἑλκύση περισσότερο ἡ βασική του ἰδέα. Γρήγορα ὁ ἀναγνώστης αὐτοῦ τοῦ βιβλίου, θ' ἀνακαλύψη τὴν κυριώτερη ἀρετή του: εἶναι ἡ ἀρετὴ ποὺ θὰ τὴ λέγαμε «ἱκανότης προκλήσεως πνευματικῆς περιεργείας». Μᾶς διεγείρει περιέργεια καὶ ὄρεξι γιὰ νὰ ἐπικοινωνήσουμε μὲ τὴ φιλοσοφία. Κι' αὐτὴ ἡ ἀρετὴ τοῦ κ. Μελισσαρόπουλου, εἶναι συνέπεια μακρᾶς φιλοσοφικῆς διεργασίας τοῦ ἴδιου συντελεσμένης μὲ πάθος γιὰ τὴ φιλοσοφία, μὲ πνευματικὴ ἱκανότητα γιὰ τὴν κατανόησί της καὶ μὲ δεξιοτεχνία γιὰ μιὰ συνοπτική της ἀναμετάδοσι.

★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆

Κωστῆ Μελισσαροπούλου

ΠΛΑΤΩΝ

Ἀπὸ «Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας»

Τὸ ὄνομά του ἦταν Ἀριστοκλῆς. Ὀνομάστηκε Πλάτων διότι εἶχε πλατὺ μέτωπο καὶ στῆθος (ἢ διότι μεταχειριζόταν ἐκτεταμένες φράσεις). Υἱὸς τοῦ Ἀρίστωνος καὶ τῆς Περικτιόνης. Καταγόταν ἀπὸ ἀριστοκρατικὸ γένος (ὁ πατέρας του ἀπὸ τὸν Κόδρο, ἡ μητέρα του ἀπὸ τὸν Σόλωνα). Ὁ Κρατύλος τοῦ ἐδίδαξε τὴ φιλοσοφία τοῦ Ἡράκλειτου καὶ ὁ Ἑρμογένης τοῦ Παρμενίδη. Ἔγραφε ποιήματα, ἀλλὰ τὰ ἔκαψε ὅταν ἐγνώρισε τὸν Σωκράτη. Μετὰ τὴν καταδίκη καὶ τὸν θάνατο τοῦ Σωκράτη ἐταξίδεψε στὴν Αἴγυπτο, Κυρήνη, Κάτω Ἰταλία, Σικελία, ὅπου φιλοξενήθηκε ἀπὸ τὸν τύραννο τῶν Συρακουσῶν Διονύσιον.

Ἐγύρισε στὰς Ἀθήνας, ὅπου ἵδρυσε τὸ 387 Σχολὴ στοὺς κήπους τοῦ Ἀκάδημου (Ἑκαδήμου), ἡ ὁποία γι' αὐτὸ ὀνομάστηκε Ἀκαδημία καὶ οἱ μαθηταί της Ἀκαδημεικοί. Στὴν εἴσοδο τῆς Ἀκαδημίας ἔγραψε: «Μηδεὶς ἀγεωμέτρητος εἰσίτω», διδάσκων ὅτι «Θεὸς ἀεὶ γεωμετρεῖ» (Λέγονται καὶ γιὰ τὸν Πυθαγόρα καὶ γιὰ τὸν Πλάτωνα. Δὲν ἀποκλείεται ὁ Πλάτων νὰ τὰ ἐχρησιμοποίησε στὴν Ἀκαδημία, ἀντιγράφοντας ἀπὸ τὸ Ὁμακόϊον).

Κατὰ τὸν Πλάτωνα φιλοσοφία εἶναι ὁ πόθος γιὰ τὴ σοφία καὶ τὴν ἀρετή, ἡ ἀναζήτηση καὶ γνώση ἐκείνου ποὺ πραγματικὰ ὑπάρχει (τοῦ ὄντως ὄντος). Καὶ ἐπειδὴ ἡ φιλοσοφία ἑρμηνεύει τὴν ἁρμονία τοῦ σύμπαντος, εἶναι ἡ «μεγίστη μουσικὴ τέχνη». Ἡ σοφία ἀνήκει στὸν θεό, ἡ φιλοσοφία στὸν ἄνθρωπο. Ἡ φιλοσοφία εἶναι ἔκφραση ζωῆς καὶ προσπάθεια πρὸς ἀπολύτρωσιν, στηριζόμενη στὸν λόγο.

Ἀπὸ τὸν Σωκράτη διδάχθηκε τὴ γνώση τοῦ Ἀγαθοῦ. Ἀπὸ τοὺς Πυθαγορείους καὶ Ὀρφικοὺς τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς καὶ τὴ διαδοχικὴ ἐνσάρκωσή της σὲ ἀνθρώπινα σώματα. Ὁ Πλάτων ἀποκρούει τὴν αἰσθησιαρχία τῶν σοφιστῶν καὶ τὸ ἀδύνατον τῆς γνώσεως. Γνῶσιν ὀνομάζει τὴν ἀνάμνηση τῆς ψυχῆς ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἐνσαρκώσεις της καὶ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα τοῦ πνευματικοῦ κόσμου, ἀπὸ τὸν κόσμο τῶν ἰδεῶν. Οἱ «Ἰδέες», οἱ ὁποῖες ἔχουν πραγματικὴ ὑπόσταση, ἀπαρτίζουν τὸν πνευματικὸ κόσμο, τὸ ὄντως ὄν. Οἱ ἰδέες ζοῦν στὸν ὑπεραισθητὸ κόσμο, ἀντιληπτὸ μόνον διὰ τῆς νοήσεως, ὅπου καὶ ἡ ψυχὴ ζῇ, ὅπως οἱ αἰσθήσεις ζοῦν στὸν αἰσθητὸ κόσμο, ὁ ὁποῖος ὅμως δὲν ἔχει πραγματικὴ ὕπαρξη (διαρκῶς «γίγνεται» ἀλλ' οὐδέποτε «ἐστί»). Σύμφωνα μὲ τὸν Ἡράκλειτο, τὰ

φαινόμενα τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου εἶναι ρευστὰ καὶ μεταβλητά, ἀσθενεῖς ἀντανακλάσεις τοῦ κόσμου τῶν Ἰδεῶν. Ἐνῶ οἱ Ἰδέες εἶναι αἰώνιες καὶ ἄφθαρτες. Ἀποτελοῦν τὰ «ἀρχέτυπα». Ὑψίστη Ἰδέα εἶναι τὸ Ἀγαθόν, ποὺ διατηρεῖται αἰώνιο καὶ ἀναλλοίωτο καὶ τοῦ ὁποίου εἶναι δυνατὴ ἡ ἐποπτεία. Τοῦτο ἐνεφύσησε σὲ ὅλα τὰ ὄντα τὴν ὁρμὴ πρὸς τὴν τελειοποίηση καὶ διεμόρφωσε ἀπὸ τὸ Χάος τὸν Κόσμο, μὲ τὸ μέτρο καὶ τὸν ἀριθμό.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ εἶναι Ἰδέα καὶ θεωρεῖ τὶς ἄλλες Ἰδέες, πρὶν φυλακισθῇ στὸ ἀνθρώπινο σῶμα γιὰ ν' ἀκολουθήση τὴν πορεία τῶν διαδοχικῶν ἐνσαρκώσεών της στὸν κόσμο τῶν αἰσθήσεων, μέχρις ὅτου ξαναγυρίση στὸν ὑπεραισθητὸ κόσμο τῶν Ἰδεῶν, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ τὴν πραγματικότητα (Ἰδεοκρατία).

Ἡ σημασία τοῦ Ἔρωτος, γιὰ τὸν μεταφυσικὸ κόσμο τῶν Ἰδεῶν, εἶναι μεγίστη. Ὁ Ἔρως εἶναι κίνητρο πρὸς τὸ ἀληθινὸ καὶ τὸ ὡραῖο. Εἶναι ἡ θεώρηση τοῦ φυσικοῦ, ἀλλὰ κυρίως τοῦ ἠθικοῦ κάλλους. «Τόκος ἐν καλῷ καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὴν ψυχήν».

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει νόηση (λογιστικόν), ποὺ ἑδρεύει στὴν κεφαλὴ καὶ ὁδηγεῖ στὴ σοφία (φρόνηση). Συναίσθημα (θυμοειδές), ποὺ ἑδρεύει στὸ στῆθος καὶ ὁδηγεῖ στὴν ἀνδρεία. Ἐπιθυμία (ἐπιθυμητικόν), ποὺ ἑδρεύει στὸ ὑπογάστριο καὶ ὁδηγεῖ στὴ σωφροσύνη. Ὅταν καὶ τὰ τρία συμβαδίζουν ἁρμονικά, ὑπάρχει Δικαιοσύνη. Ἔτσι ἔχομε: Φρόνηση, ἀνδρεία, σωφροσύνη, δικαιοσύνη. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ἀκολουθεῖ τὸν σωστὸ δρόμο γίνεται ἐνάρετος καὶ εὐδαίμων. Ἡ ἀρετὴ εἶναι αὐτάρκης πρὸς εὐδαιμονίαν.

Πλὴν τῶν ἠθικῶν προβλημάτων ποὺ ἀναφέρονται στὴν τελειοποίηση τοῦ ἀνθρώπου, ἡ φιλοσοφία τοῦ Πλάτωνος ἐνδιαφέρεται καὶ γιὰ τὴν πολιτεία. Ἡ εὐημερία τῆς πόλεως πρέπει νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς τῶν ἀρχόντων, οἱ ὁποῖοι θὰ ὁδηγηθοῦν μὲ τὰ μαθηματικὰ πρὸς τὴ φιλοσοφία. Ἡ γνῶσις τῆς Ἰδέας τοῦ Ἀγαθοῦ θὰ τοὺς ὁδηγήση στὴν ἐκπλήρωση τῶν ὑποχρεώσεών τους. Καὶ πρέπει νὰ μὴν ἔχουν κτήματα, γιὰ νὰ εἶναι ἀπερίσπαστοι στὰ καθήκοντά τους. Ἡ διακυβέρνηση τῆς πόλεως πρέπει νὰ γίνεται ἀπὸ τοὺς ὁλοκληρωτικὰ μορφωμένους καὶ ἀρίστους κατὰ τὴν ἀρετή, δηλαδὴ ἀπὸ τοὺς φιλοσόφους. Στὴν «Πολιτεία» ὁ Πλάτων γράφει ὅτι ἂν οἱ φιλόσοφοι δὲν βασιλεύσουν στὶς πόλεις ἢ οἱ λεγόμενοι βασιλεῖς καὶ δυνάσται δὲν φιλοσοφήσουν γνήσια καὶ ἱκανοποιητικά, ἂν δὲν συμπέσουν στὸ ἴδιο πρόσωπο τοῦτα τὰ δύο, δηλαδὴ ἡ πολιτικὴ δύναμη καὶ ἡ φιλοσοφία, δὲν θὰ ὑπάρξη τέλος τῶν κακῶν στὶς πόλεις, οὔτε καὶ σὲ ὁλόκληρο τὸ ἀνθρώπινο γένος.

Μετὰ τοὺς ἄρχοντες — ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὸ λογιστικὸ τῆς ψυχῆς — ἔρχονται οἱ πολεμισταὶ — ποὺ ἀντιστοιχοῦν στὸ θυμοειδὲς — στοὺς ὁποίους ἀνήκουν οἱ ἡρωϊκὲς πράξεις καὶ οἱ ὁποῖοι

πρέπει νὰ εἶναι πειθήνιον ὄργανον τοῦ πνεύματος. Τέλος ὑπάρχει ὁ λαὸς — ποὺ ἀντιστοιχεῖ στὸ ἐπιθυμητικὸ — στὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ ἱκανοποίηση τῶν ὑλικῶν ἀναγκῶν καὶ ὁ ὁποῖος δικαιοῦται νὰ ἔχῃ μεγάλη ἐλευθερία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄρχοντες, οἱ ὁποῖοι δεσμεύονται ἀπὸ τὶς ὑποχρεώσεις τους. Ἡ ἁρμονικὴ συνεργασία τῶν τριῶν αὐτῶν τάξεων ἀποτελεῖ τὴ δίκαιη πολιτεία. Οἱ γυναῖκες πρέπει νὰ εἶναι ἰσότιμες σὲ ὅλα μὲ τοὺς ἄνδρες καὶ νὰ μετέχουν σὲ ὅλα τὰ ἔργα, ἀκόμη καὶ στὰ πολεμικά. Δοῦλοι δὲν χρειάζονται.

Ὁ Πλάτων εἶναι ὁ γοητευτικώτερος συγγραφεὺς φιλοσοφικῶν ἔργων. Ἐπῆρε σ' αὐτὰ σὰν κεντρικὸ ἥρωα τὸν Σωκράτη καὶ δὲν γνωρίζομε ποιὲς ἀπὸ τὶς ἐκφραζόμενες ἰδέες ἀνήκουν στὸν Σωκράτη καὶ ποιὲς στὸν Πλάτωνα. Ἐχρησιμοποίησε ὡραιότατους μύθους γιὰ νὰ ἐκφράσῃ τὰ ἀνέκφραστα καὶ ἀκατάληπτα γιὰ τοὺς κοινοὺς ἀνθρώπους. Ἐτόνισε ὅτι Θεὸς καὶ ψυχὴ εἶναι ἀσώματοι καὶ ὅτι σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι «ἡ τῷ Θεῷ ὁμοίωσις».

Μὲ τὸ ὄνομά του ὑπάρχουν 43 βιβλία, ἀπὸ τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα 36 ἐθεωροῦντο γνήσια. Ὁ Θράσυλλος (ἀστρολόγος στὴν αὐλὴ τοῦ αὐτοκράτορα Τιβέριου) τὰ κατέταξε σὲ ἐννέα τετραλογίες:

Εὐθύφρων, Ἀπολογία, Κρίτων, Φαίδων.

Κρατύλος, Θεαίτητος, Σοφιστής, Πολιτικός.

Παρμενίδης, Φίληβος, Συμπόσιον, Φαῖδρος.

Ἀλκιβιάδης Α΄, Ἀλκιβιάδης Β΄, Ἵππαρχος, Ἀντερασταί.

Θεάγης, Χαρμίδης, Λάχης, Λύσις.

Εὐθύδημος, Πρωταγόρας, Γοργίας, Μένων.

Ἱππίας μείζων, Ἱππίας ἐλάσσων, Ἴων, Μενέξενος.

Κλειτοφῶν, Πολιτεία, Τίμαιος, Κριτίας.

Μίνως, Νόμοι, Ἐπινομίς, Ἐπιστολαί.

Τὰ ὑπόλοιπα 7 εἶναι: Ὅροι, Περὶ δικαίου, Περὶ ἀρετῆς, Δημόδοκος, Σίσυφος, Ἐρυξίας, Ἀξίοχος. Τὰ τελευταῖα δύο θεωροῦνται ἀξιόλογα. Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὰ 36 ἡ νεώτερη ἔρευνα ἐθεώρησε νόθα τὰ ἀκόλουθα: Ἀλκιβιάδης Β΄, Ἵππαρχος, Ἀντερασταί, Θεάγης. Καὶ ἀμφισβητούμενα τά: Ἀλκιβιάδης Α΄, Κλειτοφῶν, Μίνως, Ἐπινομίς, Ἐπιστολαί. Ἡ χρονολογικὴ σειρὰ ποὺ ἐγράφηκαν δὲν εἶναι γνωστὴ καὶ ὑπάρχουν διάφορες ἀντιφατικὲς ἀπόψεις.

ΔΗΜ. Α. ΙΩΑΝΝΙΔΗ

Οἱ Κένταυροι

Τὸ Πάσχα ποὺ πέρασε πῆρα μιὰ κάρτα ἑνὸς καλοῦ μου φίλου ἀπὸ κάποιο ὄμορφο χωριὸ τοῦ Πηλίου, ὅπου εἶχε πάει γιὰ τὶς ἑορτές. Ἦταν ἐνθουσιασμένος ἀπὸ τὸ ὡραῖο βουνὸ μὲ τὶς τόσες καλλονὲς καὶ γιὰ τὴν ὑποβλητικὴ ἀτμόσφαιρα, ποὺ θυμίζει, καθὼς ἔγραφε, τὸν Χείρωνα, τοὺς Κενταύρους καὶ τὸν Πηλέα.

Ἡ κάρτα του μοῦ ἔφερε στὸν νοῦ μνῆμες παλιὲς γιὰ τὸ θρυλικὸ βουνό, ποὺ τόσο καλὰ τὸ εἶχα γνωρίσει ἄλλοτε, ὅταν ἔμεινα γιὰ ἀρκετὸ καιρὸ στὸν Βόλο. Εἶχα τότε γυρίσει τὰ χωριά του καὶ τὶς μαγευτικὲς κατάφυτες τοποθεσίες του καὶ μὲ εἶχαν συνεπάρει οἱ προϊστορικὲς παραδόσεις του μὲ τοὺς μύθους, τὶς ἀλληγορίες καὶ τοὺς συμβολισμούς των.

★

Τί προσεκτικὸ ὅμως ξεκαθάρισμα θέλουν καὶ οἱ μῦθοι αὐτοί, μὲ τὶς ἀπίθανες προσθῆκες καὶ τὶς μεταβολὲς ποὺ πάθανε ἀπὸ τὰ ὁμηρικὰ ἔπη στὴν ἀρχή, καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς τραγικοὺς καὶ τοὺς ἄλλους συνεργάτες των!

Ἄξια προσοχῆς ἐπάνω στὸ ζήτημα τῆς διαστροφῆς τῶν ἀρχικῶν μύθων εἶναι καὶ τὰ ὅσα ἔχει γράψει ὁ ἀείμνηστος Νικ. Ἐλευθεριάδης, ὁ ἀνατολιστὴς στὸ τόσο σπουδαῖο ἔργο του «Πελασγικὴ Ἑλλὰς» (1931).

Ἂς τὸν ἀκούσωμε λοιπὸν ἢ μᾶλλον ἂς τὸν διαβάσωμε:

«Λόγῳ τῆς παρὰ τῶν Ἰώνων ἐπεξεργασίας τῶν ὁμηρικῶν ἐπῶν προέρχεται —παρατηρεῖ ὁ Κούρτιος, (Ἑλλην. Ἱστορ. κεφ. δ΄)— ἡ τοσοῦτον ἐλαφρὰ καὶ παράτολμος αὐτὴ ἀντίληψις περὶ τῶν θεῶν καὶ τῆς θρησκείας, πάντες δὲ οἱ θεοὶ καθίστανται ἀντικείμενον καὶ ποιᾶς τινος φανερᾶς εἰρωνίας, ὁ δὲ Ὄλυμπος μεταβάλλεται εἰς ἀπεικασμα τοῦ εὐθύμου κόσμου μετὰ πασῶν τῶν ἀδυναμιῶν του, καὶ οἱ ὁμηρικοὶ θεοὶ οὐδένα παρακωλύουσιν ἀπὸ τῆς πλήρους ἀπολαύσεως τῶν σαρκικῶν ἡδονῶν. Πάντα δὲ τὰ κακὰ καὶ τὰ ἐλαττώματα ταῦτα τοῦ Ἰωνικοῦ Ὁμήρου καλῶς διέγνωσεν ἤδη καὶ ὁ Πλάτων ἐν τῇ Πολιτείᾳ του καὶ ἔχουσι ταῦτα ἀδικήσει καὶ πολὺ βαρύνει διὰ τὴν περαιτέρω ἠθικὴν καὶ θρησκευτικὴν ὑπόστασιν καὶ διαμόρφωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους».

Θὰ προσπαθήσωμε λοιπὸν κι' ἐμεῖς, ὅσο μᾶς εἶναι δυνατόν, κάποια ἐπιλογὴ στοὺς μύθους γιὰ τὸ Πήλιον, ὥστε νὰ χωρίσωμε τοὺς γνήσιους, τοὺς ἀρχικούς, ἀπὸ τὰ μεταγενέστερα κατασκευάσματα, ποὺ τόσο τοὺς ἔχουν ἀλλοιώσει.

Πολλὲς φορὲς τὸ ἔχομε 'πῆ καὶ τὸ ἔχομε γράψει, ὅτι οἱ «ἀρχικοὶ» μῦθοι εἶναι ἐκφράσεις μεταφορικές, διατυπωμένες μὲ ἀλληγορίες, ποὺ καλύπτουν θεῖες ἀλήθειες, ἀλήθειες ἐνδότερες μυστηρίων προϊστορικῶν. Μυστηρίων, ποὺ ἐλειτούργησαν στοὺς καιροὺς ποὺ ζοῦσε καὶ ἤκμαζε τὸ «χρύσεον γένος», καθὼς τὸ ὀνομάζει ὁ Ἡσίοδος, τὸ γένος δηλαδὴ τῶν μυστηρίων. Εἶναι τὸ γένος ἐκεῖνο στὴν σοφία τοῦ ὁποίου προσφεύγει καὶ ὁ Πλάτων γιὰ γνώσεις ἐσωτερικες, ποὺ δὲν πιάνονται μὲ τὸν ὀρθολογισμό, σὰν γράφει : «Οἱ δὲ παλαιοὶ κρείτονες ἡμῶν καὶ ἐγγύτερον θεῶν οἰκοῦντες ταύτην τὴν φήμην παρέδωσαν...»

★

Οἱ Κένταυροι, λοιπόν, τοῦ Πηλίου, ὁ Χείρων καὶ ὁ Πηλεὺς θὰ εἶναι σήμερα τὸ θέμα μας. Θὰ προσπαθήσωμε νὰ δώσωμε κάποια λογική, ἂς τὸ ποῦμε ἔτσι, ἐξήγησι, ἀφίνοντες κατὰ μέρος τὶς μετεωρολογικὲς ἑρμηνεῖες ποὺ δίδουν παλαιοὶ καὶ σύγχρονοι μυθολόγοι, οἱ ὁποῖοι τόσο κακομεταχειρίζονται, χωρὶς βέβαια καὶ νὰ τὸ θέλουν, τὴν νοημοσύνη, ἀλλὰ καὶ τὸ βάθος τῆς σκέψεως τῶν ἀρχαίων σοφῶν, ποὺ συνέθεσαν τοὺς παναρχαίους μύθους.

Κένταυροι ἦσαν οἱ κάτοικοι τοῦ προϊστορικοῦ Πηλίου, τοῦ θεσσαλικοῦ βουνοῦ. Ἀρχηγός των ὁ Χείρων, ὁ σοφός, ὁ δίκαιος, ὁ ξακουσμένος ἰατρός, ὁ διδάσκαλος ἡρώων σὰν τὸν Ἡρακλῆ καὶ τὸν Ἰάσωνα, Κένταυρος καὶ αὐτός.

Κατὰ τὸ μισὸ ἄνθρωποι καὶ κατὰ τὸ ἄλλο μισὸ ἵπποι, οἱ Κένταυροι. Συμβολικὴ ἡ παράστασις. Εἶναι ἡ εἰκόνα τῆς συμμετοχῆς τοῦ θείου, τοῦ πνευματικοῦ, στὸ ἀνθρώπινο. Εἶναι ἡ παράστασις τοῦ πραγματικοῦ μύστου, ποὺ μεταμορφώνεται ἀπὸ ἄνθρωπο σὲ θεό. Καὶ ὅταν τὸ μέγα τοῦτο ἔργον περατωθῆ, τὸ θεῖον θὰ ἔχη ἐξαφανίσει τὸ ἀνθρώπινο.

Τὸ ὅτι ἐδῶ γιὰ μεταμόρφωσι πρόκειται, πνευματική, βέβαια, τὸ φανερώνει καὶ ἡ ἐτυμολογία ποὺ δίδεται στὸ ὄνομα Κένταυρος. Ἀπὸ τὸ κινέω καὶ τὸ ταῦρος εἶναι σύνθετο. Δηλαδὴ ἐκεῖνος ποὺ κινεῖ, μεταβάλλει, μεταμορφώνει τὸν ταῦρο, τὸ σύμβολο αὐτὸ τὸ διονυσιακό. Γι' αὐτὸ ὁ μῦθος θέλει καὶ τοὺς Κενταύρους στὴν ἀκολουθία τοῦ Διονύσου μαζὶ μὲ τὸν Πᾶνα καὶ τὶς Βάκχες, δίνοντας καὶ σ' αὐτοὺς νὰ κρατοῦν θύρσο, τὴν ράβδο μὲ τὰ φύλλα κισσοῦ. Ἕνας ἄλλος μῦθος μᾶς λέγει ὅτι οἱ Κένταυροι ἦσαν φίλοι τοῦ κρασιοῦ, δηλαδὴ τοῦ διο-

νυσιακοῦ οἴνου, τοῦ οἴνου τοῦ πνευματικοῦ.

Καὶ οἱ Κένταυροι, ὅπως κάθε τὸ πνευματικό, τὸ κάθε τι ποὺ παίρνει τὸν δύσκολο δρόμο τῆς πνευματικῆς ἀνόδου, εἶχαν κι' αὐτοὶ νὰ πολεμήσουν τὴν ἄρνησι, τὸ σκοτάδι, ποὺ ἐμποδίζει τὴν φωτεινὴ ψυχὴ στὴ πρόοδό της. Εἶχαν τὶς μάχες των μὲ τοὺς Λαπίθας. Οἱ Λαπῖθαι ἦσαν ὄντα μυθικὰ ἀτίθασσα καὶ ταπεινά. Δὲν κατοικοῦσαν, βέβαια, στὸ ὑψηλὸ Πήλιο, ἀλλὰ χαμηλά, στὴν θεσσαλικὴ πεδιάδα. Τὸ τί ἦσαν οἱ Λαπῖθαι τὸ δηλώνει καὶ τὸ ὄνομά τους. Ἀπὸ τὸ ρῆμα ἀ λ α π ά ζ ω (συνταράσσω, καταστρέφω) προέρχεται ἡ ρίζα ΛΑΠ ἀπὸ τὴν ὁποία προέρχεται τὸ Λαπίθης καὶ τὸ λαῖλαψ. Ἡ ρίζα αὐτὴ εἶναι σχετικὴ μὲ τὴν ΡΑΠ καὶ τὴν ΑΡΠ ἀπὸ τὴν ὁποία γίνεται τὸ Ἅρπυιαι, τὰ κακοποιὰ δαιμόνια, σὰν τὶς Σειρῆνες, καὶ τὶς Ἐρινύες. Λαπίθης λοιπὸν καὶ Λαπιστὴς εἶναι ὁ ἀλαζών, ὁ ἀγέρωχος, τὸ δὲ ρῆμα λαπίζω σημαίνει: εἶμαι ἀγέρωχος, μεγάλαυχος σὰν τοὺς Λαπίθας. Λάπισμα δὲ δηλοῖ τὴν ἀγέρωχο πρᾶξι ἢ τὸν ἀγέρωχο λόγο. Ἀπὸ ὅλα αὐτά, καθαρὰ φαίνεται πὼς οἱ Λαπῖθαι ἦσαν ἀρνητικοὶ καὶ γι' αὐτὸ ἐμάχοντο τοὺς Κενταύρους. Τὶς μάχες αὐτὲς ἔχει παραστήσει ἡ ἀρχαία τέχνη στὶς μετόπες πολλῶν ναῶν.

★

Περιφημότερος τῶν Κενταύρων, ὁ πολὺς Χείρων. Ὁ δικαιότατος, ὁ γλυκύς, ὁ γνωστὸς γιὰ τὴν σοφία του, ὁ ἄριστος ἰατρός. Ὁ διδάσκαλος ἡρώων. Εἶναι ἡ εἰκόνα τοῦ Μυσταγωγοῦ! Γεννήθηκε στὸ Πήλιο. Παιδὶ τοῦ Κρόνου καὶ τῆς ὠκεανίδος νύμφης Φιλύρας. Τιτανικὴ λοιπὸν ἡ καταγωγή του, ἀλλὰ μὲ τὴν συμπαράστασι τοῦ θεϊκοῦ. Γι' αὐτὸ ἦτο Κένταυρος.

Ὁ μῦθος λέγει ὅτι ἡ κατοικία του ἦτο στὴν κορυφὴ τού Πηλίου καὶ ὅτι ἐτρέφετο μὲ κρέατα λεόντων. Τοῦτο γιὰ νὰ δείξη τὴν πνευματική του δύναμι.

Κατὰ τὴν παράδοσι, ἐνῶ ἦτο ἀθάνατος, εἶχε παραιτηθῆ τῆς ἀθανασίας. Μεγάλος ὁ ἡρωϊσμὸς αὐτός. Ἴσως ἀπὸ τοὺς πιὸ μεγάλους.

★

Σχέσι μὲ τὸ Πήλιο ἔχει καὶ ὁ Πηλεύς. Παιδὶ τοῦ μυθικοῦ Αἰακοῦ, βασιλέα τῆς Αἰγίνης, ποὺ ἔγινε ὕστερα ἕνας ἀπὸ τοὺς κριτὰς τοῦ Ἅδου, καὶ τῆς Ἐνδηίδος θυγατέρας τοῦ Χείρωνος. Ἀπὸ τὴν Φθία ἦτο ἡ καταγωγή του. Σὰν ἦλθε καὶ ἔμεινε στὸ Πήλιο, συνεδέθη μὲ τὸν Χείρωνα καὶ ἔγινε συνεργάτης του. Ὕστερα ἀπὸ καιρὸ ἡ θεὰ Θέμις, ἡ θεία δικαιοσύνη, ἔδωσε τὴν συμβουλὴ νὰ νυμφεύσουν τὴν Νηρηίδα Θέτιδα μὲ τὸν Αἰακίδην Πηλέα «τὸν εὐσεβέστερον τῆς Ἰωλκοῦ». Αἱ Νηρηίδες ἦσαν νύμφες τῆς θαλάσσης, ὡραῖες, ὑπερήφανες καὶ πάντοτε χαρούμενες γιὰ τὴν ἀθανασία τους.

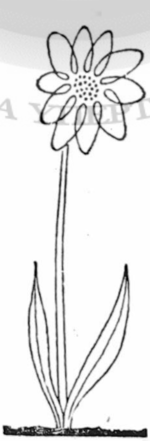
Πῶς ὅμως ἕνας θνητὸς θὰ ἔπαιρνε γιὰ γυναῖκα του μιὰ νύμφη ἀθάνατη; Ἔπρεπε πρῶτα νὰ ἐξαγνισθῆ. Γιὰ τὸν ἐξαγνισμὸ αὐτὸ ὑπεβλήθη σὲ μεγάλες δοκιμασίες, ἔκαμε ἀγῶνες δεινοὺς μὲ τὴν ἄρνησι καὶ στὸ τέλος βγῆκε νικητής, ἔγινε ἥρως, Ἀργοναύτης.

Οἱ γάμοι τοῦ ἥρωος μὲ τὴν θεία νύμφη, ποὺ ἔγιναν ἐπάνω στὸ Πήλιο, στὸ σπήλαιο τοῦ Χείρωνος, ὑπῆρξαν μεγαλοπρεπεῖς, καθὼς ἄξιζε στὸν πνευματικὸν αὐτὸν ἥρωα, ποὺ εἶχε νικήσει τὸ σκοτάδι τοῦ Ἅδου. Ἦσαν παρόντες οἱ Ὀλύμπιοι καὶ τοῦ προσέφεραν τὰ δῶρα των, ὁ δὲ θεὸς Ποσειδῶν ἐχάρισε στοὺς νεονύμφους ἕνα ζευγάρι «ἀθανάτων ἵππων». Στοὺς γάμους παίζει τὴν θεϊκή του λύρα ὁ Ἀπόλλων καὶ οἱ Μοῦσες ψάλλουν. Αὐτὴ εἶναι ἡ θεία δικαιοσύνη! Καρπὸς τοῦ περίφημου αὐτοῦ γάμου ἦταν ὁ Ἀχιλλεύς. Ὄχι βέβαια ὁ πολεμιστὴς τῆς Ἰλιάδος...

★

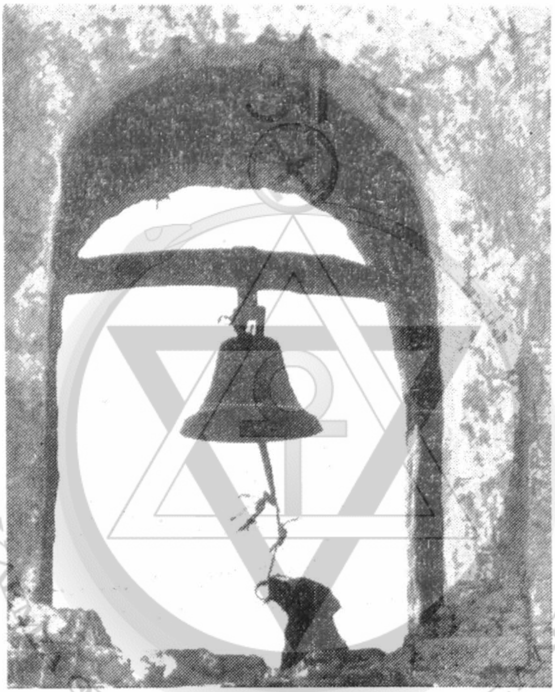
Ἀπὸ ὅλους αὐτοὺς τοὺς ἀλληγορικοὺς μύθους φανερώνεται: καθαρὰ ὅτι στὰ βάθη τῆς προϊστορίας τῆς Θεσσαλίας, ἐπάνω στὸ Πήλιο ἐλειτούργησαν πραγματικὰ μυστήρια, ποὺ ἔδιδαν τὸ φῶς καὶ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία στοὺς ἄξιους καὶ ἁγνοὺς μύστες τους.

Γιὰ ὅσα σήμερα γράφομε, καθὼς καὶ στὴν ἀρχὴ ἐσημειώσαμε, πήραμε ἀφορμὴ ἀπ' τὴν κάρτα ποὺ λάβαμε ἀπὸ τὸν ἀγαπητό μας φίλο, ποὺ πέρασε τὶς ἡμέρες τοῦ φετεινοῦ Πάσχα στὸ ὀνομαστὸ Πήλιο...

’Αφιέρωμα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ στὴν

ΠΑΓΚΟΣΜΙΑ ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ

ΚΩΔΩΝΟΚΡΟΥΣΤΗΣ ΤΟΥ ΝΑΟΥ
ΓΙΑ ΕΝΑ ΚΟΜΜΑΤΙ ΨΩΜΙ

Στὸ χωριουδάκι τῶν Ἄνδεων Νοτίου Ἀμερικῆς Ρόντος, οἱ «Ἴντιος» ἔμαθαν τὸν σκύλο νὰ κτυπάη τὴν καμπάνα τῆς ἐκκλησίας. Φτάνει νὰ τοῦ δείξουν ἕνα κομμάτι ψωμί. Πηδάει ψηλὰ στὸ κωδωνοστάσιο, ἁρπάζει μὲ τὰ δόντια του τὸ σχοινὶ καὶ «σημαίνει». Ἔπειτα κατεβαίνει νὰ ζητήση τὴν ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας του...

Χρονικὰ τοῦ Ἀνακάπρι

Ἢ τὸ πάθος τοῦ Ἄξελ Μοῦντε γιὰ τὰ πουλιὰ

Τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ΗΛΙΑ ΒΕΝΕΖΗ
ἀπὸ τὸ «ΒΗΜΑ» 14ης Νοεμβρίου 1967

Καθόμαστε πλάϊ στὴν ἀπὸ κόκκινο γρανίτη Σφίγγα, ποὺ ὁ Ἄξελ Μοῦντε εἶχε βρῆ στὰ θαμμένα ἐρείπια μιᾶς βίλλας τοῦ Νέρωνος. Ἄξαφνα ἕνα πουλὶ ἦρθε καὶ κάθησε στὸ κεφάλι τῆς Σφίγγας. Ἔμεινε λίγο, κοιτάζοντας χαμηλὰ τὰ κύματα, ὕστερα τίναξε τὰ φτερά του καὶ τράβηξε κατὰ τὸ Νοτιά, πρὸς τὸ βουνὸ πάνω ἀπ᾽ τὸ Σὰν Μικέλε.

— Τὰ πουλιά του... εἶπε ἡ γυναίκα καὶ ἔτρεμε λίγο ἡ φωνή της. Τὰ πουλιὰ τοῦ Σὰν Μικέλε...

Τότε θυμήθηκα τὶς σελίδες τοῦ βιβλίου του γιὰ τὰ πουλιά.

— Ποιό εἶναι τὸ Μόντε Μπαρμπαρόσσα; ρώτησα.

Μοῦ ἔδειξε πρὸς τὴν κατεύθυνση ποὺ τράβηξε τὸ πουλί.

— Μὰ νά, αὐτὸ ἐκεῖ ἀπὸ πάνω μας. Ἀνήκει πάντα, ἀπὸ τότε, ἀπ᾽ τὴν ἱστορία ἐκείνη, στὸ κτῆμα τοῦ Σὰν Μικέλε.

Ἡ ἱστορία γιὰ τὴν ὁποίαν μιλοῦσε ἡ γυναίκα —μιὰ ἀπ' τὶς τόσες τοῦ βιβλίου τοῦ Σὰν Μικέλε— εἶναι αὐτὴ ἐδῶ:

Κάθε χρονιά, ἀνήμερα τὸ Πάσχα, τὸ πρωΐ, οἱ φτωχοὶ νησιῶτες τοῦ Κάπρι ἔβλεπαν τὸν δόκτορα Μοῦντε νὰ στέκεται ἔξω ἀπ' τὴν πόρτα τῆς ἐκκλησιᾶς τους, πλάι στὸν γέρο τυφλὸ ζητιάνο, τὸν Σεκατιέλλο. Ἅπλωναν καὶ οἱ δυὸ τὰ χέρια τους σὲ ὅσους ἔρχονταν νὰ ἐκκλησιασθοῦνε. Ὁ ζητιάνος γιὰ νὰ τοῦ δώσουν καμμιὰ δεκάρα ἐλεημοσύνη. Ὁ δόκτωρ, παρακαλώντας νὰ τοῦ δώσουν τὸ πουλὶ ποὺ εἶχαν στὴν τσέπη τους οἱ ἄνδρες, τυλιγμένο στὴ μαντήλα τους οἱ γυναῖκες, τὰ παιδιὰ στὴ χούφτα τους. Ἀρκετοὶ δέχονταν, καὶ ἔδιναν τὸ πουλί τους στὸν γιατρὸ νὰ τὸ λευτερώση, ἐπειδὴ τὸν σέβονταν καὶ τὸν ἀγαποῦσαν. Ἦταν μεγάλη θυσία αὐτὴ ποὺ ἔκαναν. Γιατὶ μὲ τὸ πουλί τους λογάριαζαν νὰ δοξολογήσουν κι' αὐτοὶ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, καθὼς κάνανε πάντα ἐδῶ, ἀπὸ δυὸ χιλιάδες χρόνια, οἱ πρόγονοί τους: Ὅλη τὴ Μεγάλη Ἑβδομάδα στήνουν ξώβεργες καὶ παγίδες, πιάνουν τὰ πουλιά, καὶ τὰ παιδιὰ δένουν τὰ φτερά τους μ' ἕνα σπάγγο καὶ τὰ σέρνουν στοὺς δρόμους. Τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναστάσεως φέρνουν τὰ βασανισμένα, λαβωμένα πουλιὰ στὴν ἐκκλησιὰ καί, ὡς σύμβολα τῆς Ἁγίας Περιστερᾶς τ' ἀμολᾶνε νὰ πᾶν στὸν οὐρανό. Δὲν φτάνουν ποτὲ στὸν οὐρανό. Κατατρομαγμένα, τσακίζουν τὰ φτερά τους πάνω στὰ παράθυρα καὶ στὸ θόλο καὶ πέφτουν νὰ πεθάνουν στὶς πλάκες τῆς ἐκκλησιᾶς.

Τὸ Κάπρι, τὸ «μαγευτικὸ νησί», εἶναι κόλαση γιὰ τὰ πουλιά. Κάθε ἄνοιξη περνᾶνε χιλιάδες, ἀνεβαίνοντας ἀπ' τὸ Νότο στὶς Σκανδιναβικὲς χῶρες. Φτάνουν λίγο πρὶν ἀπ' τὰ ξημερώματα κατακουρασμένα, καὶ σταθμεύουν νὰ ξεκουραστοῦν, πρὶν ξεκινήσουν γιὰ τὰ μέρη ὅπου γεννήθηκαν κι' ὅπου θὰ μεγαλώσουν τὰ μικρά τους. Λίγες ὧρες μετὰ τὸν ἐρχομό τους στὸ Κάπρι, χιλιάδες ἀπὸ αὐτὰ εἶναι πιασμένα στὶς παγίδες καὶ στὰ δίχτυα ποὺ στήνουν σ' ὅλο τὸ νησί. Τὰ βάζουν σὲ κάσες, ζωντανά, καὶ τὰ στέλνουν στὰ μεγάλα ἑστιατόρια τῆς Εὐρώπης. Γιὰ νὰ τὰ παγιδεύουν πιὸ εὔκολα, οἱ νησιῶτες στήνουν πλάι στὰ δίχτυα τους κράχτες — πουλιὰ ποὺ τἄχουν τυφλώσει καὶ ποὺ γι' αὐτό, νύχτα-μέρα, κελαηδοῦν ἀδιάκοπα, μονότονα. Εἶναι κάτι ποὺ οἱ νησιῶτες τὸ ξέρουν ἀπ' τοὺς παλιοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους: Ἂν τυφλώσης ἕνα πουλὶ μὲ πυρωμένη βελόνα, τὸ πουλὶ τραγουδᾶ ἀκατάπαυστα ὥσπου νὰ πεθάνη.

Τὸ βουνὸ τὸ πάνω ἀπ' τὸ Σὰν Μικέλε εἶναι τὸ καλύτερο πόστο γιὰ τὰ διαβατάρικα πουλιά. Πάνω ἀπὸ χίλια πιάνανε κάθε μέρα ἐκεῖ. Τὸ βουνὸ τὸ ὥριζε ἕνας χασάπης, φημισμένος γιὰ τὴν ἐπιδεξιότητά του στὸ νὰ τυφλώνη τὰ πουλιά. Ὁ Ἄξελ Μοῦντε χτύπησε ὅλες τὶς πόρτες, γυρεύοντας νὰ ληφθοῦν μέτρα προστασίας τῶν πουλιῶν. Ἔκαμε ἔκκληση στὸν Νομάρχη τῆς Νεαπόλεως, στὴν Κυβέρνηση τῆς Ρώμης. Τίποτα δὲν μποροῦσαν νὰ κάμουν: Τὸ βουνὸ ἀνῆκε στὸν χασάπη, κι' ὁ χασάπης μποροῦσε νὰ κάνη στὸ κτῆ-

μα του ὅ,τι ἤθελε. Ὁ Μοῦντε ἔκαμε ἔκκληση στὸν Πάπα. Ἕνας καρδινάλιος τοῦ ἀποκρίθηκε πὼς ὁ Ἅγιος Πατὴρ εἶχε κατεβῆ, ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ πρωΐ, στοὺς κήπους τοῦ Βατικανοῦ γιὰ νὰ ἐπιβλέψῃ τὸ παγίδευμα τῶν πουλιῶν. Οἱ Ἄγγλοι εἶχαν ἀφήσει ἀπὸ τὰ 1808 ἕνα κανονάκι στὸ Ἀνακάπρι. Ὁ Μοῦντε ἔβαλε νὰ ρίχνουν μιὰ κανονιὰ κάθε πέντε λεπτά, ἀπ᾿ τὰ μεσάνυχτα ὡς τὴν ἀνατολὴ τοῦ ἥλιου, γιὰ νὰ διώχνη τὰ πουλιά. Ὁ χασάπης τὸν ἐνήγαγε τότε στὸ Δικαστήριο — τὸν καταδικάσανε σὲ πρόστιμο. Ὁ δόκτωρ ντρεσσάρισε τὰ σκυλιά του νὰ ἀλυχτᾶνε τὴ νύχτα — φαρμάκωσαν τὰ σκυλιὰ μὲ ἀρσενικό.

Τέλος, ὁ Μοῦντε ζήτησε ν᾿ ἀγοράση τὸ βουνὸ ἀπ᾿ τὸν χασάπη. Ὁ χασάπης ζήτησε ἕνα τεράστιο ποσό. Ὁ δόκτωρ συγκέντρωσε τὸ ποσό, πουλώντας γι᾿ αὐτὸν τὸν σκοπὸ ἕνα περίφημο ἑλληνικὸ βάζο ποὺ εἶχε. Μόλις πῆγε νὰ πληρώση, ὁ χασάπης τοῦ εἶπε:

—«Ὄχι. Τώρα θέλω ἄλλα τόσα!».

Ὁ Μοῦντε ἔχασε τὸν ὕπνο του. Πῆρε τὸ πλοῖο κι᾿ ἔφυγε ἀπ᾿ τὸ Κάπρι, ὥσπου νὰ περάση ἡ ἐποχὴ τοῦ περάσματος τῶν πουλιῶν.

Ὅταν γύρισε, ἔμαθε ὅτι ὁ χασάπης ἦταν βαριὰ ἄρρωστος. Δυὸ φορὲς τὴ μέρα οἱ δικοί του ἔκαναν παράκληση στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ τὸν σώση ὁ Θεός. Κατὰ τὸ βραδάκι ἦρθαν στὸν δόκτορα Μοῦντε, ἱκετεύοντάς τον νὰ ἐπισκεφθῆ τὸν ἄρρωστο καὶ νὰ τὸν σώση. Ἀρνήθηκε. Εἶπε:

«Ἔρχομαι μόνο ἂν ὁ ἄρρωστός σας δεχθῆ τὸν ἑξῆς ὅρο: Νὰ ὁρκισθῆ ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὅτι, ἂν σωθῆ, δὲν θὰ τυφλώση πουλὶ ποτὲ πιά, καὶ ὅτι θὰ μοῦ πωλήση τὸ βουνὸ στὴν ἐξωφρενικὴ τιμὴ ποὺ συμφωνήσαμε πρὶν ἀπὸ ἕνα μῆνα».

Ὁ χασάπης ἀρνήθηκε. Τὴ νύχτα τὸν μεταλάβανε. Κατὰ τὰ χαράματα νέος ἀπεσταλμένος ἔφθασε στὸν δόκτορα Μοῦντε. Ὁ χασάπης δεχόταν τὸν ὅρο. Ὁ γιατρὸς πῆγε, τὸν ἔσωσε.

«Μιράκολο! Μιράκολο!», λέγαν οἱ ψαράδες τοῦ Ἀνακάπρι δοξάζοντας τὸν Ἅγιο Ἀντώνιο, προστάτη τοῦ τόπου.

Ἀπὸ τότε τὸ Μόντε Μπαρμπαρόσσα εἶναι ἱερὸ καταφύγιο τῶν πουλιῶν. Χιλιάδες διαβατάρικα πουλιά, τὴν ἄνοιξη καὶ τὸ φθινόπωρο, ξεκουράζονται ἐκεῖ, ἀσφαλισμένα ἀπ᾿ τὴν ἀγριότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ζώων. Τὰ σκυλιὰ τοῦ Σὰν Μικέλε τὰ ἔχουν μάθει νὰ μὴ γαυγίζουν ὅσο τὰ πουλιὰ ξεκουράζονται. Καὶ οἱ γάτες ἔχουν στὸ λαιμό τους κουδουνάκια, γιὰ νὰ σημαίνουν τὴν παρουσία τους στὰ πουλιά. «Ὅταν ὅλα θὰ ἔχουν τελειώσει γιὰ μένα — ἔγραφε ὁ Ἄξελ Μοῦντε— λέω νὰ ψιθυρίσω στὸ αὐτὶ τοῦ πιὸ κοντινοῦ ἀγγέλου ὅτι, μ᾿ ὅλον τὸν σεβασμό μου στὸν Ἅγιο Ἀντώνιο, ἐγὼ καὶ ὄχι ἐκεῖνος ἔβγαλα μισὴ λίτρα πύον ἀπ᾿ τὸ ἀριστερὸ πλευρὸ τοῦ χασάπη ἐκείνη τὴ νύχτα. Καὶ θὰ παρακαλέσω τὸν καλὸν ἄγγελο νὰ πῆ γιὰ μένα, ὅπου πρέπει, ἕνα λόγο καλό. Εἶμαι βέβαιος πὼς ὁ Παντοδύναμος ἀγαπᾶ τὰ πουλιά, ἀλλιῶς δὲν θὰ τοὺς εἶχε δώσει φτερά, καθὼς ἔπραξε μὲ τοὺς ἀγγέλους του».

—Ἦταν καλός, εἶπε ἡ γυναίκα τοῦ Κάπρι, ἀσάλευτη πλάϊ στὴ Σφίγγα. Τὸν τελευταῖο καιρὸ ζοῦσε πιὰ ἐδῶ σχεδὸν μόνος. Ὡστόσο, ἡ ἐρημιὰ δὲν τὸν εἶχε ἀγριέψει. Ἦταν πάντα ὁ ἴδιος, πάντα καλός, μὲ τοὺς ψαράδες, μὲ τὰ ζῶα.

Ἔγινε κάμποση ὥρα σιωπή. Ὕστερα ἡ γυναίκα τοῦ Ἀνακάπρι κάτι ψιθύρισε, σὰ νὰ μιλοῦσε στὸν ἑαυτό της. Ἦταν οἱ ἴδιες ἐξαίσιες λέξεις ποὺ εἶχα ἀκούσει γιὰ τὸν Ἄξελ Μοῦντε ἀπ' τὸν βαρκάρη τοῦ Μαρίνα Γκράντε, ὅταν μᾶς πήγαινε στὴ Γαλάζια Σπηλιά. Ποῦθε ἔρχονταν αὐτὲς οἱ λέξεις; «Σίγουρα ἔρχονταν ἀπὸ μακριά, ἠχὼ ἑνὸς κόσμου λησμονημένου ἀπὸ αἰώνων, ἀπ' τὸν καιρὸ ποὺ ὁ Πὰν ζοῦσε ἀκόμη, ὅταν στὸ δάσος τὰ δένδρα μποροῦσαν νὰ μιλοῦν, ὅταν τὰ κύματα μποροῦσαν νὰ τραγουδοῦν, ὅταν οἱ ἄνθρωποι μποροῦσαν ν' ἀφουγκράζωνται καὶ νὰ καταλαβαίνουν».

—«Μπουόνα κόμε ἴλ μάρε». Ἦταν καλὸς σὰν τὴ θάλασσα, ψιθύρισε ἡ γυναίκα.

Τὰ ζῶα εἶναι τόσο εὐχάριστοι φίλοι· δὲν θέτουν ἐρωτήσεις, δὲν κάνουν ἐπικρίσεις.

George ELLIOT

Οἱ ἄνθρωποι δειχνουν τὴν ὑπεροχή τους ἔσωθεν, τὰ ζῶα ἔξωθεν.

Ρωσικὴ παροιμία

Συμφωνῶ μὲ τὸν Agassiz πὼς ὁ σκύλος ἔχει κάτι πολὺ παρόμοιο μὲ συνείδησι.

Δαρβῖνος

Κύριοι ἔνορκοι, ὁ μοναδικός, ὁ ἀπόλυτος, ὁ ἀνιδιοτελὴς φίλος ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχη ὁ ἄνθρωπος σ' αὐτὸν τὸν κόσμο τοῦ συμφέροντος, ὁ μόνος ποὺ δὲν τὸν ἐγκαταλείπει ποτέ, ὁ μόνος ποὺ δὲν δείχνεται ἀχάριστος ἢ κατεργάρης, εἶναι ὁ σκύλος.

Γερουσιαστὴς **George Graham Vest**

Ἡ Ἠθολογία δὲν μᾶς κολακεύει...

Ἕνα νέο βιβλίο στὴν Γερμανία ἐπιβεβαιώνει τὸν Δαρβῖνο

Κι᾽ ὁ πίθηκος ξέρει νὰ χαμογελᾶ...

Τοῦ ΒΑΛΤΕΡ ΜΠΡΟΥΝΚΕΛ

Ἡ Ἠθολογία, δηλαδὴ ἡ συγκριτικὴ ἔρευνα τῆς συμπεριφορᾶς ἀνθρώπων (ὄχι, βεβαίως, ὑπὸ τὴν στενὴ κοινωνικὴ ἔννοια) καὶ ζώων ἀποκτᾶ ὁλοένα εὐρύτερη σημασία, διότι, καταδεικνύει —εἴτε τὸ θέλομε, εἴτε ὄχι— τὴν στενὴ συγγένεια τοῦ Βασιλέως τῆς Φύσεως μὲ τόν, κατὰ τὸν Δαρβῖνον, πρόγονό του, τὸν ἀνθρωποειδῆ πίθηκο. Ἡ Ψυχολογία, ἡ Ψυχιατρική, ἡ Ἀνθρωπολογία, ἡ Παιδαγωγικὴ καὶ ἡ Κοινωνιολογία συμβάλλουν εἰς τὰς ἐρεύνας τῆς Ἠθολογίας, ποὺ ἀφοροῦν τὰς βάσεις τοῦ νέου αὐτοῦ κλάδου τῆς ἐπιστήμης, τὸν ὁποῖον ἐθεμελίωσε πρῶτος ὁ Αὐστριακὸς ζωολόγος Κόνραντ Λόρεντς, καὶ ὁδηγοῦν εἰς τὴν συναγωγὴ θεωρητικῶν καὶ πρακτικῶν συμπερασμάτων. Ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς Εἰρηναῖος Ἄϊμπλ - Ἄϊμπεσφελτ ἐξέδωκε τελευταίως ἕνα πολὺ ἐνδιαφέρον βιβλίον ἐπὶ τοῦ θέματος ὑπὸ τὸν τίτλο: «Ἡ Ἠθολογία τοῦ ἀνθρώπου», ἐκ τοῦ ὁποίου καταφαίνεται πό-

σον ἔκδηλη εἶναι ἡ «κληρονομικότης» ἀπὸ τοῦ ἀνθρωποειδοῦς πιθήκου εἰς τὸν ἄνθρωπο.

Ὁ Δαρβῖνος παρετήρησε ὅτι ὁ σκύλος, πρὶν κουλουριασθῇ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, περιστρέφεται περὶ ἑαυτὸν ἀρκετὲς φορές, ὅπως οἱ πρόγονοί του πρὶν ἀπὸ ἑκατοντάδες χιλιάδων χρόνων ἔκαμναν τὸ ἴδιο, διὰ νὰ κατακαθίσουν τὰ ὑψηλὰ χόρτα —ἡ βλάστησις ἦτο τότε ἀκόλαστος— καὶ νὰ δημιουργήση θέσι κατάλληλη νὰ δεχθῇ τὸ σῶμα του. Κάτι ἀνάλογο συμβαίνει καὶ τώρα. Ὁ ἄνθρωπος, ὅταν τρώγη μόνος, ὕστερ' ἀπὸ δυὸ - τρεῖς μπουκιές, κατὰ κανόνα —πιστοποιηθέντα διὰ στιγμιαίων φωτογραφικῶν λήψεων— σηκώνει τὸ κεφάλι του καὶ κοιτάζει ἐμπρός, κατόπιν —καὶ αὐτὸ συμβαίνει συχνά, αὐτομάτως— στρέφει τὸ βλέμμα του πρὸς τὰ δεξιὰ καὶ τὰ ἀριστερά. Τὸ ἴδιο κάνουν καὶ ὁ χιμπαντζῆς καὶ ἄλλοι ἀνθρωποειδεῖς πίθηκοι. Αὐτὸ γίνεται γιὰ λόγους ἀσφαλείας. Κοιτάζουν, δηλαδή, οἱ πίθηκοι μήπως ἐλλοχεύει κανένας ἐχθρὸς γύρω καὶ ἐπιτεθῇ ἐναντίον των, ἐνῶ εἶναι ἀπησχολημένοι νὰ τρώγουν, καὶ ἁρπάξῃ τὴν τροφήν των.

Ἐπίσης συμφωνοῦν στὴν συμπεριφορὰ πρὸς τοὺς ὁμοίους των ἄνθρωποι, ἀνήκοντες εἰς πολιτισμοὺς ποὺ διαφέρουν πολὺ μεταξύ των. Ἡ ὑπόκλισις, ὡς ἔνδειξις ὑποταγῆς, εἶναι κοινὴ σὲ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, διαφέρει μόνον κατὰ τὸν βαθμὸ τῆς ὑποκλίσεως. Ἄλλοι κλίνουν ἐλαφρῶς τὴν κεφαλὴ καὶ ἄλλοι ὑποκλίνονται βαθύτατα, ὅπως οἱ Ἰάπωνες. Ἄνθρωποι διαφόρων φυλῶν ὑψώνουν τοὺς βραχίονας ὅταν ἐνθουσιασθοῦν. Πολλοὶ Ρῶσοι κατανεύουν χαμηλώνοντες τὴν κεφαλὴν καὶ ἀρνοῦνται δι' ἡμικυκλικῆς κινήσεώς των (ἐδῶ πρέπει νὰ παρατηρηθῇ, ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀρνοῦνται, σηκώνοντες τὴν κεφαλὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὅπως μαρτυρεῖ τὸ ρῆμα «ἀνανεύω». Τὸ ἴδιο συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς λαοὺς τῆς Ἐγγὺς Ἀνατολῆς). Ὁ Δαρβῖνος παρετήρησε συναφῶς, ὅτι ἡ πρώτη πρᾶξις ἀρνήσεως τῶν βρεφῶν συνίσταται στὸ νὰ ἀποστρέφουν τὴν κεφαλὴ ἀπὸ τὸ μητρικὸ στῆθος ἢ ἀπὸ τὸ κουτάλι ποὺ περιέχει τροφή. Ἐπίσης, ἀνήκουν εἰς τὰς ἐγγενεῖς πράξεις: τὸ χαμόγελο, τὸ κλάμα, τὸ μούτρωμα, ὁ θυμός, ὁ φόβος, ἀκόμη καὶ ἡ λύπη. Σχετικὲς ἔρευνες ἀπέδειξαν, ὅτι ἀκόμη καὶ παιδιά, ποὺ ἔχουν γεννηθῆ τυφλά, ἐκφράζουν τὰ συναισθήματά των μὲ τὸν ἴδιον τρόπο.

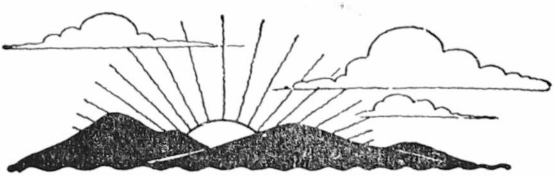
Ἐκτὸς ἀπὸ αὐτὲς τὶς ἐγγενεῖς ἐκφράσεις, ὑπάρχουν καὶ ἄλλες ἐπίκτητοι, ἀνάλογοι τῶν ὁποίων ἀπαντῶνται μεταξὺ τοῦ ἀνωτέρας κλάσεως ζωϊκοῦ Βασιλείου. Ἐπὶ παραδείγματι, τὸ νὰ χαιρετῶνται μεταξύ των οἱ ἄνθρωποι, προέρχεται ἀπὸ τὴν ἐπιθυμία νὰ ματαιώσουν πρόθεσι ἐπιθετικῶν διαθέσεων, κατὰ τὴν ἐποχή, ποὺ οἱ ὅμοιοί των ἔζοῦσαν μέσα εἰς σπήλαια. Ἡ ἰδία πρόθεσις ὑπηγόρευσε καὶ τὴν προσφορὰ δώρων, ἀκόμη δὲ καὶ διαφόρους πράξεις, ποὺ συμβολίζουν ὑποταγή. Π.χ. τὸ νὰ βγάζῃ κανεὶς τὸ καπέλλο του σημαίνει ὅτι, ἀπογυμνώνοντας τὸ κεφάλι του, τί-

θεται, κατὰ κάποιον τρόπο, ὑπὸ τὴν προστασία τοῦ συνανθρώπου του.

Τὰ ζῶα δὲν περιορίζονται μόνον στὶς ἐγγενεῖς πράξεις ἐκφράσεως τῶν ὁρμῶν καὶ τῶν συναισθημάτων. Τὶς τελειοποιοῦν πρὸς τὸ συμφέρον των. Παράδειγμα, ὁ σκύλος, ποὺ ἀπαιτεῖ τὴν εὔνοια τῶν κυρίων του γιὰ χάδια ἢ γιὰ παροχὴ τροφῆς. Πολλὰ ζῶα ὑποκρίνονται, γιὰ νὰ προκαλέσουν τὸ ἐνδιαφέρον, ὅπως μία νεαρὰ γορίλλαινα εἰς τὸν Ζωολογικὸν Κῆπον τῆς ἑλβετικῆς Βασιλείας (Μπάζελ), ποὺ προσπαθοῦσε νὰ ἑφελκύση τὴν προσοχὴ τῶν φυλάκων, διότι ἠσθάνετο τὴν ἀνάγκη... τρυφερότητος. Προσεποιεῖτο τὴν ἄρρωστη γιὰ νὰ τὴν περιποιοῦνται καὶ νὰ τὴν χαϊδεύουν. Μία νεαρὰ φύλαξ εἰσῆλθε στὸν κλωβό, γιὰ νὰ ἐξακριβώση ἂν ἡ πιθηκίνα εἶχε πραγματικὰ μαγκώσει τὸ χέρι της εἰς τὰ κάγκελα. Μόλις εἶδε τὴν φύλακα μέσα στὸν κλωβό, ἡ δεσποινὶς γορίλλα ὥρμησε, τὴν ἀγκάλιασε καὶ δὲν τὴν ἄφηνε νὰ φύγη...

Ἡ Ἠθολογία ἀσχολεῖται, φυσικά, καὶ μὲ τὸ ζήτημα τῆς ὁμιλίας καὶ καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι καὶ ὁ λόγος εἶναι ἐγγενὴς εἰς τὸν ἄνθρωπον. Κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους μῆνας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς των παιδιὰ κωφαλάλων δὲν διαφέρουν, ὑπὸ ἔποψιν φωνῶν, ποὺ ἐκπέμπουν, ἀπὸ τὰ παιδιὰ γονέων, ποὺ μιλοῦν καὶ ἀκούουν. Ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ συνάγεται τὸ συμπέρασμα ὅτι τὰ νεογέννητα παιδιὰ θὰ ἦσαν ἱκανά, ἂν δὲν ἄκουαν ἀνθρώπινη λαλιά, νὰ ἀναπτύξουν δικήν των γλῶσσα. Ὑπάρχει ἤδη σχετικὴ περίπτωσις, πείθουσα περὶ τούτου: στὴν Δανία, δύο βρέφη, ἐγκαταλελειμμένα εἰς τὰς φροντίδας τῆς κωφαλάλου γιαγιᾶς των, καὶ ἀπομονωμένα ἀπὸ τὸν κόσμο, ὅταν ἐμεγάλωσαν «συνωμιλοῦσαν» μεταξύ των σὲ μιὰ γλῶσσα δικῆς των ἐπινοήσεως, ἐντελῶς ἀκατάληπτη γιὰ τοὺς ἄλλους, μὴ παρουσιάζουσαν καμμίαν ὁμοιότητα μὲ τὴν δανικήν!

ΒΑΛΤΕΡ ΜΠΡΟΥΝΚΕΡ

᾽Από τὸ βιβλίο τῆς Suzanne Normand

«Ἱστορίες τῶν γάτων μου»

Μετὰ τὶς πλημμύρες ποὺ ἐρήμωσαν τὴν Βενετία τί ἀπέγιναν οἱ δεκαέξη γάτες ποὺ βρέθηκαν σὲ μιὰ πλατεία ἀπὸ τὴν συγγραφέα Σουζάνα Νορμάνδ ;

«Δὲν τὶς ἐζήτησα ἐγώ, γράφει. Μόλις γνωρίζω—καὶ θὰ τὸ μάθω σὲ λίγο — ὅτι κάθε εἶδος ἔχει τὴν αἰλουροειδῆ φυλή του ποὺ τὴν προφυλάττει ἀπὸ τὶς ἐχθρικὲς ἐπιδρομές. Αὐτὴ ἐδῶ ξεπετάχτηκε μπροστά μου καί, μὴ ξέροντας τίποτα, ἔφθασα μὲ χέρια ἀδειανά. Ἀδηφάγα μωρά, μητέρες ἐκφυλισμένες, πατέρες ἀνηλεεῖς, ἀδέλφια ἐχθροί. Ὅλοι τρελλοὶ ἀπὸ πεῖνα, ὅλοι γυμνασμένοι σὰν ναυτάκια πάνω σὲ γέφυρα πλοίου τὴν ὥρα τοῦ κινδύνου, νιαουρίζοντας, γυρεύοντας, διεκδικώντας. Πολὺ γρήγορα ἔμαθαν νὰ μὲ γνωρίζουν, νὰ μὲ ἀναγνωρίζουν. Ξέρουνε ποῦ μποροῦν νὰ βασίζωνται: ὑπολείμματα πολυτελῆ, παρμένα ἀπὸ τὴν κουζίνα τῶν φίλων μου. Στὴν ἀρχὴ τἄρριχνα ὅλα ἀνακατεμμένα. Μὰ ἡ ἄγρια πάλη μ᾽ ἐδίδαξε πῶς ἔπρεπε νὰ τὰ χωρίζω γιὰ νἄχῃ ἡ κάθε μιὰ τὸ μερίδιό της.

Ἀκόμα πρὶν μὲ δοῦν, μαντεύουν, αἰσθάνονται τὴν παρουσία μου. Καὶ μία - μία ξεπροβάλλουν. Σὲ παράταξι, πρὶν ὁρμήσουν κατεπάνω μου ἐξ ἐφόδου, ν᾽ ἁρπάξουν τὴν σακκούλα μου. Τὰ μικρούτσικα τρελλά, κρεμασμένα λυσσωδῶς στὰ δάκτυλά μου ἀπὸ τὰ γυαλιστερά τους δοντάκια.

Τὸ μπουκάλι μὲ τὸ νερὸ ποὺ φέρνω μὲ μιὰ γαβάθα γιὰ νὰ τὶς ποτίζω —γιατί ἡ λιμνούλα ποὺ εἶν᾽ ἐκεῖ εἶναι ἁλμυρή— τὸ χρησιμοποιῶ μᾶλλον γιὰ νὰ ξεπλένω τὰ ματωμένα τους δαγκώματα.

Ἀκόμα κι' ὅταν ἤμουν παιδούλα, ποτὲ δὲν μάλωνα ἕνα γατὶ ποὺ μὲ γρατζούνιζε. («Αὐτὰ τὰ ζωντανὰ εἶναι ὕπουλα...») Ἕνα γατὶ χαμένο μέσα στὸν κῆπο μας ποὺ θέλησα νὰ τὸ χαϊδέψω, γαντζωμένο ἀπὸ τρόμο πάνω στὸ χέρι μου, ἐχάραξε δέκα νυχιὲς ἀπ' ὅπου ἔτρεξε ἄφθονο τὸ αἷμα, χρόνια ἀργότερα τὶς ἔβλεπα ν' ἀσπρίζουν ὅταν μαύριζα τὸ καλοκαῖρι. «Δὲν πειράζει, εἶπα σκουπίζοντας τὸ τραῦμα, φοβήθηκε, ἐγὼ φταίω».

Αὐτὰ ἐδῶ, οὔτε λόγος γίνεται νὰ τὰ χαϊδέψω. Δὲν πρόκειται παρὰ νὰ τὰ τρέφω, νὰ κατευνάσω τὴ βασανιστικὴ πεῖνα τους.

Ἐκεῖ γύρω θἄγινε λόγος — στὴν μυστηριώδη γλῶσσα τῶν γατιῶν, θἄχουν πεῖ πὼς μιὰ «καινούργια» ἔχει ἀναλάβει τὴν τύχη τους. Γιατὶ ἀπὸ δεκαέξη μαζεύτηκαν σὲ λίγο δεκαεννέα. Τὸ περίεργο εἶναι ὅτι κανεὶς δὲν μὲ πρόλαβε. Γιατὶ δὲν εἶμαι ἡ μόνη στὴν Σάντα Ἕλενα ποὺ τὰ σκέπτομαι. Ἂν κάθε ἄγαλμα εἶναι ἡ ἰδιοκτησία μιᾶς ὁμάδας, εἶναι ἐπίσης καὶ τὸ κληροδότημα τῶν ἀνθρώπων ποὺ εἶναι ἀποφασισμένοι νὰ τῆς κάμουν τὴ ζωὴ λιγώτερο σκληρή. Διαπαιδαγωγοῦν τὰ παιδιά: μιὰ μαμὰ βενετσιάνα δείχνει στὸ παιδάκι της, ποὺ εἶναι ἀκόμα στὸ καροτσάκι, πῶς νὰ τὰ καταφέρνει..

Ἀφοῦ χορτάσουν τὰ ζῶα μου, πηγαίνω πρὸς ἀνακάλυψιν. Φέρνω γύρω τὴ χλόη, ξετρυπώνω ἀπὸ κάποιον θάμνο, ἀπ' τὴν ἄκρη μιᾶς πρασιᾶς, ὁμάδες ποὺ περιμένουν.

Ἐκεῖνο ὅμως ποὺ μὲ κινεῖ πιὸ πολὺ τὴν περιέργεια — μιλῶ γιὰ ἄγαλμα — εἶναι τὸ πρῶτο στὴν εἴσοδο, ὅταν περάση κανεὶς τὰ κάγκελα τοῦ κήπου: ἀσφαλῶς τὸ ἄγαλμα κάποιου διασήμου προσώπου καὶ ντρέπομαι ποὺ λησμόνησα τὸ ἔνδοξο ὄνομά του. Εἶναι τριγυρισμένο ἀπὸ χλόη, καὶ αὐτὴ περικυκλωμένη μὲ μικρὲς ἁψίδες. Ἐκεῖ λοιπόν, κατὰ τὶς πέντε τὸ ἀπόγευμα, παραφυλᾶνε ἑπτά, καθημερινῶς.

Ἀφότου ἦρθα ἐδῶ, παρατήρησα, κατὰ τὸν περίπατό μου στὴ Σάντα Ἕλενα, ἕναν ἄνδρα μὲ ὕφος ἁπλό, ποὺ κουτσαίνει λίγο. Μὲ ἕνα δέμα κάτω ἀπ' τὴ μασχάλη του, ἀκολουθεῖ τὸν ἴδιο δρόμο μ' ἐμένα. Κἄποτε διασταυρωνόμαστε καθὼς ἐπιστρέφω ἀπὸ τοὺς κήπους κι' ἐκεῖνος πηγαίνει. Σίγουρα πάει νὰ ταΐση γάτες. Ποιὲς ὅμως; Ἀρχίζω νὰ ἐρευνῶ. Μοῦ χρειάζονται λίγες μέρες γιὰ νὰ συνδέσω τὸ βάθρον μὲ τὴν χλόη καὶ τὰ ἑπτὰ γατιά, μὲ τὸν ἄνθρωπο αὐτὸν ποὺ κουτσαίνει.

Κάθομαι λοιπὸν στὸν πρῶτο μπάνκο κοντὰ στὰ κάγκελα. Κοντεύει νὰ γίνη πέντε ἡ ὥρα. Ἕνα-ἕνα τὰ γατιὰ βγαίνουν πίσω ἀπὸ τὸν μπρούντζινο κύριο. Ὄχι τόσο ἄθλια σὰν τὰ δικά μου, καὶ ὄχι τόσο φρενιτιωδῶς ἀνυπόμονα. Πιὸ ἥμερα. Ἕνας ἄσπρος γάτος ἐπὶ κεφαλῆς. Χωρὶς ἀμφιβολία, ἕνας ἀνιχνευτής. Καὶ χαίρει τῆς ἐμπιστοσύνης τῶν ἄλλων. Τὸν ἔχουν πληρεξούσιο. Ἀφήνει τὴ χλόη, πηδᾶ πάνω ἀπὸ τὶς μικρὲς ἁψίδες, διασχίζει ἥρεμα τὴ δενδροστοιχία, περνᾶ τὰ κάγκελα. Ἐκεῖ, παίρνει στάσι ἀναμονῆς

καθισμένος, μὲ τὴν οὐρὰ τυλιγμένη στὰ ἐμπροσθινά του πόδια.

Ἐδῶ, ἂς καθορίσωμε: Εἶναι Κυριακή. Ἀντίκρυ στὸν κῆπο εἶν' ἕνα σταυροδρόμι μὲ πολὺ κίνησι, ἡ προκυμαία ποὺ εἶναι κατὰ μῆκος τῆς λίμνης καὶ ἀπὸ τὴν ὁποία φθάνομε στὸν κῆπο κόβεται ἀπ' τὸν δρόμο ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν Βια Γαριβάλδη. Ἐκεῖ ἐπίσης σταματᾶ τὸ «βαπορέτο» ὅπ' ὅπου ἀνεβοκατεβαίνει πολὺς κόσμος. Ἐπὶ πλέον τὴν Κυριακή, οἱ θεαταὶ τοῦ ποδοσφαίρου (ἄλλο μόνο, ὑπάρχει τέτοιο καὶ στὴ Βενετία), ποὺ πηγαίνουν πέρα, ξεπετιοῦνται ἀπὸ δῶ. Κι' ἔτσι ἔχει πολὺ κόσμο.

Ὁ ἄσπρος γάτος δὲν ταράζεται διόλου. Τὸ ἐκπληκτικὸ σ' ἕνα γατὶ εἶναι, ἢ μιὰ ὑπερβολικὴ νευρικότης, ἢ ἐκείνη ἡ ἠρεμία ποὺ τίποτα δὲν τὴν ἐπηρεάζει.

Μερικὰ βήματα, καὶ ὁ ἄσπρος γάτος πιάνει τὸ σταυροδρόμι. Καὶ πάλι ἀνάπαυσις. Δὲν ξαναρχίζει νὰ προχωρῇ παρὰ ὅταν, μέσα στὸν κόσμο, διέκρινε — τί; — τὸν κουτσὸ ἄνθρωπο.

Δὲν τὸν μπερδεύει μὲ κανένα ἄλλον. Τοῦ κολλάει, ἕνα χέρι χαμηλώνει γιὰ ἕνα χάιδεμα, καὶ οἱ δυό τους κατευθύνονται πρὸς τὰ κάγκελα, πρὸς τὸν γήλοφο. Τὰ ἄλλα ἔξη τοὺς περιμένουν. Ξέρουνε πάντως ὅτι ὁ τόπος τοῦ γεύματος εἶναι ἀλλοῦ. Μαζί, ὁ ἄνθρωπος κι' ὁ ἄσπρος γάτος τὰ φέρνουν σ' ἕνα λειβάδι παράμερο. Ἐκεῖ ἀνοίγεται τὸ πακέτο καὶ τὸ γεῦμα ἀρχίζει.

Στὴν φίλη μου ποὺ μιλᾶ ἰταλικά, ἐζήτησα νὰ μὲ συνοδεύσῃ μιὰ μέρα καὶ νὰ πάρωμε συνέντευξι ἀπ' αὐτὸν τὸν κύριο. Παραφυλάξαμε, εἴδαμε τὸν ἄσπρο γάτο ποὺ πῆγε νὰ τὸν συναντήσῃ, νὰ τὸν ξαναφέρνῃ καὶ νὰ παίρνῃ καὶ τὰ ἄλλα. Ἀπόψε εἶναι ὀκτώ: μιὰ μικρὴ γάτα, ράτσα ἰσπανική, μὲ λαμπρὸ τρίχωμα ἄσπρο, πυρὸ καὶ μαῦρο ἑνώθηκε μὲ τὴν ὁμάδα. Ἕνα χαμένο παιδί, παχουλὸ καὶ γυαλιστερό, δὲν θὰ τὴν ἄφηναν ἔτσι...

Ρωτήσαμε τὸν ἄνθρωπο καὶ δὲν ἀπεκάλυψε παρὰ πράγματα πολὺ ἁπλᾶ. Ἔρχεται ἐδῶ κάθε μέρα, ὅλες τὶς ἐποχές, ἀφαιρώντας ἀπὸ τὸ οἰκογενειακὸ τραπέζι ὅ,τι χρειάζεται γιὰ τὴ διατροφὴ τῆς ὁμάδας. Δὲν τοῦ κάνει τίποτα ἐντύπωσι, οὔτε ὁ λευκὸς ἀνιχνευτής, ὁ πιστὸς καὶ ἀκριβὴς καὶ ἀμείλικτος, οὔτε τὰ ἄλλα ποὺ παίρνουν θάρρος μὲ τὸν ἐρχομό του καὶ μπαίνουν σὲ παράταξι γιὰ νὰ κατασκοπεύσουν. Ὅλ' αὐτὰ ἀποτελοῦν μέρος τοῦ καθημερινοῦ του κόσμου. Δὲν θὰ μποροῦσε νὰ τὸν προδώσῃ χωρὶς νὰ νιώσῃ τύψεις καὶ λύπη. Συνεπῶς δὲν ἐκπλήσσεται· βρίσκεται ἴσως σὲ ἕναν μυστικὸ θαυμασμό, ποὺ μόλις τὸν ἀναλύει, μόλις τὸν ἑρμηνεύει, χωρὶς ψευδαίσθησι. Ἔτσι εἶναι. Καθὼς ἡ φίλη μου τοῦ διηγεῖται ὅτι κι' ἐγὼ τρέφω δεκαεννέα, ἐκεῖ πέρα, στὴν ἄκρη τῶν κήπων:

— Ὅλοι ἔχομε τὶς δικές μας, εἶπε, διπλώνοντας τὰ χαρτιά του.

Μιὰ νέα Ἐπιστήμη:

Ζωοσημειωτική

Τὰ ζῶα δὲν συνομιλοῦν ἁπλῶς μεταξύ των, ἀλλὰ εἶναι καὶ γλωσσομαθῆ

Πορίσματα ἐρευνῶν

Ἀνέκαθεν ἐπιστεύετο ὅτι τὰ ζῶα συνεννοοῦνται μεταξύ των, μόνον, ὅμως, τελευταίως ἀπεκτήθη ἡ ἐπιστημονικὴ βεβαιότης ἐπὶ τοῦ θέματος· χάρις εἰς ἐρεύνας τοῦ Αὐστριακοῦ φυσιοδίφου Λόρεντς ἐπὶ τῆς γλώσσης τῶν χηνῶν καὶ τοῦ Γερμανοῦ συναδέλφου του Φὸν Φρίς, ποὺ ἐμελέτησε τὴν γλῶσσα τῶν μελισσῶν. Ἔτσι ἀνεπτύχθη νέος κλάδος τῆς λεγομένης ἠθολογίας (δηλ. τῆς ψυχολογίας τῶν ζώων), ἡ «ζωοσημειωτική», ὅπως ἐβαπτίσθη μὲ ἑλληνικὴν λέξιν (ἴσως θὰ ἦτο δοκιμώτερος ὁ ὅρος: ζωοσημαντική), ποὺ ἀφορᾷ τὴν ἑρμηνεία ὄχι μόνον τῶν ἤχων ἢ φθόγγων ποὺ ἐκπέμπουν τὰ ζῶα γιὰ νὰ ἐπικοινωνοῦν μεταξύ των, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων «σημείων», ποὺ ἐκπέμπουν γιὰ νὰ μεταδίδουν τὶς ἐπιθυμίες των, τὶς ἐντυπώσεις των, τὶς «σκέψεις» των —ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ ἐγκέφαλός των εἶναι ἱκανὸς διὰ τοιαύτην λειτουργίαν— εἰς τοὺς ὁμοφύλους των. Διότι, βεβαίως, ἡ «γλῶσσα» τῶν ζώων γίνεται ἀντιληπτὴ μόνον ἀπὸ τὰ ἀνήκοντα στὴν ἰδία οἰκογένεια ἢ κατηγορία. Πολὺ ἐνδιαφέροντα πορίσματα τῶν ἐρευνῶν, ποὺ ἔγιναν ἕως τώρα ἐπὶ τοῦ παρθένου ἀκόμη θέματος αὐτοῦ, μεταδίδει ὁ Ἰταλὸς φυσιοδίφης Ντανίλο Μαϊνάρντι:

Φυσικά, εὑρισκόμεθα ἀκόμη στὸ πρῶτο στάδιο τῶν μελετῶν. Ἐπιδιώκεται νὰ ἐξιχνιασθῇ πῶς γεννῶνται αἱ πρωτόγονοι μορφαὶ τῆς γλώσσης τῶν ζώων καὶ πῶς ἐξελίσσονται μὲ τὴν πάροδο τοῦ χρόνου.

Ἐπιβάλλεται, πρωτίστως, νὰ ἐξηγηθῇ τί ἐννοεῖται μὲ τὸν ὅρον «γλῶσσα τῶν ζώων». Ἀπὸ τῶν ἁπλουστέρων μορφῶν τῆς ζωῆς μέχρι τῶν πλέον πολυπλόκων ἡ ἀνταλλαγὴ πληροφοριῶν μεταξὺ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὸ ἴδιον εἶδος εἶναι ἀπαραίτητη, ἐφ' ὅσον μεταξὺ τῶν ὁμοειδῶν ὄντων ὑφίσταται κάποια ὑποτυπώδης κοινωνικότης. Τοῦτο παρατηρεῖται προκειμένου ἀκόμη καὶ περὶ μονοκυττάρων ὀργανισμῶν, τῶν λεγομένων «πρωτοζώων» στὸ ζήτημα τῆς ἀναπαραγωγῆς τοῦ εἴδους. Αὐτονόητον, ὅτι ὁ μηχανισμὸς τῆς ἐπικοινωνίας μεταξὺ τῶν ζώων εἶναι περισσότερο πολύπλοκος καὶ τελειοποιημένος, ἐφ' ὅσον τὰ εἴδη, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκουν, παρουσιάζουν ἀνεπτυγμένον βαθμὸν κοινωνικότητος. Παράδειγμα ὁ σπῖνος, ποὺ διαθέτει

...πλούσιο λεξιλόγιο, περιλαμβάνον δεκαπεντάδα φωνητικῶν σημείων, μὲ τὰ ὁποῖα ἐκφράζει ἐρωτικὴ πρόκλησι, διακήρυξι κατοχῆς ἑνὸς χώρου, προειδοποίησι γιὰ τὴν προσέγγισι ἐχθροῦ καὶ ἄλλες ἐκδηλώσεις πρὸς τοὺς ὁμοίους του.

Τὰ ζῶα ἐκπέμπουν σημεῖα χημικά, ἁπτικά, ὀπτικὰ καὶ ἀκουστικά, ἀναλόγως τοῦ περιβάλλοντος καὶ τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ. Τὰ χημικὰ ὑποδηλοῦν τὸ εἶδος καὶ τὸ φῦλον, ὡς καὶ τὰ ὅρια τοῦ «ζωτικοῦ χώρου». Τὰ σημεῖα αὐτὰ εἶναι τὰ πλέον πρωτόγονα καὶ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ μερικὰ πρωτόζωα.

Τὰ σημεῖα, ποὺ μεταδίδονται διὰ τῆς ἀφῆς, ὑπαγορεύονται ἀπὸ τὸν ἀναγκαστικὸ συναγελασμὸ ζώων εἰς σχετικῶς στενὸν χῶρον. Χαρακτηριστικὸς ὑπὸ τὴν ἔποψιν αὐτὴν εἶναι ὁ τρόπος ἐπικοινωνίας ὡρισμένων εἰδῶν χελωνῶν στὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου. Ἐπειδὴ συζοῦν στὶς ἴδιες περιοχὲς μερικὰ εἴδη χελωνῶν, ποὺ μοιάζουν πολὺ μεταξύ των, ἀλλὰ καὶ θέλουν νὰ διατηρήσουν ἀμιγῆ τὴν γνησιότητα τοῦ εἴδους των, καθένα ἀπὸ τὰ εἴδη αὐτὰ ἔχει ἐπινοήσει ἕναν τρόπο συνθηματικῆς γλώσσης γιὰ νὰ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὰ ὁμοειδῆ. Ἐπὶ παραδείγματι: οἱ ἄρρενες ἑνὸς ὡρισμένου εἴδους κτυποῦν τὸ κέλυφος τῶν θηλέων κατὰ τρόπον διάφορον, ἀναλόγως τοῦ εἴδους εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκουν. Μόνον ἐὰν ἡ θήλεια διαπιστώση τὴν γνησιότητα τοῦ μηνύματος, δέχεται τὸν γαμπρό...

Μὲ τὰ ὀπτικὰ σημεῖα τὰ ζῶα μποροῦν νὰ μεταδώσουν εἰς τὰ ὁμόφυλα ὅ,τι θέλουν, ἀλλά, φυσικά, ἐφ' ὅσον δὲν παρατίθεται κάποιο φυσικὸ ἐμπόδιο, ποὺ ἐμποδίζει τὸν ἀποδέκτη νὰ βλέπη τὸν μεταδίδοντα.

Τὰ καγκουρώ, γιὰ νὰ δείξουν ὑποταγή, κάνουν μία βαθειὰ ὑπόκλισι. Περὶ τούτου ἔχουν πεῖραν οἱ φύλακες τῶν ζωολογικῶν κήπων, οἱ φροντίζοντες γιὰ τὰ μαρσιποφόρα τῆς Αὐστραλίας. Ὅταν πλησιάζη κάποιο καγκουρὼ μὲ ἐπιθετικὲς διαθέσεις, τὸ ἀπειλούμενον οὔτε τρέπεται εἰς φυγήν, οὔτε καὶ ἀποπειρᾶται ν' ἀντιμετωπίση δυναμικῶς τό... ἀντίπαλον δέος, ἐφ' ὅσον κρίνη ὅτι δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντιταχθῆ· ἁπλῶς ὑποκύπτει μὲ μίαν ἐδαφιαίαν «ρεβερέντσαν» καὶ τὸ ἐπεισόδιον θεωρεῖται λῆξαν...

Ἀπὸ τὰ ἀκουστικὰ σημεῖα τὰ συνηθέστερα εἶναι τὰ προειδοποιοῦντα περὶ κινδύνου, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν σημαντικὴ ποικιλία. Τὰ χρησιμοποιοῦν τὰ ἔντομα, τὰ ἀμφίβια, τὰ πουλιὰ καὶ τὰ μαστοφόρα.

Ὅταν ζῶα ἑνὸς εἴδους παραμένουν χωρισμένα ἀπὸ ἄλλα ὁμοειδῆ, λόγῳ γεωγραφικῶν φραγμῶν, τείνουν νὰ διαφοροποιηθοῦν πρὸς τὰ τελευταῖα, λόγῳ φυλετικῆς ἐπιλογῆς. Ἀπὸ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἐπηρεάζεται καὶ ὁ τρόπος τῆς μεταξύ των ἐπικοινωνίας κι' ἔτσι δημιουργοῦνται «διάλεκτοι». Π.χ., ἐὰν μία ἰταλικὴ μέλισσα, «ἐξερευνήτρια», δηλαδὴ ἀπὸ ἐκείνας ποὺ ἐρευνοῦν γιὰ τὴν ἐξεύρεσιν τροφῆς, μεταφερθῆ σὲ κυψέλη τῆς Γερμανίας, δὲν γίνεται ἀντιληπτὴ

ἀπὸ τὶς γερμανικὲς μέλισσες, ποὺ θέλει νὰ εἰδοποιήσῃ περὶ τοῦ μέρους, ὅπου θὰ εὕρουν τὴν τροφή.

Χαρακτηριστική, ὑπὸ ἔποψιν «διαλέκτων», εἶναι ἡ περίπτωσις τῶν κοράκων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Ὅσοι διαμένουν εἰς τὰς Πολιτείας τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς διάγουν ζωὴν «καθιστικήν», δηλαδὴ δὲν ἐξέρχονται ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς περιοχῆς των καί, φυσικά, γνωρίζουν μόνον τὴν γλῶσσα ποὺ «ὁμιλοῦν» μεταξύ των. Ὑπάρχουν, ὅμως, εἰς τὴν Ἀμερικὴ ἄλλοι κόρακες, ποὺ διάγουν βίον πλάνητα, μεταναστεύοντες ἀπὸ τῆς μιᾶς Πολιτείας εἰς τὴν ἄλλη. Ἔχουν, βεβαίως, τὴν γλῶσσα, μὲ τὴν ὁποίαν συνεννοοῦνται μεταξύ των, ἀλλὰ ἔχουν ἐκμάθει καὶ τὶς διαλέκτους τῶν ὁμοφύλων των, ποὺ δὲν τὸ κουνοῦν ἀπὸ τὰς Πολιτείας, ὅπου ἐγεννήθησαν! Συμβαίνει, δηλαδή, μὲ τοὺς πλάνητας αὐτοὺς κόρακας ὅ,τι καὶ μὲ τοὺς πολυταξιδεμένους ἀνθρώπους: γίνονται γλωσσομαθεῖς!...

★

ΑΝΤΙΠΗΚΤΙΚΗ ΟΥΣΙΑ ΑΠΟ ΤΟΝ ΣΙΕΛΟ ΤΩΝ ΝΥΚΤΕΡΙΔΩΝ

Ἀνακάλυψις Ἀγγλίδος

Οἱ νυκτερίδες, ὁ ἐφιάλτης αὐτὸς ἀναριθμήτων κινηματογραφικῶν ταινιῶν φρίκης, ἔγιναν ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους βοηθοὺς τῶν γιατρῶν καὶ εὐεργέτες τῶν ἀνθρώπων. Κι' αὐτὸ διότι ἀνεκαλύφθη ὅτι ὁ σίελός των περιέχει μιὰ οὐσία ποὺ μπορεῖ νὰ παίξῃ σημαντικὸ ρόλο στὴν σύγχρονη ἰατρική. Πρόκειται γιὰ τὴν δεσμοκυνάση, ποὺ ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ διαλύῃ τοὺς θρόμβους τοῦ αἵματος οἱ ὁποῖοι προκαλοῦν διάφορες καρδιακὲς καὶ ἀρτηριακὲς ἀσθένειες.

Οἱ θρόμβοι τοῦ αἵματος προκαλοῦν ἀναρίθμητους θανάτους κάθε χρόνο προκαλῶντας διάφορες ἀσθένειες, ἀπὸ τὴν φλεβίτιδα μέχρι τὴν θρόμβωσι τῶν στεφανιαίων ἀρτηριῶν. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ οἱ ἔρευνες γιὰ τὴν ἀνακάλυψι διαφόρων ἀντιπηκτικῶν οὐσιῶν ἀπασχολοῦν ἰδιαίτερα τὴν σύγχρονη ἰατρική. Ἡ Δρ. Χόουκερ ἄρχισε τὰ πειράματά της ἔπειτα ἀπὸ ἔρευνες ποὺ ἔκαμε μὲ θέμα τὶς συνήθειες διατροφῆς τῶν νυκτερίδων.

Οἱ νυκτερίδες βάμπυροι ζοῦν ἀποκλειστικὰ ἀπὸ τὸ αἷμα τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν. Οἱ ταινίες φρίκης ἔχουν δίκηο ὅταν τὶς παρουσιάζουν σὰν ζῶα ποὺ ἐπιτίθενται ἐναντίον καὶ αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων ἀκόμη. Μόνο ποὺ δὲν ρουφοῦν τὸ αἷμα. Ἁπλῶς τσιμποῦν τὸ θῦμα τους καὶ σὲ συνέχεια τὸ γλύφουν καθὼς αὐτὸ τρέχει ἀσταμάτητα.

Ἔπειτα ἀπὸ μακρόχρονες παρατηρήσεις ἡ δρ. Χόουκερ κατέληξε στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ νυκτερίδες ἔπρεπε νὰ ἔχουν στὸν σίελό τους κάποια οὐσία ποὺ νὰ ἐμποδίζῃ τὴν πῆξι τοῦ αἵματος.

Σὲ λίγο ἀπομόνωσε τὴν οὐσία αὐτὴ καὶ διεπίστωσε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ μία κατ' ἐξοχὴν ἀντιπηκτικὴ οὐσία.

Χιμπαντζῆδες:

«μακρινοὶ συγγενεῖς μας»

Νεαρὴ Ἀγγλίδα μελετᾶ τὴν «κοινωνικὴ» ζωή τους

Τὴν ὥρα ποὺ οἱ κοπέλλες τῆς ἡλικίας της ἀσχολοῦνται μὲ τὸ γὲ-γὲ καὶ τὶς μίνι-φοῦστες, μία νεαρὴ Ἀγγλίδα, ἡ Τζέην βὰν Λόγουϊκ, ἀφιέρωσε ὅλο τὸν χρόνο καὶ τὴν σκέψι της σὲ μιὰ ἐντελῶς ἀσυνήθιστη ἐπίδοσι: στὴν μελέτη τῆς ζωῆς καὶ τῶν συνηθειῶν τῶν πιθήκων. Ἀπὸ μικρὸ παιδί, ἡ Τζέην ἐνδιαφερόταν ἐξαιρετικὰ γιὰ τὰ ζῶα. Στὰ 21 της χρόνια εἶχε τὴν εὐκαιρία νὰ μείνη γιὰ λίγο καιρὸ στὴν Ἀφρικὴ καὶ νὰ παρακολουθήση ἀπὸ κοντὰ τὴν συμπεριφορά τους. Γυρίζοντας στὸ Λονδῖνο βρῆκε μιὰ θέσι γραμματέως κοντὰ στὸν Δρα Λήκυ, παλαιοντολόγο τοῦ Ἐθνικοῦ Μουσείου, ποὺ φρόντισε νὰ τὴν ξαναστείλη στὴν Ἀφρική, στὴν Τανζανία, γιὰ νὰ συνεχίση ἐπιστημονικὰ τὶς μελέτες της γύρω στὴ ζωὴ τῶν χιμπαντζήδων, «ἐπειδὴ —λέγει ἡ ἴδια— οἱ πίθηκοι αὐτοὶ εἶναι τὰ πιὸ συγγενικὰ πρὸς τὸν ἄνθρωπο ζῶα καὶ τὰ ἔθιμά τους θὰ βοηθοῦσαν τὸν Δρα Λήκυ νὰ κατανοήση καλύτερα τὴν ζωὴ τῶν ἀνθρώπων τῆς Λιθίνης ἐποχῆς».

Τὴν ἐμπειρία της ἀπὸ τὴν συμβίωσί της μὲ τοὺς χιμπαντζῆδες ἐκθέτει ἡ Τζέην βὰν Λόγουικ σὲ συνέντευξι ποὺ ἔδωσε στὸν συνεργάτη τοῦ «Ὀμπσέρβερ» Κέννεθ Χάρρις καὶ μερικὰ σημεῖα της παραθέτομε:

ΕΡΩΤ.: Νομίζετε πὼς οἱ χιμπαντζῆδες σκέπτονται;

ΑΠΑΝΤ.: Ὦ, ναί! Ὥς ἕνα περιωρισμένο σημεῖο, φυσικά, ὅπως ἔχουν ἀποδείξει πολλὰ «τέστ» ποὺ ἔγιναν μὲ αἰχμαλωτισμένους χιμπαντζῆδες. Θὰ σᾶς ἀναφέρω μία περίπτωσι ἀπ᾿ τὴν Ἀφρική: Ὁ «Φίγκαν» —ἕνας χιμπαντζῆς 8 χρονῶν, ποὺ τὸν γνωρίζαμε πολὺ καλὰ ὁ ἄντρας μου κι᾿ ἐγώ— καθόταν μιὰ μέ-

ρα κοντὰ σ' ἕναν ἐνήλικο «συνάδελφό του» ποὺ ἔτρωγε μιὰ ἀρμαθιὰ μπανάνες. Ὁ Φίγκαν δὲν τολμοῦσε νὰ πάρη μιὰ ἀπὸ τὶς μπανάνες — ἂν προσπαθοῦσε νὰ κάνη κάτι τέτοιο, ὁ ἄλλος, ὁ «ἀνώτερός» του, θὰ τὸν χτυποῦσε. Ἀλλὰ ξαφνικὰ ὁ Φίγκαν εἶδε μιὰ μπανάνα κρυμμένη σ' ἕνα κοντινὸ δέντρο. (Πότε - πότε, κρύβαμε μερικὲς μπανάνες στὰ δέντρα ὥστε νὰ δίνουμε τὴν εὐκαιρία στοὺς «νεαροὺς» νὰ τὶς παίρνουν, ἐνῶ οἱ ἄλλοι θὰ ἦταν ἀπασχολημμένοι μὲ τὴν λεία τους). Ἂν ὁ Φίγκαν σκαρφάλωνε στὸ δέντρο γιὰ ν' ἁρπάξη τὴν μπανάνα, ἦταν σχεδὸν βέβαιο πὼς ὁ ἄλλος, ὁ μεγάλος, θὰ τοῦ τὴν ἔπαιρνε ἢ καὶ θὰ τὸν χτυποῦσε. Ἂν πάλι ὁ Φίγκαν καθόταν καὶ κοιτοῦσε τὴν μπανάνα, θὰ τραβοῦσε τὴν προσοχὴ τοῦ ἄλλου, ποὺ θὰ σκαρφάλωνε καὶ θὰ τὴν ἔπαιρνε ἐκεῖνος. Γι' αὐτὸ ὁ Φίγκαν ἔκανε πὼς δὲν εἶδε: μετὰ τὴν πρώτη γρήγορη ματιά, ποὺ τῆς ἔρριξε, σηκώθηκε, ἀπομακρύνθηκε ἀπ' τὸ δέντρο καὶ κάθησε κάτω ἀπ' τὴν σκηνή μας. Στὰ 15 ἑπόμενα λεπτά, τὸν εἴδαμε νὰ κρυφοκοιτάη συχνὰ γιὰ νὰ δῆ ἂν ἔφυγε ὁ ἄλλος. Καὶ μόλις ὁ μεγάλος σηκώθηκε κ' ἔφυγε, ὁ Φίγκαν ὥρμησε στὸ δέντρο καὶ ἔφαγε τὴν μπανάνα.

ΕΡΩΤ.: Νομίζω ὅτι οἱ χιμπαντζῆδες ποὺ μελετήσατε χρησιμοποιοῦσαν διάφορα «ἐργαλεῖα». Πιστεύετε πὼς αὐτὸ εἶναι μιὰ ἀκόμα ἀπόδειξις τῆς «λογικῆς» τους;

ΑΠΑΝΤ.: Δύσκολη ἐρώτησις. Εἶναι ἀλήθεια πὼς τοὺς εἶδα συχνὰ νὰ κόβουν ἕνα κλαδὶ ἀπὸ ἀμπελιά, νὰ τοῦ βγάζουν τὰ φύλλα, νὰ τὸ χώνουν σὲ μιὰ φωλιὰ τερμιτῶν καὶ νὰ περιμένουν ὥσπου οἱ τερμίτες ν' ἀρχίσουν νὰ σκαρφαλώνουν στὸ κλαδὶ γιὰ νὰ τοὺς φᾶνε. Ἄλλοτε πάλι, γιὰ νὰ πιοῦν νερὸ ἀπὸ τὴν κουφάλα ἑνὸς δέντρου ποὺ δὲν μποροῦν νὰ τὴν φτάσουν μὲ τὰ χείλια τους, φτιάχνουν «σφουγγάρια» μασῶντας φύλλα, τὰ βουτᾶνε στὸ νερὸ κι' ἔπειτα τὰ πιπιλᾶνε.

ΕΡΩΤ.: Ὑπάρχει κάποια ἱεραρχία στοὺς χιμπαντζῆδες ποὺ μελετήσατε;

ΑΠΑΝΤ.: Ναί, καὶ πολὺ ξεκάθαρη. Κάθε χιμπαντζῆς ἔχει τὴν θέσι του, ἀνάλογα μὲ τὴν ἡλικία του. Σ' ὅλη τους τὴν ἐφηβικὴ ἡλικία (ἀπὸ 8 ἕως 13 χρονῶν) οἱ ἀρσενικοὶ μένουν κοινωνικὰ κατώτεροι ἀπὸ τοὺς μεγαλυτέρους τους. Ἕνας ἔφηβος πρέπει νὰ προσέχη πῶς φέρεται μπροστὰ στοὺς «μεγάλους», εἰδεμὴ θὰ βρῆ τὸν μπελά του. Δὲν πρέπει νὰ πάρη πρῶτος τροφὴ ἢ νὰ ζευγαρώση πρῶτος μὲ μιὰν ἑλκυστικὴ χιμπαντζίνα. Ἀκόμα καὶ οἱ ἐνήλικες θηλυκές, πρέπει νὰ φέρωνται μὲ σεβασμό, γιατὶ οἱ «κυρίες» θεωροῦνται πάντα κατώτερες ἀπὸ τοὺς «κυρίους».

ΕΡΩΤ.: Εἶναι καλοὶ γονεῖς οἱ χιμπαντζῆδες;

ΑΠΑΝ.: Κανένας δὲν ξέρει, φυσικά, ποιός εἶναι ὁ πατέρας τοῦ κάθε «μωροῦ». Ἀλλὰ οἱ θηλυκὲς εἶναι θαυμάσιες μητέρες. Μεγαλώνουν τὰ παιδιά τους μὲ τρόπο ποὺ ἐξασφαλίζει τὸ μάξι-

μουμ τῆς ὑπακοῆς καὶ τὸ μίνιμουμ τῆς τιμωρίας. Τὸ κατορθώνουν αὐτὸ μὲ τὴν μέθοδο τῆς «ἀποσπάσεως τῆς προσοχῆς». Παράδειγμα, μιὰ χιμπαντζίνα ποὺ τὴν λέγαμε «Φλὸ» καὶ ποὺ εἶχε μιὰ κόρη, τὴν «Φιφή». Ὅταν ἡ Φιφὴ ἔγινε 4 χρονῶν, ἡ Φλὸ γέννησε πάλι καὶ ἡ Φιφὴ ἤθελε ὅλη τὴν ὥρα ν' ἀγγίζῃ ἢ νὰ κρατάῃ τὸ μωρό. Ἡ Φλὸ δὲν τὴν ἄφηνε, ἡ Φιφὴ ἐπέμενε. Ἀλλὰ καὶ πάλι ἡ Φλὸ δὲν τὴν χτυποῦσε. Στὴν ἀρχή, περιοριζόταν νὰ τῆς σπρώχνῃ μακριὰ τὸ χέρι. Ἂν ἡ Φιφὴ ἐξακολουθοῦσε νὰ ἐπιμένῃ, ἡ Φλὸ ἄρχιζε νὰ τὴν χαϊδεύῃ ἢ νὰ παίζῃ μαζί της, ὥσπου ν' ἀποσπάσῃ τὴν προσοχή της ἀπὸ τὸ μωρό.

ΕΡΩΤ.: Ἔχετε ἐνδείξεις ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τῶν χιμπαντζήδων μοιάζει μὲ τὴν ἀνθρώπινη;

ΑΠΑΝΤ.: Ναί, πολλές. Οἱ χιμπαντζῆδες ἀγγίζουν καὶ ἀγκαλιάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, πιάνονται ἀπὸ τὰ χέρια, φιλιοῦνται καὶ κτυποῦν τὶς πλάτες τοῦ «φίλου» τους, γιὰ τὸν ἴδιον ἀκριβῶς λόγο ποὺ κάνουμε κι' ἐμεῖς αὐτὲς τὶς κινήσεις: γιὰ νὰ ἐκφράσουν τὴν εὐχαρίστησί τους ἢ τὴν ὑποταγὴ ἑνὸς κατώτερου χιμπαντζῆ σ' ἕναν ἀνώτερο. Βλέπετε, καὶ σ' αὐτούς, παίζει μεγάλο ρόλο ἡ «κοινωνικὴ θέσις», ἡ ἱεραρχία καλύτερα. Οἱ μεγαλύτεροι στὰ χρόνια, οἱ δυνατώτεροι, εἶναι πάντα σεβαστὰ πρόσωπα, ποὺ πρέπει νὰ τοὺς περιποιοῦνται καὶ νὰ τοὺς καλοπιάνουν οἱ πιὸ νέοι καὶ πιὸ ἀδύνατοι. Μοιάζουν, καὶ σ' αὐτό μ' ἐμᾶς...

ΤΑ ΖΩΑ ΑΝΑΖΗΤΟΥΝ ΒΟΤΑΝΑ

Μὲ τὸ ἔνστικτον

Ἡ Φύσις ἐπροίκισε τὰ ἔμψυχα δημιουργήματά της εἴτε μὲ τὸ λογικό, εἴτε μὲ τὸ ἔνστικτο, γιὰ νὰ ἀντιμετωπίζουν τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς.

Οἱ γάτες, ὅταν ἔχουν βαρυστομαχιάσει, ἀναζητοῦν τὸ κατάλληλο χόρτο γιὰ νὰ τὸ μασήσουν καὶ προκαλέσουν τεχνητὴν κένωσι τοῦ στομάχου τους. Αὐτὸ συμβαίνει ὅταν οἱ γάτες, μαζὶ μὲ τὴν ζωντανὴ λεία —πουλάκια, κ.λ.π.— καταβροχθίσουν φτερὰ καὶ κόκκαλα, ποὺ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ χωνευθοῦν.

Ἐπίσης, τὰ κουνέλια ροκανίζουν τὸν φλοιὸ μερικῶν δένδρων, ὄχι ἀπὸ εὐχαρίστησι, μὰ γιατὶ περιέχει τὸ σαλισυκλικὸ ὀξύ, ποὺ ἐνδείκνυται κατὰ τῶν ρευματισμῶν. Γι' αὐτό, τὰ οἰκόσιτα κουνέλια, ποὺ δὲν ἔχουν τὴν εὐχέρεια ἀναζητήσεως τέτοιων φλοιῶν, ὑποφέρουν συχνὰ ἀπὸ ρευματισμούς.

Στὸν Καναδᾶ, οἱ κυνηγοὶ γνωρίζουν, πῶς οἱ ἀρκοῦδες καταπίνουν ἀπλήστως, στὶς ἀρχὲς τοῦ φθινοπώρου, μικρὰ κλαδιὰ ἐλάτων. Ἡ ἐπιστήμη ἐξήγησε ὡς ἑξῆς τὸ φαινόμενο αὐτό: Ἔτσι, οἱ ἀρκοῦδες προμηθεύονται βιταμῖνες, ποὺ εἶναι ἀπαραίτητες γιὰ τὸν ἐπερχόμενο χειμῶνα.

Ἐξ ἄλλου, τὰ ἐλάφια ροκανίζουν ἀμοιβαίως τὰ κέρατά τους, ὅταν ἀρχίζῃ ὁ χειμώνας. Αὐτὸ γίνεται γιὰ νὰ προμηθευθοῦν τὶς φωσφοροῦχες οὐσίες, ποὺ χρειάζεται ὁ ὀργανισμός τους.

Ὁ «Βασιλικὸς» ἀετὸς

καὶ οἱ θρῦλοι περὶ ἁρπαγῆς παιδιῶν

Οἱ ποιηταὶ δὲν εἶναι οἱ μόνοι ποὺ ὑπερβάλλουν τὴ δύναμι τοῦ ἀετοῦ. Ὁ Τσουντί, στὸ ἔργο του «Ὁ Κόσμος τῶν Ἄλπεων», διηγεῖται ὅτι ὁ δόκτωρ Ζολλικόφερ, γνωστὸς ἐξερευνητὴς τῶν βουνῶν, εἶδε μιὰ μέρα ἕναν πελώριο ἀετὸ νὰ ὁρμᾷ ἐπάνω σ' ἕνα τράγο καὶ νὰ τὸν σηκώνει στὸν ἀέρα. Ἀλλὰ εἴτε γιατὶ τρόμαξε μὲ τὶς φωνὲς μερικῶν θεριστῶν ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ κοντά, εἴτε γιατὶ τὸ φορτίο ἦταν ὑπερβολικὰ βαρὺ γι' αὐτόν, τὸ πουλὶ ἄφησε νὰ πέση ἡ λεία του. Ὁ μάρτυς ἔκαμε μιὰ λεπτομερῆ περιγραφὴ τῆς ἁρπαγῆς καὶ ζύγισε τὸν τράγο ποὺ σώθηκε ἀπ' τὸν θάνατο : 60 λίτρες. Ὡς τώρα δὲν ἀναφέρθηκε ποτὲ τέτοιο πρᾶγμα. Κι' ἐπιτρέπω στὸν ἑαυτό μου νὰ προσθέσω : ποτὲ τέτοιο πρᾶγμα δὲν θὰ ξανασυμβῆ, γιατὶ δὲν ὑπάρχουν ἀετοὶ ἱκανοὶ νὰ μεταφέρουν βάρη 60 λιτρῶν. Οἱ φυσιοδίφαι ἔχουν πεῖ ὅτι ὁ βασιλικὸς ἀετὸς δὲν μπορεῖ νὰ σηκώση παρὰ ἕνα βάρος 7—8 κιλῶν (καὶ σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις, 10).Καὶ ὅμως εἶν' ἀλήθεια ὅτι ὁ βασιλικὸς

ἀετὸς εἶναι προικισμένος μὲ δύναμι σημαντική.

Ἕνα αὐγουστιάτικο πρωινό, ἤμουν ξαπλωμένος στὰ χορτάρια, σὲ ὕψος 2.400 μέτρα καὶ παρακολουθοῦσα πῶς ζοῦν οἱ ἀρκτοπόντικοι, ἰδιαίτερα πολυάριθμοι σ' αὐτὴν τὴν κοιλάδα. Δυὸ ὧρες πρὶν μὲ εἶχαν ὑποδεχθεῖ τσιρίζοντας ἀλλὰ σὲ λίγο καθησύχασαν κι' ἄρχισαν τὴ δουλιά τους. Κάπου κάπου ἕνας ἀπ' αὐτοὺς ὀρθωνόταν στὰ πισινά του πόδια καὶ κύτταζε πρὸς τὸ μέρος μου. Ξαφνικὰ ἀκούστηκε ἕνα δυνατὸ τσίριγμα ποὺ ἐσήμαινε ὅτι πλησίαζε κἄποιος σοβαρὸς κίνδυνος καὶ εἰδικὰ ἡ παρουσία τοῦ ἀετοῦ. Ὁλόκληρος ὁ μικρὸς λαὸς βρέθηκε κάτω ἀπ' τὴ γῆ, ὁπότε ἐγώ, ξαπλωμένος πάντα, ὕψωσα τὸ βλέμμα γιὰ νὰ μπορέσω νὰ διακρίνω τὸν ἀετό. Πέρασε σὰν βόμβα εἴκοσι μέτρα περίπου ἀπ' τὰ δεξιά μου, γιὰ νὰ βρεθῆ ἑκατὸ μέτρα πιὸ πέρα στὴν εἴσοδο μιᾶς φωλιᾶς. Σήκωσα τὸ κεφάλι μὲ ὑπέρμετρο ἐνδιαφέρον. Ὁ ἀετὸς κρατοῦσε στὰ νύχια του ἕνα ζῶο, ἀλλὰ πιάνοντάς το, εἶχε προσκρούσει μὲ δύναμι στὸν βράχο ποὺ ἦταν πάνω ἀπ' τὴ φωλιὰ καὶ τσακίστηκε φοβερά. Σὲ λίγα δευτερόλεπτα συνῆλθε, ἔρριξε μιὰ ματιὰ πρὸς τὸ μέρος μου, τίναξε τὸ φτέρωμά του ποὺ εἶχε τσαλακωθεῖ καὶ πέταξε ἥσυχα κουβαλώντας τὸ ζωάκι του.

Στὸ ὄμορφο χωριὸ Κλεμὰνς ντ' Ἀμπέλ, ὅπου μάζευα σημειώσεις γιὰ ἕνα ἄρθρο ποὺ θ' ἀφιέρωνα στὸν βασιλικὸ ἀετό, ἕνας λαθροθήρας μοῦ διηγήθηκε τὴν ἑπομένη ἱστορία, ποὺ εἶναι παράδειγμα τῆς δυνάμεως τοῦ ἀετοῦ, ταὐτόχρονα δὲ καὶ τῆς ἀνθρώπινης βλακείας. Εἶχε βγῆ στὸ κυνήγι μὲ ἕναν φίλο. Σημάδεψαν ἕναν βασιλικὸ ἀετὸ ποὺ πῆγε νὰ καταπέση μὲ τσακισμένες τὶς φτεροῦγες λίγα μέτρα πιὸ κάτω. Ἔφεραν τὸ πουλὶ σοβαρὰ πληγωμένο καὶ τὸ ἀκούμπησαν στὴ μικρὴ πλατεία τοῦ χωριοῦ. Οἱ κάτοικοι γρήγορα περικύκλωσαν τοὺς κυνηγοὺς καὶ τὸ θήραμά τους, καὶ ὅταν αὐτοὶ θἄδιναν τὴν χαριστικὴ βολὴ στὸν βασιληὰ τῶν πουλιῶν, ἕνας χωρικὸς φώναξε: «Μὴ τὸν σκοτώνετε, θὰ τὸν ἀποτελειώση ὁ πετεινός μου». Πῆγε κι' ἔφερε τὸν πετεινό, ἕνα λαμπρὸ πουλὶ ὅλο ζωή, ἕτοιμο γιὰ τὴν πάλη.

Τὸν ἀκούμπησε σὲ ἀπόστασι ἑνὸς μέτρου ἀπὸ τὸν ἀετό, ποὺ εἶχε ἀξιοθρήνητα κρεμασμένες τὶς δυὸ φτερούγες. Ἔχοντας συναίσθησι γιὰ τὴν κατάστασι τοῦ ἀντιπάλου, ἢ καὶ μεγάλη ἐμπιστοσύνη στὴ δύναμί του, ὁ πετεινὸς ὥρμησε καταπάνω του. Καὶ ξαφνικά, σχεδὸν χωρὶς νὰ κουνήση τὸ σῶμα, ὁ ἀετὸς ἅπλωσε τὸ ἕνα πόδι μὲ μιὰ ταχύτητα καὶ μιὰν ὁρμὴ ἀφάνταστη, καὶ τὸ κεφάλι τοῦ ἄμοιρου πετεινοῦ πετάχτηκε τρία μέτρα μακρυὰ μπροστὰ στὰ πόδια τῶν θεατῶν!

Τώρα ποὺ οἱ λύκοι χάθηκαν, ὁ ἀετὸς εἶναι, γιὰ πολλούς, ὁ μόνος ἐχθρὸς τοῦ προβάτου. Αὐτὸ εἶναι ὑπερβολή. Τὰ πρόβατα μας δὲν κινδυνεύουν· βρίσκονται στὶς κορυφὲς ἐνῶ οἱ ἀρκτοπόντικοι εἶναι σὲ πλήρη δρᾶσι καὶ καταλαβαίνει κανεὶς ὅτι τὸ σήκωμα τῶν τελευταίων ἔχει ὀλιγώτερες

δυσκολίες ἀπὸ τὸ σήκωμα τῶν ἀρνιῶν.

Οἱ ἀετοὶ δὲν καταπιάνονται πάντα μὲ τόσο εὔκολες λεῖες. Ἔτσι πιάνουν ἕναν σεβαστὸ ἀριθμὸ ἀλεπούδων, κυρίως νεαρῶν. Τὸ μεγάλο τοῦτο ἁρπακτικὸ χύνεται πάνω στὴ ράχη τῆς ἀλεποῦς καὶ ἀγκιστρώνεται μὲ τὰ νύχια τοῦ ἑνὸς ποδιοῦ, ἐνῶ τὸ ἄλλο παραμένει σὲ «ἐπιφυλακή». Ἐνστικτωδῶς ἡ ἀλεποῦ στρέφεται γιὰ νὰ δαγκάση, ὁπότε φιμώνεται ἀπ᾽ τὰ ἄλλα νύχια.

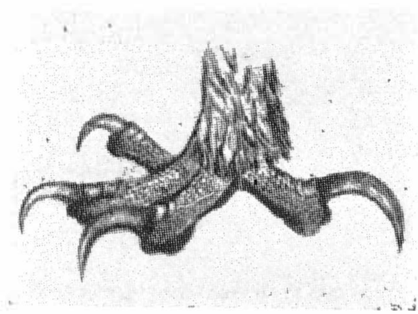
Οἱ Κιργκίζαι (*) ἐγύμναζαν ἀετοὺς γιὰ τὸ κυνῆγι τῆς ἀλεποῦς καὶ τοῦ λύκου. Ἕνας ἀετὸς καλὰ γυμνασμένος μπορεῖ νὰ πιάση σὲ ἕνα χρόνο, περὶ τὶς πενῆντα ἀλεποῦδες ἢ λύκους. Καμμιὰ φορὰ ὅμως, ἂν καὶ πολὺ σπάνια, ὁ λύκος εἶναι πιὸ ταχὺς ἀπὸ τὸν ἀετὸ καὶ τοῦ τσακίζει ἕνα πόδι μέσα στὶς τρομερὲς σιαγόνες του. Ἕνας ταξιδιώτης διηγεῖται ὅτι εἶδε μιὰ γριὰ ἀετίνα πού, ἔχοντας χάσει τὸ ἕνα πόδι σὲ ἐπίθεσι, ζοῦσε ἀπὸ χρόνια σὰν ἀνάπηρη μέσα στὴν οἰκογένεια τοῦ κυρίου της. Ἂν τὴν ἄφηναν ἐλεύθερη θὰ πέθαινε ἀπὸ πεῖνα.

Φυσικὰ δὲν μπορεῖ νὰ γίνη λόγος γιὰ ἐπιθέσεις ἀετῶν σὲ παιδιὰ ἢ ἀνθρώπους. Ἀληθινὰ εἶναι πολὺ σπάνιες. Δὲν ἀποκλείεται πάντως ἕνας ἀετὸς νὰ ἔβλεπε σ᾽ ἕνα παιδὶ ποὺ μπουσουλίζει ἕνα «κυνῆγι!» Ἀλλὰ ὑπάρχουν πολλὲς ἀποχρώσεις ἀνάμεσα στὶς ἐπιθέσεις αὐτὲς καὶ τὶς περίφημες ἱστορίες ἁρπαγῆς παιδιῶν. Ἐπιθεώρησα 93 φωληὲς βασιλικῶν ἀετῶν, ἀπ᾽ τὶς ὁποῖες οἱ 43 εἶχαν ἕνα ἢ δυὸ ἀετόπουλα. Ποτὲ δὲν ἀνακάλυψα σὲ καμμιὰ φωληὰ αὐτοὺς τοὺς σωροὺς ἀπὸ κόκκαλα κατσικιῶν καὶ ἀρνιῶν. Τὸν περισσότερο καιρὸ κατὰ τὴν περίοδο τῆς ἀναπτύξεως τῶν μικρῶν, βρίσκει κανεὶς λείψανα ἀπὸ ἀρκτοποντικοὺς καὶ διαφόρους λαγούς, ἢ μιὰ οὐρὰ ἀλεποῦς. Μὰ αὐτὰ δὲν πιάνουν πολλὴ θέσι. Σωροὶ μεγάλοι δὲν ὑπάρχουν ποτέ, γιατὶ ἡ φωληὰ καθαρίζεται ἀπ᾽ τοὺς μεγάλους, τὰ λείψανα πετιοῦνται, καὶ πράσινα κλαδιὰ κουβαλιοῦνται στὴ φωληὰ γιὰ νὰ εἶναι συνεχῶς τ᾽ ἀετόπουλα σὲ καθαρὸ κρεβάτι.

Μποροῦμε λοιπὸν νὰ ποῦμε πὼς οἱ ἀετοὶ δὲν ἅρπαξαν ποτὲ παιδιά, καὶ πρέπει, μιὰ γιὰ πάντα, νὰ κατατάξωμε τὶς ἀφηγήσεις αὐτὲς στὸν θρῦλο.

GERARD MENATORY

(*) Νομάδες ταρταρικῆς φυλῆς.

Καταπληκτικοὶ ἆθλοι ἀστυνομικῶν σκύλων

Κατόπιν ἐπιπόνου ἐκπαιδεύσεως

Οἱ τετράποδοι ντέτεκτιβς τῆς Σκώτλαντ Γυάρντ, μποροῦν νὰ ἐξερευνήσουν κήπους, νὰ ἀναρριχηθοῦν σὲ τοίχους, νὰ ἀποκαλύψουν θαμμένα πτώματα ἢ ἀντικείμενα καὶ ἀκόμη νὰ ἀνεβαίνουν ξύλινες ἀνεμόσκαλες καὶ νὰ ἀνοίγουν παράθυρα. Μποροῦν ἐπίσης νὰ παρακολουθήσουν ὑπόπτους σὲ ἀπόστασι πολλῶν μιλίων, ἢ μὲ μιὰ μόνο λέξι τοῦ ἐκπαιδευτοῦ των νὰ σταθοῦν σιωπηλοὶ σκοποὶ γιὰ πολλὲς ὧρες.

Ἕνας ἀλσατικὸς σκύλος, ὁ Πρίγκιπας, ἐκλήθη κάποτε μὲ τὸ συνοδό του ἀστυνομικὸ σ' ἕνα σχολεῖο, ὅπου εἶχε τρυπώσει, ξεφεύγοντας ἀπὸ τοὺς ἀστυνομικούς, ἕνας κλέφτης. Οἱ ἀστυνομικοὶ ποὺ ἐρεύνησαν προηγουμένως τὸ κτίριο, δὲν κατώρθωσαν νὰ τὸν ἀνακαλύψουν. Ὅταν ἔφθασε ὁ Πρίγκιπας, κατευθύνθηκε ἀμέσως στὶς σκάλες, τὶς ἀνέβηκε, βγῆκε στὴν ταράτσα καὶ ἄρχισε νὰ γαυγίζη τρέχοντας κατὰ μῆκος τοῦ διαζώματος καὶ προσπαθώντας νὰ πηδήση σὲ μιὰ διπλανὴ στέγη. Τὸν διέταξαν νὰ σταματήση. Κατόπιν ὁ ἐκπαιδευτής του ἀνεβαίνοντας στὴν διπλανὴ ταράτσα, ἀνεκάλυψε κρυμμένο πίσω ἀπὸ μιὰ καπνοδόχο τὸν καταζητούμενο κακοποιό.

Ἕνας ἄλλος σκύλος, ποὺ διακρίνεται γιὰ τὴν καταπληκτική του ὄσφρηση, εἶναι ὁ «Συνταγματάρχης». Σὲ μιὰ περίπτωσι εἶχε νὰ ἐρευνήση μιὰ μάντρα αὐτοκινήτων καὶ νὰ ἀνακαλύψη κλεμμένα καὶ κρυμμένα στὴ μάντρα ραδιόφωνα αὐτοκινήτων. Τοῦ ἔφτασαν μόλις 10 λεπτὰ γιὰ νὰ βρῆ τὰ κλοπιμαῖα κρυμμένα σ' ἕνα «στέίσιον βάγκον» μὲ ἀνοικτὸ τὸ πίσω παράθυρο.

☆

Οἱ γονεῖς τοῦ μικροῦ Ραίημοντ Ντάουν κόντευαν νὰ τρελλαθοῦν ἀπὸ τὴν ἀγωνία τους. Ὁ μικρούλης τους, ἡλικίας μόλις τριῶν ἐτῶν, εἶχε ἐξαφανισθῆ πρὶν ἀπὸ 24 ὧρες μέσα σὲ μιὰ δασώδη περιοχὴ τῆς Νέας Ὑόρκης.

Στὸ διάστημα αὐτὸ φίλοι καὶ γείτονες τῆς οἰκογενείας, καθὼς καὶ ἀστυνομικοί, εἶχαν ἐρευνήσει ὅσο πιὸ μεθοδικὰ μποροῦσαν τὴν περιοχή, χωρὶς νὰ ἀνακαλύψουν τὸ παραμικρὸ ἴχνος. Ὥσπου κάποιος σκέφθηκε τὰ σκυλιά. Μὲ τὴν βοήθεια τῆς ἀστυνομίας μετεφέρθησαν ἀμέσως στὸ σπίτι τῆς οἰκογενείας Ντάουντ τέσσερα λαγωνικά. Τοὺς ἔδωσαν νὰ μυρίσουν μερικὰ ρουχαλάκια τοῦ μικροῦ Ραίημοντ καὶ μετὰ τὰ ξαμόλυσαν στὴν δασώδη περιοχὴ μαζὶ μὲ τοὺς συνοδούς τους.

Τέσσερις ολόκληρες ώρες τὰ τετράποδα ἔψαχναν ἀκούραστα, μυρίζοντας τὸ χῶμα.

Καὶ στὸ τέλος, ἀνεκάλυψαν τὸν μικρὸ Ραίημοντ, ἄφωνο ἀπ' τὴν ἐξάντλησι καὶ τὸν φόβο, ἀλλὰ ζωντανό.

Τὰ σκυλιὰ ἀνεκάλυψαν τὸ χαμένο μικρὸ ὄχι μὲ τὴν ὅρασί τους, ἀλλὰ μὲ τὴν ὄσφρησι, χάρις στὸ γεγονὸς ὅτι μπόρεσαν ν' ἀκολουθήσουν τὴν ὀσμὴ τοῦ σώματός του.

☆

Η ΟΣΜΗ εἶναι ἕνας ἀτμὸς ποὺ ἀναδίδεται σὲ μικροσκοπικὰ σταγονίδια τὰ ὁποῖα πέφτουν στὸ ἔδαφος καὶ παραμένουν ἐκεῖ ἂν δὲν τὰ παρασύρῃ ὁ ἄνεμος.

Ἡ μύτη τοῦ ἀνθρώπου μπορεῖ νὰ ξεχωρίσῃ δυὸ ἰσχυρὲς ὀσμές, ἂν εἶναι πρόσφατες. Ἀλλὰ σπάνια μπορεῖ νὰ ξεχωρίσῃ τὴν ὀσμὴ ἀπὸ τὸ σῶμα ἑνὸς ἀνθρώπου, ἰδιαιτέρως, μάλιστα, ἂν αὐτὸς ἔχῃ ἤδη ἀπομακρυνθῆ.

Ὁ σκύλος, ὅμως, βασίζεται κατὰ ἕνα μεγάλο μέρος στὴν ὄσφρησί του. Μπορεῖ νὰ διακρίνῃ θαυμάσια τὴ μιὰ μυρωδιὰ ἀπὸ τὴν ἄλλη καὶ νὰ ἀκολουθῆ τὰ ἴχνη της ἐπὶ ὧρες, ἀκόμη κι' ἂν πάνω σ' αὐτὰ ἔχουν πέσει ἄλλα.

Καὶ μπορεῖ νὰ ξεχωρίζῃ τὶς διαφορετικὲς ὀσμὲς ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα σώματα εὐκολώτερα ἀπὸ ὅσο ἐμεῖς διακρίνουμε πρόσωπα.

Γιὰ νὰ καταλάβουμε τὴν διαφορά, ἀρκεῖ νὰ σκεφθοῦμε ὅτι τὰ αἰσθητήρια νεῦρα τῆς ὀσφρήσεως στὸν ἄνθρωπο θὰ μποροῦσαν νὰ καλύψουν ἔκτασι ἑνὸς γραμματοσήμου, ἐνῶ τοῦ σκύλου καλύπτουν ἔκτασι ἑνὸς μαντηλιοῦ!

☆

ΕΠΤΑ ΧΡΟΝΙΑ ὑπηρέτησε στὴν ἀστυνομία τῆς Κολωνίας ὁ «Ἄμορ». Στὸ ἐνεργητικόν του ἔχει τὴν «σύλληψι» καὶ ἀνακάλυψι 300 κακοποιῶν καὶ δολοφόνων! Καὶ ἡ ἀμοιβή του ἦταν μόνον ἡ καθημερινή του τροφή! Ὁ «Ἄμορ» εἶναι ἕνας σκύλος ἡλικίας 10 ἐτῶν. Τὴν «καρριέρα» του στὴν ἀστυνομία ἄρχισε ἀπὸ τὰ τρία χρόνια του, ὅταν τὸ ἀφεντικό του, ὁ χωρικὸς Βάλτερ Λύντσενκιρχεν, τὸν ἐχάρισε σ' αὐτήν, διότι ἔκρινεν ὅτι ὁ «Ἄμορ» ἦτο ἄξιος γιὰ ἕνα καλύτερο μέλλον! Πρὸ καιροῦ ὁ «Ἄμορ» προσεβλήθη ἀπὸ μιὰ ἀθεράπευτη —κατὰ τὸν κτηνίατρο— ἀσθένεια. Οἱ ἀστυνομικοί, τοὺς ὁποίους τόσον ἐβοήθησε στὸ ἔργον των ὁ σκύλος, λυπήθηκαν πολύ. Κυρίως διότι, τὸν «Ἄμορ» ἀνέμενε τραγικὴ τύχη: ὁ τυφεκισμός! Σύμφωνα μὲ τὴν κρατοῦσαν συνήθεια, ὁ «Ἄμορ», ὡς ἄχρηστον πλέον ζῶον, ἔπρεπε νὰ τυφεκισθῆ! Ἡ γυναίκα ἑνὸς ἀστυνομικοῦ παρεκάλεσε πρὶν ἢ ἐκτελεσθῆ ὁ «Ἄμορ» νὰ κληθῆ ὁ πρώην ἀφεντικός του. Αὐτὴ ἡ ἰδέα της ἔσωσε τὸν ἄξιο σκύλο. Διότι μόλις ἐνεφανίσθη ὁ χωρικὸς Βάλτερ Λύντσενκιρχεν ὁ «Ἄμορ» ἔγινεν ἐντελῶς καλά!

Κατόπιν τοῦ θαύματος ὁ ἀστυνομικὸς διευθυντὴς εἶπε: «Ἀκόμη καὶ ἕνας σκύλος, φαίνεται ὅτι χρειάζεται κάποτε νὰ «ἀποστρατευθῆ» καὶ νὰ εὑρεθῆ ἥσυχος μεταξὺ ἀγαπημένων προσώπων!».

ΑΙ ΠΕΡΙ ΑΚΡΕΩΦΑΓΙΑΣ ΔΟΞΑΣΙΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Ὑπὸ ΠΑΝ. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

«...Οὐ γὰρ ὁμοίως οἰκεῖον πρὸς εὐεξίαν τοῖς εἰρημένοις κρεωφαγία...».
Ἀριστοτέλους Εὐδήμ. Α΄, § 2

Ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πλεῖστοι ἐκ τῶν βασιλέων τοῦ πνεύματος ἐκηρύχθησαν πολέμιοι τῆς κρεωφαγίας. Ἰδιαιτέρως δὲ οἱ Ὀρφικοὶ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι εἶχον καὶ ὡς ἀρχὴν πίστεώς των τὴν ἀκρεωφαγίαν, ἕνεκα, κυρίως, τῶν περὶ μετενσαρκώσεως δοξασιῶν. Ἀκολουθοῦν δέ: Ζήνων, Πλάτων, Ἐμπεδοκλῆς, Ἱπποκράτης, Ἐπίκουρος, Πλούταρχος κ.ά.

Ὁ Πυθαγόρας ὀρθῶς ἐστήριζε τὴν ἀνθρωπίνην εὐδαιμονίαν εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ τοῦ πνεύματος, λέγων ὅτι ἡ κρεωφαγία ἀντίκειται εἰς τὴν ἠθικήν. Ὁ ἄνθρωπος, δύναται, κατὰ ἐπιστημονικὴν διαπίστωσιν, νὰ ζήσῃ ὑγιὴς καὶ μόνον χόρτα τρώγων ἀλλ' ἀδύνατον νὰ εἶναι τελείως ὑγιὴς ὁ τρώγων μόνον κρέας.

Εἶναι γεγονὸς ὅτι τὰ ὑγιεινὰ παραγγέλματα τῶν προγόνων μας, τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ἐκ τοῦ κρέατος ἀποχὴν ἀγνοοῦνται ὑπὸ τῶν νεωτέρων.

Ἐφ' ὅσον δὲ ἐκ γενετῆς καὶ κληρονομικότητος εἴμεθα κρεωφάγοι, δὲν εἶναι εὔκολος ἡ ἄμεσος μεταβολὴ ἀπὸ τῆς κρεωφαγίας εἰς τὴν ἀκρεωφαγίαν. Οὐχ ἧττον ὅμως πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τὴν ἀλήθειαν καὶ νὰ προσαρμοζώμεθα πρὸς αὐτήν.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἠρκοῦντο, ἀντὶ πάσης ἄλλης τροφῆς, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ διδασκάλου των, εἰς μέλι ἢ εἰς κηρήθραν, ἢ ἄρτον. Ἀντὶ προσφαγίου ἔτρωγον χόρτα βραστὰ ἢ ὠμὰ καὶ σπανίως θαλασσινά.

Ἡ Πυθαγόρειος δίαιτα δὲν περιωρίζετο μόνον εἰς τὴν τροφήν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν πόσιν καὶ εἰς τὴν ἔνδυσιν. Ὁ μέγας δὲ σκοπὸς τοῦ βίου τοῦ Πυθαγόρου ἦτο νὰ θεμελιώσῃ κοινωνίαν, ρυθμιζομένην κατὰ τὰ ὑψηλὰ ἰδεώδη τοῦ ἀνθρωπισμοῦ.

«Παντὸς δὲ μᾶλλον ἀπηγόρευε (Πυθαγόρας) μήτε ἐρυθῖνον ἐσθίειν, μήτε μελάνουρον, καρδίας τε ἀπέχεσθαι καὶ κυάμων. Ἀριστοτέλης δέ φησι, καὶ μήτρας καὶ τρίγλης ἐνίοτε. Αὐτοῦ δὲ ἀρκεῖσθαι μέλιτι μόνῳ (φασί τινες) ἢ κηρίῳ, ἢ ἄρτῳ, οἶνον δὲ μεθ' ἡμέραν μὴ γεύεσθαι. Ὄψον τε τὰ πολλὰ λαχάνοις ἑφθοῖς καὶ ὠμοῖς, τοῖς δὲ θαλαττίοις σπανίως ... καὶ ἀπέχεσθαι βρωτῶν θνησειδίων τε κρεῶν, καὶ τριγλῶν, καὶ μελανούρων, καὶ ᾠῶν καὶ

τῶν ᾠοτόκων ζώων καὶ κυάμων...»

(Διογ. Λαέρτιος VIII 19, 33)

Κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Ἡσιόδου πρωτίστως ἔτρωγον «τὰ ἱερὰ πτύρα τῆς Δήμητρος» καὶ συνιστᾶτο τὸ γάλα καὶ ὁ τυρός. Τὸ ἰδεῶδες δὲ Ἡσιόδειον γεῦμα ἦτο :

«Ὅταν ὁ σκόλυκος (ἀγριοαγκινάρα) ἀνθῇ καὶ ὁ ἠχηρὸς τέττιγξ, καθήμενος ἐπὶ δένδρου, ψάλλῃ τὸ ἁρμονικὸν ἆσμα του, συγχρόνως σείων καὶ τὰς πτέρυγάς του, κατὰ τὸν θερμὸν τοῦ θέρους καύσωνα..., τότε εἶναι ἡ ἐποχὴ τῶν σκιερῶν βράχων. Βιβλίνου (ἡλιαστοῦ) οἴνου, τυροῦ, γάλακτος αἰγῶν μὴ γαλουχουμένων πλέον, κρέατος ἀτόκου δαμάλεως καὶ ἐριφίων· πίνε τότε καὶ οἶνον μέλανα, καθήμενος εἰς τὴν σκιὰν καὶ τρῶγε καλῶς, ἔχων ἐκτεθειμένον τὸ πρόσωπόν σου εἰς τὴν πνοὴν τοῦ Ζεφύρου, πλησίον πηγῆς ὕδατος διαυγοῦς καὶ ἀδιακόπως ρέοντος. Ἀνάμιξον μετ᾽ αὐτοῦ τρεῖς μερίδας μετὰ μιᾶς (μερίδος) οἴνου».

(Ἡσίοδος Ἔργα καὶ ἡμέραι 580—595)

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω βλέπομεν ὅτι ὁ Ἡσίοδος δὲν ἦτο ἀκρεωφάγος καὶ συνιστᾷ κρέας δαμάλεως ἀτόκου ἢ ἐριφίου, ἤτοι λευκὸν καὶ τρυφερόν.

Κατὰ Διογένην τὸν Λαέρτιον, Ζήνων ὁ Κιτιεὺς ζῶν κατὰ φύσιν :

«Ἔχαιρε σύκοις χλωροῖς, καὶ ἡλιοκαίαις, ἔχων συνήθη τροφὴν ταῦτα, τὸ μέλι, τὸν ἄρτον, καὶ ὀλίγου εὐώδους οἰναρίου ἔπινε, διὰ τῆς ἀπύρου δὲ ταύτης τροφῆς ἔζησεν ἄνοσος καὶ ὑγιής».

Κατὰ τὸν Σωκράτην, βεβαία εἶναι ἡ ἄμεσος ἐπίδρασις καλῆς φυσικῆς τροφῆς, ἀνατροφῆς καὶ ἐκπαιδεύσεως πρὸς διάπλασιν φύσεων ἀγαθῶν, διὰ δὲ τοῦ φυσικοῦ νόμου τῆς κληρονομικότητος, ἐνυπάρχοντος εἰς ὅλα τὰ ζῶα, ἐπακολουθεῖ ἡ βελτίωσις καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. (Πλάτωνος Πολιτεία Δ. 424).

Ἡ κρεωφαγία δὲν εἶναι φυσικὴ τροφή, ἀλλὰ διὰ καρυκευμάτων οἱ κρεωφάγοι τρώγομεν πτώματα ταριχευτά, «ἵνα ἡ γεῦσις ἐξαπατηθεῖσα προσδέξηται τὸ ἀλλότριον».

Καὶ ἰδοὺ τί λέγει ὁ Πλούταρχος: «καίτοι χαριέν γε τὸ τοῦ Λάκωνος, ὁ ἰχθύδιον ἐν πανδοκείῳ πριάμενος, τῷ πανδοκεῖ σκευάσαι παρέδωκεν. Αἰτοῦντος δ᾽ ἐκείνου τυρόν, καὶ ὄξος καὶ ἔλαιον. — Ἀλλ᾽ εἰ ταῦτ᾽ εἶχον, εἶπεν, οὐκ ἂν ἰχθὺν ἐπριάμην.— Ἡμεῖς δὲ οὕτως ἐν τῷ μιαιφόνῳ τρυφῶμεν, ὥστ᾽ ὄψον τὸ κρέας προσαγορεύομεν, εἶτ᾽ ὄψων πρὸς αὐτὸ τὸ κρέας δεόμεθα, ἀναμιγνύντες ἔλαιον, οἶνον, μέλι, γάρον, ὄξος, ἡδύσμασι Συριακοῖς, Ἀραβικοῖς, ὥσπερ ὄντως ν ε κ ρ ὸ ν ἐ ν τ α φ ι ά ζ ο ν τ ε ς. Καὶ γὰρ οὕτως αὐτῶν διαλυθέντων καὶ μαλαχθέντων καὶ τρόπον τινὰ κρεοσαπέντων ἔργον ἐστὶ τὴν πέψιν κρατῆσαι· καὶ διακρατηθείσης δὲ δεινὰς βαρύτητας ἐμπνεῖ καὶ νοσόδεις καὶ ἀπεψίας».

Ὅταν δὲ Διογένης ὁ κυνικὸς κάποτε ἔφαγεν ὠμὸ χταπόδι, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Πλούταρχον νὰ εἴπῃ:

«Οἰνοποσία καὶ σαρκοφαγία εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι ἰσχυρὸν καὶ ρωμαλέον ποιοῦσι τὸ σῶμα, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν ἀσθενῆ».

Εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ διαστραφεῖσα ὄρεξις διὰ τῆς κρεωφαγίας ἐγένετο ἕξις κακή, ὅπως τὸ ἀλκοὸλ εἰς τοὺς ἀλκοολικοὺς καὶ ἡ νικοτίνη εἰς τοὺς καπνίζοντας.

Βεβαίως δύσκολον εἶναι νὰ ὁμιλῇ κανεὶς εἰς ἄτομα μὴ ἔχοντα ὦτα ἐκ τῆς πείνης. Ὀφείλομεν ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ ἀντιφυσικὴ συνήθεια τῆς κρεωφαγίας πολλὰ δηλητήρια εἰσάγει, ὄχι μόνον διὰ τὸ πνεῦμα ἀλλὰ δι᾽ ὁλόκληρον τὸν ἀνθρώπινον ὀργανισμόν μας, καὶ αἱ σοβαρώτεραι ἀσθένειαι εἰς αὐτὴν ὀφείλουσι τὴν ἐκδήλωσιν των. Ἐπίσης εἶναι γεγονὸς ὅτι ἡ ἀκρεωφαγία σοβαρῶς ἐπιδρᾷ εἰς τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἐπὶ τὸ πνευματικώτερον καὶ ἠθικώτερον ἐξέλιξίν των.

«Τὰ χρώματα ἔχουσιν ἀνάγκην φωτός, αἱ δὲ τροφαὶ ἅλατος, ὅπως διαγείρωσι τὴν ὄρεξιν· ἄνευ αὐτοῦ πίπτουσιν ἐντὸς τοῦ στομάχου ὡς βάρος ὀχληρὸν καὶ προκαλοῦσι ἀηδίαν. Τὰ δὲ πτώματα εἶναι χειρότερα καὶ τῶν περιττωμάτων, ἔλεγεν ὁ Ἡράκλειτος. Ὅθεν τὸ τρωγόμενον κρέας προέρχεται ἐκ πτώματος, ἤτοι εἶναι τεμάχιον νεκροῦ (φονευθέντος)». (Πλούταρχος Συμποσ. προβλ. Δ´ δ § 3).

Ἐκ τῶν προεκτεθέντων ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ εἶδος, ἡ ποιότης καὶ ὁ τρόπος τῆς ἡμερησίας διατροφῆς μας, κατὰ μέγα μέρος ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς σωματικῆς, διανοητικῆς καὶ πνευματικῆς μας καταστάσεως, καὶ ὡς ἐκ τούτου ἡ καθολικὴ ὑγεία καὶ εὐημερία ἡμῶν καὶ τῶν τέκνων μας ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀρθότητος τῶν ἰδεῶν μας περὶ τοῦ θέματος τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἠθικῆς διατροφῆς μας.

Ὁ οἶκτος πρὸς τὰ ζῶα συνδέεται τόσο στενὰ πρὸς τὴν ἀγαθότητα τοῦ χαρακτῆρος, ὥστε μπορεῖ νὰ πῇ κανεὶς μὲ πεποίθησι ὅτι δὲν εἶναι ἀγαθὸς ἄνθρωπος ἐκεῖνος ποὺ φέρεται σκληρὰ πρὸς τὰ ζῶα.

Σοπενχάουερ.

Ἐὰν περιμαζέψῃς ἕνα πεινασμένο σκύλο καὶ τὸν κάμῃς εὐτυχισμένο, δὲν θὰ σὲ δαγκώσῃ ποτέ. Αὐτὴ εἶναι ἡ κυρία διαφορὰ μεταξὺ σκύλου καὶ ἀνθρώπου.

Μὰρκ Τουαὶν

'Απόψεις περὶ χορτοφαγίας

Στὸ τελευταῖο συνέδριο τῆς Ἰταλικῆς Χορτοφαγικῆς Ἑταιρίας διεξήχθη εὐρεῖα συζήτησις γιὰ τὴν Νεκροφαγία, ὅπως ἀποκαλεῖται, στὸ μαγικό μας λεξιλόγιο, ἡ σαρκοφαγία, ἕνας ὅρος ποὺ περιλαμβάνει καὶ τὸ ψάρι καὶ γι' αὐτὸ εἶναι γενικώτερος ἀπὸ τὴν κρεωφαγία. Ἡ γενίκευσις αὐτὴ βασίζεται σὲ καταστατικὴ διάταξι, διότι χορτοφάγος, δεκτὸς στὴν Ἰταλικὴ Ἑταιρία, θεωρεῖται, κατὰ τὸ 1ον ἄρθρον, ἐκεῖνος ποὺ ἀπέχει ἀπὸ τὸ κρέας τόσο τῶν ζώων ὅσο καὶ τῶν ψαριῶν. Βέβαια, ἡ νεκροφαγία εἶναι ὅρος ὑπερβολικὰ γενικός, ποὺ μπορεῖ νὰ περιλάβη καὶ τὰ πτώματα ἀνθρώπων, ἀλλὰ ἐκεῖνο ποὺ οἱ Ἰταλοὶ χορτοφάγοι θέλουν νὰ ὑπογραμμίσουν εἶναι ὅτι οἱ κρεωφάγοι τρῶνε, στὴν πραγματικότητα, πτώματα.

Μιλώντας στὸ συνέδριο, ποὺ συνῆλθε στὴν Περούτζια, ἕδρα τῆς Ἑταιρίας, ὁ Ἑρμίνιο Φιορίτι, εἶπε ὅτι συχνὰ οἱ χορτοφάγοι ἀντιμετωπίζουν τὴν «κρίσι τοῦ ἀριθμοῦ». Εἴμαστε λίγοι, εἶπε. Ἀλλὰ αἱ ἰδέαι καὶ τὰ φαινόμενα δὲν πρέπει νὰ κρίνωνται ἀπὸ τὴν ἀποδοχὴ πολλῶν ἢ ὀλίγων. Πρέπει νὰ κρίνωνται ἀπὸ τὴν ἐσωτερική τους ἀξία, ἀπὸ τὴν ὠφελιμότητά τους καὶ τὴν ἁρμονία τους ἐν σχέσει μὲ τοὺς φυσικοὺς νόμους. Ἂν ὅμως πρέπει νὰ ἐπηρεασθοῦμε ἀπὸ τρίτους, γιατὶ νὰ ἐπηρεασθοῦμε ἀπὸ τὰ πλήθη τῶν «νεκροφάγων» καὶ ὄχι ἀπὸ τὶς ἔξοχες προσωπικότητες ἑνὸς Πλάτωνος, ἑνὸς Τολστόη, ἑνὸς Λεονάρδο καὶ ἑνὸς Σέλλεϋ;

Ἐξ ἄλλου, ἡ χορτοφαγία εἶναι σήμερα ἐπιστημονικῶς ἑδραιωμένη, θεωρητικὰ καὶ πρακτικά. Ἀποδίδει ἄριστα ἀποτελέσματα, πρᾶγμα ποὺ δὲν συμβαίνει μὲ τὴν σαρκοφαγία. Εἶναι γνωστὴ ἡ ἐπιφυλακτικότης ἑνὸς Πάπα, ὁ ὁποῖος δὲν ἤθελε νὰ ἐγκρίνη ἕνα κανόνα τοῦ Τάγματος τῶν Τραππιστῶν, σχετικὸν μὲ τὴν ἀποκλειστικὴ χορτοφαγία, διότι ἐφοβεῖτο γιὰ τὴν ὑγεία τους. Ἔστειλαν τότε στὸν Πάπα τέσσαρες μοναχοὺς ἡλικίας 80 ἐτῶν σὰν ζωντανὴ ἀπόδειξι τῆς θεωρίας ὅτι ἡ καλὴ ὑγεία μπορεῖ νὰ συνδυασθῆ (ἂν ὄχι νὰ ἐξασφαλισθῆ) μὲ τὴν χορτοφαγία. Ἀντιθέτως, εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ κρέας, ἐντελῶς στερημένο ἀπὸ ὑδατάνθρακες, βιταμίνες καὶ πολλὰ ἄλλα συστατικὰ ποὺ μᾶς δίνουν τὰ χορταρικά, δὲν μπορεῖ μονάχο του νὰ ἐξασφαλίση τὴν ζωή, ἐνῶ οἱ τοξίνες ποὺ περιέχει προκαλοῦν τόσες ἐνοχλήσεις.

Ἡ Ἰταλικὴ χορτοφαγικὴ Ἑταιρία ἵδρυσε ἕνα Ἐπιστημονικὸν Συμβούλιον, μὲ προορισμὸ τὴν διενέργεια ἐρευνῶν γιὰ τὴν ἐπιστημονική, ἰατρικὴ καὶ οἰκο-

νομικὴ ἀξία τῆς χορτοφαγίας. Ἔχει ἤδη δημιουργηθῆ ἕνας εἰδικὸς κλάδος τῆς Ἰατρικῆς ἐπιστήμης, ἡ Διαιτητικὴ τροφολογία, ἡ ὁποία μελετᾶ τὴν σχέσι τῶν διαφόρων τροφῶν στὴν ὑγεία τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐκτός, ὅμως, ἀπὸ τὴν καθαρὰ πρακτικὴ πλευρά, ἡ χορτοφαγία ξεκινάει ἀπὸ μιὰ ἀφετηρία ἠθική, φιλοσοφικὴ καὶ σχεδὸν θρησκευτική : τὴν ζ ω ο φ ι λ ί α.

Μὲ τὸν ὅρον αὐτόν, ἐξήγησε ὁ Ἐρμίνο Φιορίτι, δὲν ἐννοοῦμε ἁπλῶς τὴν σύγχρονη τάσι προστασίας τῶν ζώων μόνον ἀπὸ τὴν σκληρότητα. Ὑπάρχουν σὲ πολλὲς χῶρες ὀργανώσεις ζωοφίλων. Εἶναι π.χ. ἐχθροὶ τοῦ κυνηγιοῦ. Ἡ ζωοφιλία δὲν εἶναι γενικὰ κατὰ τοῦ φόνου τῶν ζώων, ἀλλὰ ἀντιτίθεται κατὰ τῆς σκληρότητος χωρὶς μιὰ βάσιμη αἰτία, π.χ. τοῦ κυνηγιοῦ, τῶν κυνοδρομιῶν, τῶν ἀλεκτρομαχιῶν, τῶν ταυρομαχιῶν, τῆς ζωοτομίας κ.ἄ. Ἕνα μ έ ρ ο ς τῶν ζωοφίλων ἐπεκτείνουν τὴν ἰδεολογία τους καὶ στὸ δικαίωμα τῶν ζώων νὰ ζοῦν. Πολλὰ ἐπιχειρήματα στρέφονται ἐναντίον τους. Καὶ κυρίως ὅτι ἂν πάψη ὁ ἄνθρωπος νὰ τρέφεται μὲ τὶς σάρκες τῶν ζώων, αὐτὰ θὰ γίνουν τόσο πολλά, ποὺ θὰ κατακυριεύσουν τὴν γῆ! Φαίνεται ὅτι ξεχνοῦν τὸν ρυθμιστικὸ ρόλο τῆς Φύσεως, γιὰ τὸν ὁποῖον ὑπάρχουν πολλὰ παραδείγματα. Τὸ ἄλογο ποὺ ἕως χθὲς ἦταν πολυάριθμο, γιατὶ ἐχρησίμευε στὶς μεταφορὲς σὲ εἰρήνη καὶ σὲ πόλεμο, τώρα ἔχει περιορισθῆ ἀριθμητικά, ἐπειδὴ δὲν εἶναι τόσο ἀπαραίτητο. Οἱ ὀρνιθολόγοι ἔχουν παρατηρήσει ὅτι σ' ἕνα ἄγριο νησὶ ὅπου μιὰ χρονιὰ λιγόστεψαν τὰ τρόφιμα, τὰ πουλιὰ ἐγέννησαν λιγώτερα αὐγὰ ἀπὸ τὰ συνηθισμένα. Ἐξ ἄλλου, εἴμαστε σίγουροι ὅτι ἡ Φύσις ἔχει ἀναθέσει στὸν ἄνθρωπο τὸν ρόλο ἰσορροπιστοῦ στὴν ἐξέλιξι ὡρισμένων ζωικῶν εἰδῶν, διὰ τῆς καταβροχθίσεως τῶν σαρκῶν τους;

Ὁ Λεονάρδο ντὰ Βίντσι εἶχε πῆ ὅτι θὰ ἔλθη μιὰ ἡμέρα, ποὺ ὁ φόνος ἑνὸς ζώου θὰ προσλάβη τὴν ἴδια σοβαρότητα μὲ τὴν ἀφαίρεσι μιᾶς ἀνθρώπινης ζωῆς. Οἱ καιροὶ θὰ δείξουν ἂν εἶχε δίκιο. Ὡστόσο, οἱ χορτοφάγοι ἔχουν ἀποδεχθῆ τὴν ἰδέα του. Καὶ πιστεύουν ὅτι ἡ ἡμέρα αὐτὴ θὰ ἔλθη.

Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ τοῦ ζωοφίλου εἶναι δύσκολη. Εἶναι ἀναγκασμένος νὰ ζῆ σ' ἕναν κόσμο ὀργανωμένον γιὰ τὴν νεκροφαγία. Ἀκόμη καὶ μέσα στὴν οἰκογένειά του θ' ἀντιμετωπίση δυσκολίες, ἂν θελήση νὰ ἐπιβάλη τὴν δική του δίαιτα. Ἀλλὰ δὲν θὰ ἐγκαταλείψη τὴν ἰδεολογία του. Μὲ μικρή συντροφιά, ἔστω. Θὰ εἶναι, πάντως, μιὰ συντροφιὰ ἐκλεκτή. Καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ σαρκοφαγία, πτωματοφαγία ἢ νεκροφαγία θὰ τοῦ δώση ἕνα κορμὶ γερὸ καὶ δυνατό, καὶ μιὰ ψυχὴ ἁγνότερη, ἐπίσης ἕνα πνεῦμα ὑψηλότερο.

(Ἀπὸ τὸ ἰταλικὸ περιοδικὸ Alba Srirituale»)

Γίνεται ἐνσάρκωσις ἀνθρώπων σὲ ζῶα;

Τοῦ Yagnesvara SASTRY
ἀπὸ τὸ The Theosophist, Adyar

Ἡ παραδοχὴ τῆς Μετενσαρκώσεως καὶ τοῦ Κάρμα ὡς ἀλήθειας ἢ πιθανότητος συνεπάγεται ἕνα ἄλλο πρόβλημα: μποροῦν οἱ ἄνθρωποι νὰ ἐνσαρκωθοῦν σὲ ζῶα ἢ κάτι ὑπάρχει στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ ποὺ τὴν ἐμποδίζει νὰ ἐνδυθῆ σῶμα ζώου, ὅπως τὸ νερὸ δὲν ἀνακατώνεται μὲ τὸ λάδι ἤ, ὅπως λέμε στὴν Ἰνδία, τὸ νερὸ δὲν μπορεῖ νὰ ὑγράνη τὸ φύλλο τοῦ λωτοῦ; . .

Ὅταν ἐρώτησαν τὸν Λεντμπῆτερ ἐὰν ἡ ἀτομικοποίησις τῶν ζώων λαμβάνει χώραν πάντοτε κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ φυσικοῦ βίου τοῦ ζώου, ἀπήντησε: «Στὶς περιπτώσεις ποὺ ἐμελετήσαμε, τοῦτο συμβαίνει» (σελ. 305 τοῦ περιοδικοῦ Theosophy in Australia, Φεβρουάριος 1919). Μὲ ἄλλα λόγια, πολλὰ ζῶα θὰ μποροῦσε νὰ ἔχουν ἤδη ἀνθρώπινα Ἐγώ!

Ἀλλά, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποὺ θὰ ἐδεχόμαστε ὅτι μπορεῖ ἀνθρώπινα ἐγὼ νὰ συνταιριάσουν σὲ σώματα ζώων, θὰ ἐξασθένιζε ἡ θεωρία ποὺ ἀποκλείει τὴν μ ε τ ε μ ψ ύ χ ω σ ι, δηλ. τὴν ἐπαναγέννησι σὲ σῶμα ζώου. Θὰ μποροῦσε νὰ ὑποστηριχθῆ πὼς ὅ,τι ἔγινε μία φορὰ δύναται νὰ ἐπαναληφθῆ καὶ ὅτι τὸ πᾶν εἶναι ζήτημα ποσότητος καὶ ποιότητος Κάρμα.

Ἐπίσης ὁ Λεντμπῆτερ λέγει ὅτι «ἕνα ἀνθρώπινο ἐγὼ δὲν μπορεῖ νὰ ἐνσαρκωθῆ ὡς ζῶο», ἂν καὶ μπορεῖ ἕνα πρόσωπον, λίγο μετὰ τὸν θάνατο, νὰ χρησιμοποιήση ἀπὸ φόβο ἕνα ζωϊκὸ σῶμα καὶ νὰ ἰδῆ «μὲ τὰ μάτια ἑνὸς ζώου» καὶ ν' ἀκούση «τοὺς πόνους ποὺ ἔχει προξενήσει στὸ ζῶο» (The Inner Life. II p 391).

Μιὰ τέτοια συνύπαρξις φαίνεται συνήθης. Ἀλλὰ ἐὰν ἕνα πέρασμα σὲ σῶμα ζώου εἶναι τόσο εὔκολο, τότε μήπως ὑπάρχει θεμελιῶδες λάθος στὴν διδασκαλία ἄλλων ἐκπαιδευτῶν κατὰ τῆς ἐπαναγεννήσεως ἀνθρώπων ὡς ζώων; Ἡ κυρία Μπλαβάτσκυ διδάσκει ὅτι ἡ «Ἀνθρώπινη Μονάδα» δὲν μπορεῖ νὰ μετενσαρκωθῆ σὲ μορφὴ ζώου, δὲν εἶναι ὅμως ἀντίθετη στὴν μετεμψύχωσι ὑπὸ ἄλλη ἔννοια. Ἐξηγεῖ ὅτι ἡ Προσωπικότης θὰ μποροῦσε, ὑπὸ δεδομένες περιστάσεις, νὰ χάση τὴν ψυχή της, ὁπότε ἡ Προσωπικότης, ὄχι ἡ ψυχή, θὰ μποροῦσε νὰ κυλήση σὲ «κατώτε-

ρες μορφές». (The Secret Doctrine, V.p. 564).

Ἡ μετεμψύχωσις θὰ μποροῦσε νὰ ἐξηγήση τὴν ἐξαιρετικὰ ἀνθρώπινη συμπεριφορὰ ὡρισμένων ἀγρίων ζώων, σὰν τὴν λιονταρίνα Ἔλσα, τὸ δελφίνι Ὄπα ἢ τὴν Φώκηα Σάμμυ, ποὺ ἀπέκτησαν διεθνῆ φήμη. Ποιὸς ξέρει πόσα ὅμοια περιστατικὰ συνέβησαν, ἀλλὰ ἔμειναν ἄγνωστα ἢ παρασιωπήθηκαν ἀπὸ τὸν σκληρὸ πολιτισμό μας!

Ἂς θυμηθοῦμε τὸν Δανιὴλ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποὺ ἐπροφήτευε: «Πρὸς σὲ ἀναγγέλλεται, Ναβουχοδονόσωρ, βασιλεῦ, ἡ βασιλεία παρῆλθεν ἀπὸ σοῦ καὶ θέλεις ἐκδιωχθῆ ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ μετὰ τῶν θηρίων τοῦ ἀγροῦ θέλει εἶσθαι ἡ κατοικία σου. Χόρτον ὡς οἱ βόες θέλεις τρώγει καὶ ἑπτὰ καιροὶ θέλουσι παρέλθει ἑωσοῦ γνωρίσης ὅτι ὁ Ὕψιστος εἶναι Κύριος τῆς βασιλείας τῶν ἀνθρώπων... Καὶ ὁ λόγος ἐξετελέσθη ἐπὶ τὸν Ναβουχοδονόσωρα καὶ ἐξεδιώχθη ἐκ τῶν ἀνθρώπων καὶ χόρτον ὡς οἱ βόες ἔτρωγε καὶ ὑπὸ τῆς δρόσου τοῦ οὐρανοῦ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἐβρέχετο, ἑωσοῦ αἱ τρίχες αὐτοῦ ηὐξήθησαν ὡς ἀετῶν πτερὰ καὶ οἱ ὄνυχες αὐτοῦ ὡς ὀρνέων» (Δανιήλ, δ΄ 32—33). Σὲ πόσα ζῶα ἀνώτερα δὲν θὰ περιέχωνται Ναβουχοδονόσορες, ντυμένοι σὲ σῶμα ζώου ἀνάλογου μὲ τὴν ζωϊκή τους ψυχολογία, ποὺ περνοῦν ἀπαρατήρητοι;

Στὶς Οὐπανιτσάδες, τὰ ἱερὰ βιβλία τῶν Ἰνδῶν, ἡ ἐπαναγέννησις ἀνθρώπων ὡς ζώων εἶναι κάτι τὸ συνηθισμένο.

Ὁ Πλάτων, θεωρούμενος ὡς Μύστης ἀπὸ τὴν Μπλαβάτσκυ, συμφωνεῖ μὲ τὶς Ἰνδικὲς αὐτὲς ἀπόψεις καὶ βεβαιώνει στὸν Φαίδωνα (81—82) ὅτι οἱ ψυχὲς τῶν φαύλων ἀνθρώπων γιὰ νὰ ἐκτίσουν ποινὴ λόγω τῆς προηγουμένης κακῆς ζωῆς των συμβαίνει «θηριῶν γένη ἐνδύεσθαι».

«Τοὺς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὕβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβουμένους, εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκὸς ἐνδύεσθαι... Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἁρπαγὰς προτετιμηκότας, εἰς τὰ λύκων τε καὶ ἱεράκων καὶ ἰκτίνων γένη...».

Γιὰ δὲ τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι ἔχουν ἀσκήσει τὴν κοινωνικὴ καὶ πολιτικὴ ἀρετή, σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη, «τούτους εἰκός ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικὸν καὶ ἥμερον γένος, ἢ πού μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων, ἢ καὶ εἰς ταὐτόν γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους» (καθὼς πρέπει, μὲ μέτρον εἰς ὅλα).

Ἀνάλογες διδασκαλίες ἀποδίδονται καὶ στὸν Πυθαγόρα.

Ἡ διάδοσις καὶ ἡ ἐπιμονὴ σ' αὐτὴ τὴν θεωρία εἶναι ἀξιοσημείωτη. Οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι καὶ Μανιχαῖοι τὴν παρεδέχοντο, ὅπως καὶ οἱ Σιαμαῖοι. Ὀκτακόσια χρόνια μετὰ τὸν Πυθαγόρα, ὁ φιλόσοφος Πλωτῖνος ἔγραφε ὅτι οἱ φθάσαντες εἰς τὸ ἀνθρώπινον ἐπίπεδον, ξαναγεννιοῦνται ἄνθρωποι.

Ὁ καθ. Ραντακρίσναν φρονεῖ ὅτι πρόκειται περὶ ἀλληγορίας,

ὄχι περὶ κυριολεξίας. Ἡ ἐπαναγέννησις σὲ σῶμα ζώου θέλει νὰ πῆ ὅτι ἡ ἀνθρώπινη ψυχὴ μπορεῖ νὰ περάση «ἀπὸ μιὰ ὕπαρξι παράλογη, σὰν τὴν ὕπαρξι ζώου» καὶ ὄχι ὅτι θὰ εἰσέλθη πραγματικὰ σὲ σῶμα ζώου. Ἀλλὰ ὁ Σρὶ Ραμάνα δὲν παραδεχόταν αὐτὴ τὴν ἑρμηνεία καὶ μάλιστα ἐταύτιζε μιὰ ἀγελάδα μὲ μιὰ γνωστή του γηραιὰ κυρία ποὺ εἶχε πεθάνει, ὅπως καὶ ὁ Πυθαγόρας ἀνεγνώρισε, λένε, σ' ἕνα σκύλο, ἕνα πεθαμένο φίλο του. Ἐξ ἄλλου, τὰ ἀρχαῖα κείμενα δὲν μοιάζουν νὰ εἶναι ἀλληγορικά.

Ὁ Σανκάρα, στὴν εἰσαγωγή του γιὰ Οὐπανισὰδ «Κένα», εἶναι σαφής, λέγοντας ὅτι ὅσοι διαπράττουν ἀπηγορευμένες πράξεις, ξαναγεννιοῦνται ὡς ζῶα κατώτερα.

Ἀπὸ τὴν ἀνασκόπησι τούτη δύο εἶναι τὰ συμπεράσματα. Πρῶτον, ὅτι ἡ Μετενσάρκωσις ἔχει μέγα βάθος, μὴ ἐξερευνημένο πλήρως. Δεύτερον, ὅτι ἐπιβάλλεται μιὰ ἐσωτερικὴ συμπεριφορὰ πρὸς τὰ ζῶα, ἰδιαιτέρως ἀπὸ ἐκείνους ποὺ δέχονται ὅτι ἡ μετεμψύχωσις δὲν εἶναι ὑπόθεσις παράλογη ἢ ἀπίθανη.

Τέλος τοῦ ἀφιερώματος στὴν «ΗΜΕΡΑ ΤΩΝ ΖΩΩΝ»

Γιατί τόσοι πόλεμοι Χριστιανικῶν λαῶν;

Τοῦ αἰδεσ. Ζ. ΓΟΥΓΟΥΤΑ

Ντρέπομαι όχι νὰ τὸ πῶ, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς νὰ τὸ σκεφθῶ, ὅτι 25 αἰῶνες ὁ Βουδδισμὸς ὡς θρησκεία δὲν ἔκαμε, ἐν ὀνόματί του, νὰ χυθῆ οὔτε μιὰ σταγόνα ἀνθρώπινο αἷμα. Ἐνῷ ἡμεῖς οἱ Χριστιανοὶ ἀπὸ τὸ 1900 —1967 ἔχουμε ἤδη κάπου 100 ἑκατομμύρια δικούς μας ἀνθρώπους νὰ σκοτώνωνται σὲ διαφόρους πολέμους καὶ τρομερὲς καταστροφές.

Τί εἶναι ἐκεῖνο ὅπου ἐμποδίζει τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν καὶ δεν ἐπιτυγχάνει τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ ἐσωτερικοῦ μας ἀνθρώπου;

Καὶ πῶς αὐτὸ τὸ ἐπιτυγχάνει ὁ Βουδδισμός ὅστις δὲν εἶναι καὶ θρησκεία ἐξ ἀποκαλύψεως; Ἂν ἡμεῖς «οἱ προοδευτικοὶ» εἴχαμε ὀλιγωτέρας βιομηχανικὰς ἐφευρέσεις καὶ περισσότερον ἀνθρωπισμόν, ἀσφαλῶς δὲν θὰ εἴχαμε τοὺς τόσους πολέμους καὶ τὴν τεραστίαν αὔξησιν τῆς ἐγκληματικότητος, κυρίως ἐδῶ στὴν πλουσία Ἀμερική.

Τὸ πέρασμα ἀπὸ τὴν ἀγροτικὴ οἰκονομία στὴν βιομηχανικὴ μαζὺ μὲ τὴν κακὴν χρῆσιν τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας, ἔβαλαν δυναμίτιδα στὰ θεμέλια τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Καὶ μᾶς εἶναι ἀκατανόητον τὸ τοῦ Σωκράτους (ὀλιγώτερα ἀγαθὰ καὶ περισσότερον ΠΝΕΥΜΑ).

Ποῖος εὐθύνεται γι' αὐτὸ τὸ κακό, Α΄. Σύ, ὁ ἄνθρωπος ὅπου δὲν ἐξημέρωσες τὸν ἀγρὸν τῆς ψυχῆς σου. Β΄. Ἐγὼ ὁ Λειτουργὸς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ὅπου ἐφίμωσα τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ κοσμοποιήσω τὴν Ἐκκλησίαν. Γ΄. Οἱ ἔμποροι τοῦ πολέμου οἱ ὁποῖοι ἐκμεταλλεύονται τὰ θηριώδη σου ἔνστικτα γιὰ νὰ κερδίζουν χρήματα, καὶ Δ΄. Τὸ ἐμπόριον τὸ ὁποῖον σὲ θέλει εὔκολον καὶ καλὸν καταναλωτὴν χωρὶς δικήν σου γνώμην.

Αἱ θρησκευτικὲς καὶ φιλοσοφικὲς διδασκαλίες ποὺ κηρύττουν ὅτι, ἡ γνῶσις ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ κακοῦ θὰ τοὺς κάνῃ νὰ ὑπακούουν στὸ καλό, δὲν ἀπέδωσαν τὴν ἀναμενομένην καρποφορίαν.

Μόνον ἡ γνῶσις δὲν ἀρκεῖ. Χρειάζονται καὶ τὰ ἐσωτερικὰ κίνητρα. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ὑπόσχεται τὸν παράδεισον στοὺς κάμνοντας τὸ καλὸ καὶ τὸν φόβον τῆς κολάσεως πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ κακοῦ, ἀλλὰ πα-

ραμελεῖ ἴσως τὴν καλλιέργειαν τῶν ἐσωτερικῶν κινήτρων.

Ἀσφαλῶς ἡ ψυχοβιολογία ἔχει τὶς ἑρμηνεῖες της καὶ σὲ ἐπιστημονικὰ δεδομένα βασίζεται ἡ γνώμη τοῦ μεγάλης φήμης ἐπιστήμονος Ράσσελ Μπαίην. «Μόλις **τὸ 1984 θὰ** εἶναι δυνατὴ ἡ πλήρης φυσιολογικὴ καὶ ψυχολογικὴ ἐξήγησις τῆς ἀνθρωπίνης συμπεριφορᾶς».

Ἡ ἠθικὴ συνείδησις — εἴτε ἔμφυτη τὴν πιστεύομεν ὅτι εἶναι εἴτε διδακτή, αὐτὴ πρέπει νὰ διευθύνῃ τὸ τιμόνι τῆς ζωῆς μας.

Ἀλλέως θὰ κατοικοῦμε μέσα στὰ σύγχρονα σπίτια μὲ ὅλας τὰς εὐκολίας τῆς προόδου, ὁ ἀπολίτιστος ὅμως ἐσωτερικός μας ἄνθρωπος θὰ κρύπτεται μέσα στὴ σπηλιὰ τῶν ἐνστίκτων μας καὶ σκεπασμένος μὲ διάφορες μάσκες θὰ δρᾷ.

Εἶναι δὲ λυπηρὸν ὅτι «ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ἐξαντλημένος ἀπὸ τὴ δουλειὰ καὶ ἀνίκανος γιὰ πραγματικὴ περισυλλογή, ἔχασε τὴν πνευματικότητα σ' ὅλους τοὺς τομεῖς» (Ἀλ. Σβάιτσερ).

Γι' αὐτὸ χρειαζόμεθα ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι νὰ μᾶς ὑπενθυμίζουν τὸ πόσον εἶναι ἀναγκαία στὴ ζωὴ μιὰ ζῶσα ἠθικὴ συνείδησις καὶ πνευματικὴ περισυλλογὴ ποὺ νὰ φανερώνῃ ἀνθρώπους μὲ ἀνθρωπισμόν.

(«Ἀτλαντὶς» **Νέας** Ὑόρκης

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΝΕΑ

● Ταχύτητες μεγαλύτερες τοῦ φωτός;
● Μέτρησις 3,6 δεκάκις δισεκατομμυριοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου!
● «Φαντάσματα» τοῦ Σύμπαντος...

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ (USIS) —Εἶναι δυνατὸν ἕνα σῶμα νὰ κινηθῇ μὲ ταχύτητα μεγαλύτερη τοῦ φωτός; Ὄχι, ἂν κρίνῃ κανεὶς ἐκ τῆς περὶ σχετικότητος περιφήμου θεωρίας τοῦ Ἄινσταϊν. Ναί, ἂν πιστέψῃ τοὺς μαθηματικοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Φυσικοῦ τοῦ πανεπιστημίου Κολούμπια, Δρος Τζέραλντ Φάϊνμπεργκ. Ὁ ἐπιστήμων αὐτὸς διατυπώνει τὴν ἐπαναστατικὴ ὑπόθεσι ὅτι τὸ σύμπαν εἶναι πλῆρες σωματιδίων ὕλης κινουμένων μὲ ταχύτητα μεγαλύτερη τοῦ φωτός, ἡ ὁποία ἀνέρχεται, ὡς γνωστόν, εἰς 297.600 χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτον. Ὁ κ. Φάϊνμπεργκ ἔχει βαφτίσει τὰ σωματίδια αὐτὰ ΤΑΧΥΑ (ἐκ τῆς ἑλληνικῆς λέξεως ΤΑΧΥ), πιστεύει δὲ ὅτι εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις ταῦτα ἐνδέχεται νὰ αὐξάνουν τὴν ταχύτητά των εἰς τὸ διηνεκές.

Ἡ ὑπόθεσις τοῦ Δρος Φάϊνμπεργκ στηρίζεται ἐπὶ μαθηματικῶν ἐξισώσεων ποὺ ἔχουν τὴν ἴδια βάσι μὲ ἐκεῖνες ποὺ ἐχρησιμοποιοῦσε ὁ Ἄινστάιν. Οὕτω, ἡ θεωρία του εὑρίσκει ἀπήχησι μεταξὺ πολλῶν θεωρητικῶν φυσικῶν. Ἡ κατάστασις περὶ τὸ θέμα τοῦτο παρομοιάζεται μὲ τὴν ἐπικρατοῦσαν τὸ 1920, ὅταν γιὰ πρώτη φορὰ διετυποῦτο ἡ θεωρία περὶ ὑπάρξεως ἀντιύλης, ἐπὶ τῇ βάσει μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν καὶ μόνον. Πρό τινων ἐτῶν, ὡς γνωστόν, οἱ ἐπιστήμονες ἀνεῦρον ἀπτὰς ἀποδείξεις περὶ τῆς ὑπάρξεως τοιαύτης μορφῆς ὕλης μὲ ἀντιθέτους ἠλεκτρικὰς ροπάς.

Πάντως, ὡς διηυκρινίσθη ὑπὸ τοῦ Δρος Φάϊνμπεργκ, ἡ θεωρία του δὲν περιορίζεται μόνον στὴν δυνατότητα ὑπάρξεως ταχυτήτων μεγαλυτέρων τοῦ φωτός. Ἀφορᾷ ἐπίσης τὰς ἰδιότητας αὐτῶν τούτων τῶν σωματιδίων, τῶν κινουμένων μὲ τέτοιες ταχύτητες. Τὰ ἐν λόγῳ σωματίδια, λέγει ὁ ἐπιστήμων, χάνουν ἐνέργεια καθὼς αὐξάνουν τὴν ταχύτητά των.

Τὰ ὑποπίπτοντα εἰς τὴν ἀντίληψί μας σήμερα σωματίδια, ἀντιθέτως, αὐξάνουν τὴν ἐνέργειά των παραλλήλως μὲ τὴν αὔξησι τῆς ταχύτητος, ὅταν δὲ φθάσουν τὴν ταχύτητα τοῦ φωτός, μεταμορφοῦνται ὁλοσχερῶς εἰς ἐνέργειαν.

Ἕνας ἄλλος Φυσικός, ἐργαζόμενος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τῆς Ἀλβα ἐβελτίωσε σημαντικῶς τὴν τεχνικὴ τῆς μετρήσεως ἀφαντάστως βραχυβίων φυσικῶν φαινομένων. Ἡ βελτίωσις αὐτη ἐνέχει μεγίστην ἐπιστημονικὴν ἀξίαν, διότι θὰ ἐπιτρέψῃ στοὺς ἐπιστήμονας νὰ κατανοήσουν καλύτερα τὶς δυνάμεις ποὺ ἀποτελοῦν τὸν πυρῆνα τοῦ ἀτόμου καὶ τὸν τρόπο μὲ τὸν ὁποῖον αὗται συγκρατοῦν τὴν συνοχήν του.

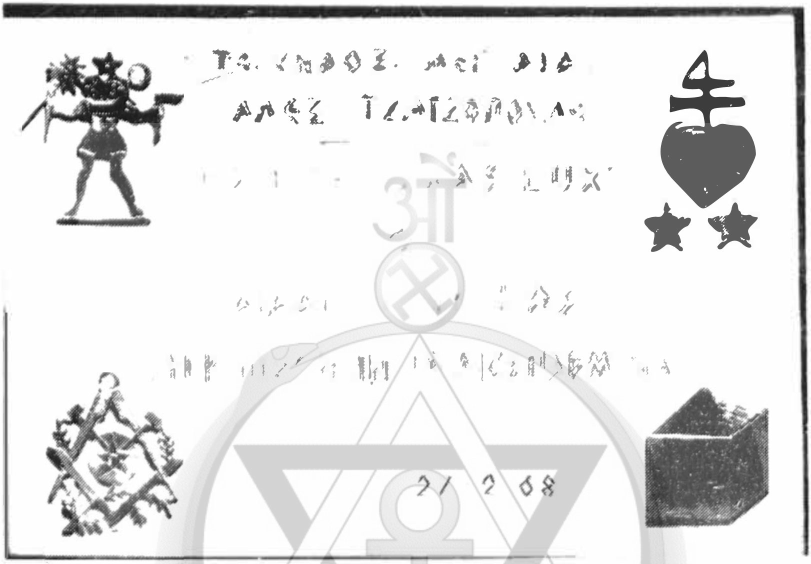
Διὰ τῆς νέας μεθόδου ἐπιτυγχάνονται μετρήσεις 100% ἀκριβέστεραι ὑπατομικῶν φυσικῶν φαινομένων. Κατὰ τὰ σχετικὰ πειράματα, πυρῆνες ἀτόμων ἐβομβαρδίσθησαν διὰ ὑποσωματιδίων ὕλης καὶ ἐμετρήθησαν τὰ φαινόμενα τῆς συγκρούσεως. Εἰς ἕνα συγκεκριμένον πείραμα ἐπετεύχθη μέτρησις φαινομένου διαρκείας 3,6 δεκάκις δισεκατομμυριοστοῦ τοῦ δευτερολέπτου. Ὁ χρόνος αὐτὸς εἶναι ὅσος χρειάζεται ἀκτίνα φωτὸς γιὰ νὰ διανύσῃ ἀπόστασι 10,16 ἑκατοστῶν τοῦ μέτρου.

Τέλος, στὴν Πασαντένα τῆς Καλιφορνίας διετυπώθη νέα θεωρία γιὰ τὰ «QUASAR» τὰ ὁποῖα προέρχονται ἐξ ἀντικατοπτρισμῶν, τοῦ σύμπαντος διαδραματίζοντος ρόλον γιγαντιαίου φακοῦ, ἤτοι εἶναι «φαντάσματα».

Δύο ἀστροφυσικοὶ τοῦ Ἰνστιτούτου Τεχνολογίας τῆς Καλιφορνίας ἀνεκοίνωσαν τὴν θεωρία, κατὰ τὴν ὁποίαν τὸ Σύμπαν ἐνεργεῖ ὡς τεράστιος φακός, ὁ ὁποῖος δεχόμενος τὰ κύματα φωτὸς ἀπὸ ἕνα «Κουασάρ», διαθλᾷ ταῦτα πρὸς διαφόρους κατευθύνσεις τοῦ στερεώματος, δημιουργουμένης οὕτω τῆς ἐντυπώσεως περὶ ὑπάρξεως τοιούτων οὐρανίων σωμάτων εἰς περισσότερα σημεῖα.

Ἀπὸ τότε ποὺ ἀνεκαλύφθησαν γιὰ πρώτη φορὰ τὸ 1960, τὰ «Κουασάρ» ἔχουν ἀπασχολήσει ἐντόνως τοὺς ἀστρονόμους. Μέχρις ὥρας ἔχουν ἀνακαλυφθῆ 60 τοιαῦτα οὐράνια σώματα. Κατὰ τὰς σχετικὰς ἐρεύνας διεπιστώθη ὅμως ὅτι εἰς ὡρισμένας περιπτώσεις τὰ «Κουασάρ» ἐμφανίζονται εἰς δέσμας, τῶν ὁποίων τὰ μεμονωμένα στοιχεῖα δὲν δύνανται νὰ ἐξηγηθοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν σήμερον παραδεδεγμένων ἀρχῶν τῆς κοσμικῆς μηχανικῆς καὶ ἀλληλεξαρτήσεως. Ἡ ἀνωμαλία αὐτὴ ὅμως εὑρίσκει φυσικὴν ἐξήγησιν, ἂν παραδεχθῇ κανεὶς τὴν θεωρίαν τῶν δύο ἐπιστημόνων τοῦ Ἰνστιτούτου. Τὸ Σύμπαν, διαδραματίζον ρόλον φακοῦ, παρουσιάζει στοὺς ὀφθαλμούς μας εἴδωλα Κουασάρ, τὰ ὁποῖα λόγῳ τῆς παρεμβαλλομένης διαθλάσεως, ἐμφανίζουν ἰδιότητας παρηλλαγμένας, μὴ δυναμένας νὰ ἐξηγηθοῦν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν κοσμικῶν νόμων.

ΤΙΜΗΤΙΚΗ ΧΡΥΣΗ ΠΛΑΞ

ΕΙΣ ΤΟΝ ΑΛ. ΤΖΑΖΟΠΟΥΛΟΝ

Πρόεδρον τοῦ Τεκτονικοῦ Ἱδρύματος

ΤΙΜΗΤΙΚΗ χρυσῆ ἐνεπίγραφος πλὰξ ἀπενεμήθη εἰς τὸν κ. Ἀλέξανδρον Τζαζόπουλον Πρόεδρον τοῦ Τεκτονικοῦ Ἱδρύματος Ἑλλάδος, εἰς ἀναγνώρισιν τῆς συμβολῆς του διὰ τὴν πρόοδον τῶν Τεκτονικῶν ἰδεῶν εἰς τὴν πατρίδα μας.

Ἐπὶ τῆς πλακὸς ἔχουν σκαλισθῆ δύο ἀποφθέγματα: Τὸ λατινικὸν POST TENEBPAS LUX = Μετὰ τὸ σκότος τὸ φῶς. Καὶ τὸ ἑλληνικὸν ΜΕΤΑΔΙΔΕΙΝ ΤΟ ΦΩΣ - ΣΥΓΚΕΝΤΡΩΝΕΙΝ ΤΑ ΔΙΕΣΠΑΡΜΕΝΑ.

Ἐπίσης αἱ τέσσαρες γωνίαι ἔχουν διακοσμηθῆ διὰ καλλιτεχνικῶν χρυσῶν ἀναγλύφων.

1) Ἄνω ἀριστερά, ἀπεικονίζεται ὁ Ἀρρενοθῆλυς, κρατῶν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα γνώμονα, σχήματος ὀρθογωνίου τριγώνου, καὶ εἰς τὴν δεξιὰν χεῖρα διαβήτην, ἄνωθεν δὲ τῶν δύο κεφαλῶν αὐτοῦ, εὑρηνται δεξιὰ ὁ Ἥλιος, ἀριστερὰ ἡ Σελήνη καί, εἰς τὸ κέντρον ἀκριβῶς, ὁ πεντάκτινος ἀστήρ.

Ὁ ἀρρενοθῆλυς, συμβολίζει, ὡς γνωστόν, τὴν πρώτην ἐκδή-

λωσιν τοῦ Θείου, ἐνταῦθα δὲ κεκοσμημένην δι' ὅλων τῶν θείων ἀγαθῶν, τῆς Ἀρετῆς (Γνώμων) καὶ τῆς Σοφίας, τῆς συνέσεως καὶ τῆς περισκέψεως (Διαβήτης). Ἡ προσφορὰ αὕτη γίνεται ὑπὸ τὴν φωτεινὴν καθοδήγησιν τοῦ Ἀστέρος, τοῦ Ἡλίου καὶ τῆς Σελήνης. Σημειωτέον ὅτι ὁ Ἀστὴρ ἐνταῦθα, δὲν εἶναι ὁ Φλογοβόλος, ἀλλ' ὁ ὁδηγὸς Ἀστὴρ (ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ προσφορὰ τῆς Πανδώρας ὑπὸ τῶν Θεῶν).

2) Ἄνω δεξιά, εἰκονίζεται ἡ Τετρακτύς, ὁ Σ τ α υ ρ ὸ ς καὶ ἡ Καρδία (ἢ Ἄντρον).

Διὰ τούτων συμβολίζονται κατὰ σειράν: α) τὰ τέσσερα στοιχειακὰ (Ἀὴρ - Γῆ καὶ Πῦρ - Ὕδωρ), β) ἡ διὰ τοῦ θανάτου ἐπιτυγχανομένη ζωὴ (ἀθανασία) καὶ γ) τὸ ὑλικὸν καὶ πνευματικὸν κέντρον, τὸ ὁποῖον μᾶς ὑπενθυμίζει καὶ ὁ μῦθος τῆς καθόδου τοῦ Ἄττυος ἐν τῷ Ἄντρῳ. Οἱ κάτωθεν δύο πεντάκτινοι Ἀστέρες ἔχουν ἀνάλογον ἔννοιαν πρὸς τὸν Ἀστέρα τοῦ Ἀρρενοθήλεος.

Μὲ ἄλλας λέξεις, ἀμφότερα τὰ σύμβολα ταῦτα (τοῦ Ἀρρενοθήλεος καὶ τῆς Τετρακτύος, τοῦ Σταυροῦ καὶ τῆς καρδίας) μᾶς ὑπενθυμίζουν τὴν μετάβασιν τῆς πρώτης ἐκδηλώσεως (τῆς Μονάδος) εἰς τὴν πολλότητα· συγχρόνως, ὅμως, συμβολίζουν καὶ τὴν προσπάθειαν τῆς διὰ τοῦ θανάτου ἐπανόδου εἰς τὴν μονάδα (Ἀθανασίαν).

3) Κάτω ἀριστερὰ ἔχει καλλιτεχνηθῆ ὁ Διαβήτης ἐπὶ τοῦ Γνώμονος (τοῦ ὀρθογωνίου τ ε τ ρ α γ ώ ν ο υ), καὶ συμβολίζει τὴν ἐπικράτησιν τοῦ Καλοῦ ἐπὶ τοῦ Κακοῦ· καὶ εἰς τὸ ἐνδιάμεσον κενὸν ὁ Ἀκτινοβόλος Ἀστὴρ ἐν μέσῳ τῆς Ἀκακίας, συμβολίζων, ἐνταῦθα, τὸν μικρόκοσμον, κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος, τὸν διαμορφωθέντα διὰ τῆς ἑνώσεως τοῦ Ἀέρος μετὰ τῆς Γῆς, τῆς Πνοῆς μετὰ τοῦ Χάους καὶ τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ Σώματος.

Τὸ σύνολον τοῦ ἀναγλύφου τούτου μετὰ τῆς Ἀ κ α κ ί α ς, συμβολίζει τὸν πεφωτισμένον Διδάσκαλον.

4) Τέλος, κάτω δεξιὰ ἐτοποθετήθη ὁ τέλειος ὀρθογωνισμένος κυβικὸς λίθος, συμβολίζων τὸ τελειωθὲν ἔργον τοῦ Διδασκάλου.

Ἡ ὡς ἄνω χρυσῆ ἀναμνηστικὴ πλὰξ ἐπεδόθη εἰς τὸν Ἀλέξανδρον Τζαζόπουλον, κατὰ τὴν τελευταίαν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ Τεκτονικοῦ Ἱδρύματος, καθ' ἣν ὁ Πρόεδρος τῆς Στοᾶς «Παλαιῶν Πατρῶν Γερμανὸς» κ. Χρ. Βασιλείου ἔπλεξε τὸ ἐγκώμιον τοῦ Μεγάλου Διδασκάλου καί, ἐν τέλει, ἐπέδωκεν εἰς αὐτὸν τὴν πλάκα, ἐν μέσῳ εὐφροσύνων ἐκδηλώσεων.

Σκοπὸς τῆς ζωῆς

Καθὼς ὁ θάνατος πλησιάζει, ὁ Μπὲν - Γκουριὸν τὸν ἀτενίζει χωρὶς ὑπεκφυγή. «Σκοπος τῆς ζωῆς εἶναι νά τὴν ἀπολαμβάνη κανεὶς καὶ νά τὴν κάνη πιὸ εὐχάριστη γιά κάθε ἀνθρώπινο πλάσμα. Δὲν γνωρίζομεν ἄλλον κόσμον. Ἐπομένως πρέπει σ' αὐτὸν ἐδῶ νά συγκεντρωνώμεθα. Στὴ Βίβλο δὲν ἀναφέρεται ζωὴ μετά θάνατον. Κάποτε συζήτησα αὐτὸ τὸ θέμα μὲ τὸν Ἀινστάιν. Μοῦ εἶπε ὅτι ὅσο προχωρεῖ ἡ ἐπιστήμη τόσο περισσότερο ἀντιλαμβανόμεθα τὴν ἄγνοιά μας. Τὸ αἴνιγμα μεγαλώνει. Τότε τὸν ἐρώτησα ἂν ὑπάρχη μετά θάνατον ζωή. Ὁ Ἀινστάιν ἀπήντησε: «Μακάρι νά ἤξευρα».

S. SULZBERGER

ΑΚΡΟΠΟΛΙΣ, 4 Αὐγ.

Περὶ εὐτυχίας

Ἐρώτησα τὸν Μπλαίημπεργκ ἂν εἶναι εὐτυχισμένος καὶ ἐκεῖνος μὲ ρώτησε τί εἶναι ἡ ἀνθρώπινη εὐτυχία καὶ ποιὸν ἄνθρωπο πιστεύω πραγματικά εὐτυχισμένο.

Σκέφθηκα καὶ τοῦ εἶπα πὼς εὐτυχία εἶναι ἴσως ἡ ἁρμονία ἰδεῶν καὶ πράξεων ἑνὸς ἀνθρώπου και εὐτυχὴς αὐτὸς ποὺ δὲν ἐπρόδωσε ποτε τά π στεύω του, ἀλλά ὁ Μπλαίημπεργκ κούνησε ἀρνητικα τὸ κεφάλι του.

Τοῦ εἶπα τότε πὼς εὐτυχία εἶναι ἡ ἐλευθερία, ὁ ἔρωτας, ἕνα χαμόγελο, ἕνα φιλί, ἕνα χάδι, μιά ἀνοιξιάτικη ἡμέρα, ἕνα φθινοπωρινὸ δειλινό. Πὼς εἶναι ἴσως τὸ νικηφόρο τέλος ἑνὸς ἀγῶνος, ἡ ἐκδίκησις, ἕνα ποτήρι νερὸ στὴν κάψα τοῦ καλοκαιριάτικου μεσημεριοῦ.

Μά ὁ Μπλαίημπεργκ κουνοῦσε πάντα ἀρνητικά τὸ κεφάλι του καὶ γελοῦσε σάν νά διασκέδαζε μὲ τοὺς ὁρισμούς μου.

Τί εἶναι λοιπὸν γιά σᾶς ἡ εὐτυχία καὶ ποιὸν πιστεύετε εὐτυχισμένον; τὸν ρώτησα.

Εὐτυχία, μοῦ ἀπήντησε μιλῶντας ἀργά καὶ καθαρά, εἶναι ἡ ζωή. Καὶ εὐτυχισμένος εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ζῆ.

Ἄφησα τὸν Μπλαίημπεργκ μὲ μιά εὐχὴ γιά κάθε καλὸ καὶ πῆρα μαζί μου τὴν εἰκόνα τῆς χαρούμενης μορφῆς του καὶ τὴν γεῦσι τῆς φιλοσοφίας του.

Μιᾶς φιλοσοφίας ποὺ οἱ ἄνθρωποι δὲν μποροῦν νά τὴν νοιώσουν πρὶν ὁ ἄμεσος κίνδυνος

τοὺς κάνει νὰ καταλάβουν πὼς δὲν ἔχουν πιὰ καιρὸ οὔτε γιὰ νὰ νοιώσουν δυστυχισμένοι.

Ἡ ζωὴ εἶναι ὄμορφη, ἐστω καὶ ἂν τὴν βλέπης ἀπὸ ἕνα παράθυρο, καὶ ἡ ἀπορία τοῦ Ἀμλέτου εἶναι, τοὐλάχιστον, βλακώδης.

ΑΝΤ. ΚΑΛΑΜΑΡΑΣ

ΑΠΟΓΕΥΜΑΤΙΝΗ, 10 Αὐγ.

Περὶ θρησκείας

Ὅταν ἔφθασε ὁ Τζὼν Κέννεντυ, ὁ Ὠνάσης εἶπε στὸν Οὐΐνστον Τσῶρτσιλ: «Ὁ νεαρὸς Κέννεντυ εἶναι ἐδῶ, θὰ θέλατε νὰ τὸν συναντήσετε;». Τὸ πρόσωπο τοῦ Τσῶρτσιλ ἔλαμψε. «Θὰ ἤθελα νὰ μιλήσω μὲ τὸ νεαρὸ Κέννεντυ», ἀπάντησε ὁ Τσῶρτσιλ καὶ ὁ Ὠνάσης πῆγε τὸν Κέννεντυ στὴ γωνιὰ ὅπου καθόταν ὁ Τσῶρτσιλ καὶ τοῦ προσέφερε ἕνα κάθισμα. Ὁ σὲρ Οὐΐνστον ἔθιξε ἀμέσως τὴν ἀμερικανικὴ ἐσωτερικὴ πολιτικὴ καὶ ἔκανε πολλὲς ἐρωτήσεις στὸν Κέννεντυ: «Ποιὲς πιθανότητες ἔχετε στὶς ἐκλογές;» ρώτησε. Ὁ Κέννεντυ ἀπάντησε ὅτι ἡ ἐπιτυχία του δὲν θὰ ἦταν εὔκολη. «Εἶμαι καθολικὸς ξέρετε!». Ὁ σὲρ Οὐΐνστον ἀπάντησε ἀμέσως: «Ἂν αὐτὴ εἶναι ἡ μόνη δυσκολία, μπορεῖτε ν' ἀλλάξετε τὴ θρησκεία σας καὶ νὰ παραμείνετε καλὸς Χριστιανός»!. Ὁ Κέννεντυ γέλασε.

W. FRISCHAUER

ΤΑΧΥΔΡΟΜΟΣ, 4 Ὀκτ.

23Η ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΤΟΥ Ο.Η.Ε.

Μήνυμα Οὐ Θὰντ

Ο ΓΕΝΙΚΟΣ Γραμματεὺς τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν κ. Οὐ Θὰντ ἀπηύθυνε διὰ τὴν «Ἡμέραν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν» (24 Ὀκτωβρίου), τὸ ἀκόλουθον μήνυμα:

«Ἑορτάζομεν τὴν Ἡμέραν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, τὴν 23ην ἐπέτειον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τοῦ παγκοσμίου Ὀργανισμοῦ, μὲ τὴν θλιβερὰν διαπίστωσιν ὅτι τὰ ἰδεώδη καὶ οἱ σκοποί του, ποὺ περιέχονται εἰς τὸν Καταστατικὸν Χάρτην, δὲν πραγματοποιοῦνται καθ' ὅ μέτρον ἀνεμένομεν, οὔτε δὲ ἔχουν ἐκπληρωθῆ μερικοὶ ἀπὸ τοὺς πλέον προσφιλεῖς πόθους καὶ ἐλπίδας μας.

» Παρὰ τὴν ἀπόφασίν μας «νὰ σώσωμεν τὰς ἐπερχομένας γενεὰς ἐκ τῆς μάστιγος τοῦ πολέμου», συνεχίζομεν διαβιοῦντες ὑπὸ τὴν ἀπειλὴν ἐνδεχομένης πυρηνικῆς ἐξαφανίσεως. Εἰς τὴν Ἀσίαν, Ἀφρικήν, Μέσην Ἀνατολήν, Εὐρώπην καὶ ἄλλας περιοχὰς ἐφαρμόζονται πολιτικαὶ μέθοδοι ἐντελῶς ἀντίθετοι πρὸς τὰς ἀρχὰς τοῦ Καταστατικοῦ Χάρτου, ὁ ὁποῖος ὑπαγορεύει ὅτι ὀφείλομεν «νὰ ἐπιδεικνύωμεν ἀνεκτικότητα καὶ νὰ διαβιῶμεν ὁ εἷς πλησίον τοῦ ἄλλου ὡς καλοὶ γείτονες».

» Κατὰ τὸ ἐφετεινὸν Ἔτος τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου ἐπ' εὐκαιρίᾳ τῆς 20ῆς ἐπετείου ἀπὸ τῆς ἐπιψηφίσεως τῆς Παγκοσμίου Διακηρύξεως, ἑκατομμύρια συνανθρώπων μας ἐξακολουθοῦν νὰ ὑποφέρουν ἀπὸ τὴν πενίαν, τὰς φυλετικὰς διακρίσεις καὶ τὴν ἔλλειψιν εὐκαιριῶν ἵνα καταστοῦν οἱ ἴδιοι κύριοι τῶν πεπρωμένων των.

» Παρὰ τὴν παρέλευσιν δύο δεκαετιῶν τεχνολογικῆς προόδου — μιᾶς περιόδου κατὰ τὴν ὁποίαν ἐγένετο ἡ ἀρχὴ διὰ τὴν κατάκτησιν τοῦ διαστήματος — ὑπάρχουν εἰς τὸν πλανήτην μας ἐκτεταμέναι περιοχαὶ εἰς τὰς ὁποίας ὁ ἀγὼν κατὰ τῆς δυστυχίας, τῆς πείνης, τῆς ἀμαθείας καὶ τῶν ἀσθενειῶν ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τοῦ νὰ ἔχῃ κερδηθῆ. Ὡς ἐκ τούτου, δὲν εἶναι ἐκπληκτικὸν ὅτι ἐνίοτε διερωτῶνται οἱ ἄνθρωποι, ἐὰν οἱ σκοποὶ καὶ αἱ ἐπιδιώξεις τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν ἠμποροῦν ποτὲ νὰ πραγματοποιηθοῦν ἢ ἐὰν ὁ μηχανισμὸς τῆς διεθνοῦς συνεργασίας ἠμπορῆ ποτὲ νὰ λειτουργήσῃ ἀποτελεσματικῶς.

» Τὸ μήνυμα ποὺ σᾶς ἀπευθύνω σήμερον, τὴν Ἡμέραν τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶναι ἁπλῶς τοῦτο: Οἱ σκοποὶ ποὺ ἐτέθησαν ὑπὸ τῶν ἱδρυτῶν τοῦ παγκοσμίου Ὀργανισμοῦ ἐξακολουθοῦν νὰ ἰσχύουν σήμερον ὅπως ἴσχυον τὸ 1945. Πρέπει νὰ συνεχίσωμεν τὸν ἀγῶνα «συνενώνοντες» τὰς δυνάμεις μας πρὸς διατήρησιν τῆς διεθνοῦς εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας. Πρέπει νὰ «ἀνανεώσωμεν τὴν σταθερὰν πίστιν μας εἰς τὰ βασικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου». Κάθε ἄλλη διέξοδος θὰ εἶναι ἀδιανόητος. Θὰ εἶναι ἡ ἀδικία, ἡ δυστυχία καὶ ἡ μαζικὴ καταστροφή. Οὔτε ἡ διάρθρωσις τοῦ παγκοσμίου μας Ὀργανισμοῦ — εἶναι παραδεκτὸν ὅτι εἶναι ἀτελὴς — εἶναι ἀνίκανος νὰ ἐπιτελέσῃ τὸν προορισμόν της. Διότι ὁ μηχανισμὸς διὰ τὴν διεθνῆ συνεργασίαν εἶναι ἀκόμη κατὰ τὸ μέγιστον μέρος ἀδοκίμαστος.

» Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐλλείπει, κατὰ τὴν παροῦσαν κρίσιμον ὥραν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας, εἰς τὰς προσπαθείας διὰ τὴν οἰκοδόμησιν ἑνὸς κόσμου ὅπως τὸν θέλει ὁ Χάρτης τῶν Ἡνωμένων Ἐθνῶν, εἶναι ἡ ἀπαραίτητος ἠθικὴ δύναμις πρὸς ὑπερπήδησιν τῶν μυωπικῶν ἀτομικῶν μας συμφερόντων, ἡ ἠθικὴ δύναμις ποὺ θὰ μᾶς δώσῃ τὴν δυνατότητα νὰ συνενώσωμεν τὰς προσπαθείας μας πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτόν.

» Ἂς ἀνανεώσωμεν τὴν θέλησίν μας διὰ εἰρήνην, λαῶν καὶ κυβερνήσεων, ἂς ἀνανεώσωμεν τὴν προσήλωσίν μας εἰς τὰ ἰδεώδη τοῦ Χάρτου — μόνον ἔτσι θὰ μπορέσωμε νὰ ἀντιμετωπίσωμε τοὺς ἐπερχομένους μῆνας καὶ τὰ ἔτη, μὲ ἐλπίδα καὶ ἐμπιστοσύνην».

Τὸ ἐλεεινὸ μυθιστόρημα

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ ΤΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ «ΕΛΕΝΑ ΠΕΤΡΟΒΝΑ ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ»

ΤΟ ΙΔΡΥΜΑ ΜΠΛΑΒΑΤΣΚΥ εἰς Ἡνωμένας Πολιτείας Ἀμερικῆς (Ὀργανισμὸς ἀνεγνωρισμένος ὡς κοινωφελὴς ὑπὸ τῆς πολιτείας Καλιφορνίας —ὅπου ἑδρεύει— καὶ ἀποσκοπῶν εἰς τὴν διάδοσιν τοῦ ἔργου τῆς Ἕλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ) ἐξέδωσε μακρὰν ἀνακοίνωσιν, τὴν ὁποίαν ἔστειλε καὶ εἰς τὸν «Ἰλισόν», σχετικῶς μὲ τὸν ἐλεεινὸν συσχετισμὸν τοῦ φονέως τοῦ Ρόμπερτ Κέννεντυ μὲ τὴν Θεοσοφίαν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς ἐπιθυμίας τοῦ Σιρχάν, ὅταν ἐφυλακίσθη, νὰ διαβάση, μεταξὺ ἄλλων, καὶ ἕνα βιβλίον τῆς Μπλαβάτσκυ, ποὺ εἶχεν ἡ βιβλιοθήκη τῆς φυλακῆς...

Ἤδη ἀπὸ τοῦ τεύχους Ἰουλίου - Αὐγούστου ὁ «Ἰλισὸς» εἶχε σχολιάσει —ὀρθῶς, ὡς ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὴν ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν τοῦ Ἱδρύματος Μπλαβάτσκυ— τὸ ἐλεεινὸν μυθιστόρημα τοῦ κ. Τροῦμαν Καπότε. Ἐπανερχόμεθα ἐπὶ τοῦ θέματος, πρὸς πληρεστέραν ἐνημέρωσιν τῶν φίλων μας, διότι, καθὼς φαίνεται, ὁ μυθιστοριογράφος Καπότε ἦτο ὁ μικρότερος κρίκος μιᾶς ἁλυσίδας σκοτεινῶν δυνάμεων στὴν Ἀμερική, ποὺ ἐπεχείρησαν νὰ δηλητηριάσουν τὴν κοινὴ γνώμη, δημοσιεύοντας τὰ ἀκόλουθα:

> «Μετὰ τὸ κλείσιμό του στὴ φυλακὴ ἀπὸ τὴν ἀστυνομία τοῦ Λὸς Ἄντζελες, ὁ Σιρχὰν ἐζήτησε δύο βιβλία: Τὴν «Μυστικὴ Διδασκαλί» τῆς Ε. Π. Μπλαβάτσκυ καὶ τὶς Ὁμιλίες ἐπὶ τοῦ ἔργου «Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου» τοῦ Κ. Λεντμπῆτερ. Ἀμφότερα τὰ βιβλία σχετίζονται μὲ τὴν Θεοσοφικὴ Ἐκκλησία καὶ τὴν φιλοσοφία τῆς Θεοσοφίας. Ἡ «θρησκεία» αὐτὴ ἱδρύθη ἀπὸ τὴν κυρία Μπλαβάτσκυ, Ρωσίδα πριγκίπισσα, στὴ Νέα Ὑόρκη κατὰ τὴν δεκαετία τοῦ 1880. Ἡ ἴδια ἔγραψε ἕνα βιβλίο μὲ τὸν τίτλο «Ἐγχειρίδιον Ἐπαναστάσεως», ποὺ ὑποκινεῖ σὲ δολοφονία ἐθνικῶν ἡγετῶν ὡς μέσον γιὰ μιὰ παγκόσμια ἐπανάστασι. Δύο ἀπὸ τοὺς τωρινοὺς ἡγέτας τῆς Θεοσοφικῆς Ἐκκλησίας Νέας Ὑόρκης εἶναι ὁ Ἐπίσκοπος Τζαίημς Α. Πάϊκ καὶ ὁ πρώην Ὑπουργὸς Ἀμύνης Ρόμπερτ Μακναμάρα. Τὸ παρεκκλήσιό της χρησιμοποιεῖται καὶ ἀπὸ τὸ Κληροδότημα Κάρνετζη διὰ τὴν Διεθνῆ Εἰρήνην».

Ἐπηκολούθησε ὁλοκληρωτικὴ διάψευσις ὅλων τῶν ἰσχυρισμῶν τῆς ἀνακοινώσεως.

1. Ὁ Ἐπίσκοπος Πάϊκ ἐδήλωσε ὅτι δὲν εἶναι καὶ οὔτε ὑπῆρξε ποτὲ μέλος οἱασδήποτε Θεοσοφικῆς κινήσεως ἢ ὁμάδος. Προσέθεσε ὅτι δὲν ξέρει καμμία «Θεοσοφικὴ Ἐκκλησία Νέας Ὑόρκης», οὔτε ξέρει τίποτε γιὰ παρεκκλήσιο ποὺ τὸ «μοιράζονται» ἡ Θεοσοφικὴ κίνησις μὲ τὸ Κληροδότημα Κάρνετζη.

2. Ὁ κ. Φοῦλτον, διευθυντὴς δημοσίων σχέσεων τῆς Παγκοσμίου Τραπέζης καὶ τοῦ Διεθνοῦς Νομισματικοῦ Ταμείου, ἐδήλωσε ὅτι ὁ κ. Μακναμάρα ἀνήκει μόνον στὴν Πρεσβυτεριανὴ Ἐκκλησία καὶ δὲν ἔχει ἐπαφὴ μὲ καμμία Θεοσοφικὴ «Ἐκκλησία».

3. Ὁ κ. Τζόνσον, πρόεδρος τοῦ Κληροδοτήματος Κάρνετζη, ἐδήλωσε ὅτι τὸ Κληροδότημα δὲν ἔχει καμμία σχέσι μὲ τὴν ἀναφερομένην, ὡς «Θεοσοφικὴν Ἐκκλησία Νέας Ὑόρκης», ὅτι δὲν ἔχει κἂν ἀκούσει ποτὲ τὴν ὕπαρξίν της, ὅτι δὲν ἔχει «μοιρασθῆ» ποτὲ κανένα παρεκκλήσιο μὲ θεοσοφικὴν κίνησιν, ὅτι δὲν ἔχει κανένα παρεκκλήσιο δικό του.

4. Ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἱδρύματος Μπλαβάτσκυ κ. Γουώλτερ Καρύδερς «ξετινάζει» εἰς ἀνακοίνωσίν του τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τῆς ἀνακοινώσεως:

α) Ἡ Κυρία Μπλαβάτσκυ, πολιτογραφημένη Ἀμερικανὶς ἀπὸ τῆς 8ης Ἰουλίου 1878, γεννήθηκε στὴ Ρωσία, ἀλλὰ δὲν ἦταν πριγκίπισσα. Ἦτο, ἁπλῶς ἐγγονὴ τῆς πριγκιπίσσης Δολγορούκοβα.

β) Ἡ Κυρία Μπλαβάτσκυ ἵδρυσε, τὸ 1875 (καὶ ὄχι «τὴν δεκαετία τοῦ 1880) τὴν Θεοσοφικὴ Ἑταιρία. Δὲν ἵδρυσε καμμία «Θεοσοφικὴ Ἐκκλησία» ποτέ.

γ) Θεοσοφικὴ «Ἐκκλησία» ἢ «θρησκεία» δὲν ὑπάρχουν, οὔτε καὶ ὑπῆρξαν ποτέ. Ἡ Θεοσοφικὴ Ἑταιρία, ὅπως ἀναφέρει τὸ καταστατικό της, εἶναι μία ὀργάνωσις, ποὺ ἐνθαρρύνει τὴν συγκριτικὴ μελέτη τῶν θρησκειῶν, ἐπειδὴ ὑποστηρίζει ὅτι ὑπάρχει μία ἐσωτερικὴ ἑνότης ὅλων τῶν θρησκειῶν.

δ) Τὰ ἔργα τῆς Μπλαβάτσκυ εἶναι κατατεθειμένα στὴν βιβλιοθήκη τοῦ Ἀμερικανικοῦ Κογκρέσσου, στὴν βιβλιοθήκη τοῦ Βρεταννικοῦ Μουσείου καὶ τὴν βιβλιοθήκη Νέας Ὑόρκης. Κατὰ τὰ 93 ἔτη ποὺ ἔχουν περάσει ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἔχουν γίνει ἐξαντλητικὲς ἔρευνες γιὰ χειρόγραφα, ἐπιστολὲς καὶ ἄλλα κατάλοιπα τῆς Μπλαβάτσκυ. Μπορεῖ λοιπὸν νὰ βεβαιωθῆ μὲ τὸν πιὸ κατηγορηματικὸ τρόπο ὅτι ἡ Μπλαβάτσκυ δὲν ἔχει γράψει βιβλίο τιτλοφορημένο «Ἐγχειρίδιον Ἐπαναστάσεως», οὔτε ἔχει συνεργασθῆ κατὰ κανένα τρόπο στὴν συγγραφὴ βιβλίου μ᾽ αὐτὸν ἢ παρεμφερῆ τίτλον.

ε) Ἡ Κυρία Μπλαβάτσκυ οὐδέποτε ἔγραψε τὸ παραμικρὸ ποὺ θὰ μποροῦσε νὰ ἐκληφθῆ ὡς ἐνθάρρυνσις πολιτικῶν δολοφονιῶν. Τοὐναντίον. Κατ᾽ ἐπανάληψιν ἀπεδοκίμασε τὴν δολοφονίαν ὡς μέσον ἐπιλύσεως διαφορῶν ἢ πολιτικῶν ἐξελίξεων.

—Στὸ ἔργον της «Σύμμεικτα», σελ. 361, ἐκφράζεται μὲ ἀποτροπιασμὸ γιὰ τὸ «φάντασμα τοῦ Μηδενιστικοῦ παραληρήματος καὶ τῆς αἱματοβαμμένης ἐπαναστάσεως».

—Τὸ 1883, ὡς διευθύντρια τοῦ περιοδικοῦ «Τεόζοφιστ», ἀπεδοκίμασε τὴν δολοφονία τοῦ Ἀμερικανοῦ Προέδρου Γκάρφηλδ καὶ ἔγραψε ὅτι τὸν δράστην Γκυτὼ ἀναμένει δικαίως «ἀδιάκοπη κόλασις».

—Στὸ βιβλίο της «Μελέται ἐπὶ τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ», σελ. 25-26, ἐξ ἀφορμῆς τῶν δυναμιτιστικῶν ἀποπειρῶν τῶν Ρώσων ἀναρχικῶν, γράφει ὅτι προκειμένου νὰ γίνεται τέτοια χρῆσις τῆς δυναμίτιδος, θὰ ἦταν καλύτερα νὰ μὴν εἶχεν ἀνακαλυφθῆ καὶ ἂς μὴν εἶχε ἀνατιναχθῆ κανένας βράχος γιὰ εἰρηνικοὺς σκοπούς.

—Στὸ ἔργον της «Ἶσις ἀποκαλυφθεῖσα», σελ. 363 τοῦ β΄ τόμου, ἐτόνιζε ὅτι ἕνα ἀπὸ τὰ πλέον ἀνυπέρβλητα ἐμπόδια στὴν μύησι, κατὰ τοὺς ἀρχαίους Αἰγυπτίους καὶ Ἕλληνας, ἦτο ὁ οἱοσδήποτε βαθμὸς φόνου, γι᾽ αὐτὸ καὶ ὁ Νέρων οὐδέποτε ἀπετόλμησε νὰ ζητήση μύησιν στὰ **Μυστήρια** ἔπειτα ἀπὸ τὸν φόνο τῆς Ἀγριππίνας.

—Σχετικὰ μὲ τὶς ἐπαναστατικὲς δολοφονίες, πάλι, στὸ ἔργον της «Σύμμεικτα», β΄ τόμος, σελ. 18-19, γράφει ὅτι οὔτε ἡ ἡγεσία, οὔτε τὸ ἐλάχιστο μέλος τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας πιστεύει, ἔστω καὶ πρὸς στιγμήν, ὅτι ἐγκρίνονται ἀπὸ τὶς ἀνώτερες πνευματικὲς δυνάμεις οἱ «αἱμοδιψεῖς ἥρωες καὶ οἱ βασιλοκτόνοι».

—Αἱ ἀπόψεις τῆς **Μπλαβάτσκυ** γιὰ τὰ μέσα κοινωνικῆς ἀλλαγῆς ἦσαν σαφεῖς. Στὸν γ΄ τόμο τῶν «Συμμείκτων», σελ. 86-7, ἀναφέρει: «Ἡ Θεοσοφία ἀποβλέπει σὲ κοινωνικὴ ἐπανάστασι. Ἀλλὰ ἐπανάστασι καθολοκληρίαν ἠθική. Θὰ ἔλθη ὅταν οἱ ἀπόκληρες μάζες ἐννοήσουν ὅτι ἡ εὐτυχία ἔγκειται στὰ χέρια τους, ὅτι ὁ πλοῦτος φέρνει μόνον προβλήματα, ὅτι εὐτυχὴς εἶν᾽ ἐκεῖνος ποὺ ἐργάζεται γιὰ τοὺς ἄλλους καὶ οἱ ἄλλοι ἐργάζονται γι᾽ αὐτόν, καὶ ὅταν οἱ πλούσιοι ἀντιληφθοῦν ὅτι ἡ εὐδαιμονία των ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἐκείνη τῶν ἀδελφῶν τους —ὁποιας ράτσας— τότε μόνον ὁ κόσμος θὰ γνωρίση τὴν αὐγὴ τῆς εὐτυχίας».

—Στὸ βιβλίο τῶν χειρογράφων της, ποὺ ἐξεδόθη τὸ 1966, περιέχεται (σελ. 404) τὸ σχόλιόν της γιὰ ἕνα μέλος τῆς Ἑταιρίας πού, καθὼς προκύπτει ἀπὸ ἀπόκομμα ἐφημερίδος, ἦτο δρῶν σοσιαλιστὴς καὶ σὲ μιὰ συγκέντρωσι ἀπεργῶν συνηγόρησε ὑπὲρ τῆς προσφυγῆς σὲ «δραστήρια μέτρα» κατὰ τῶν «καπιταλιστῶν ἐκμεταλλευτῶν». Ἡ Μπλαβάτσκυ γράφει: «Ὁ Θεόσοφος ποὺ γίνεται ταραξίας, ἐνθαρρύνει τὴν ἐπανάστασι καὶ τὸν φόνο, καὶ καταντᾶ φίλος τῶν ἀναρχικῶν, δὲν εἶναι κατάλληλος γιὰ τὴν Ἑταιρία μας καὶ πρέπει νὰ φύγη».

—Αὐτὲς εἶναι ἐλάχιστες περικοπὲς ἀπὸ τὶς ἰδέες τῆς Μπλαβάτσκυ, διάσπαρτες σ᾽ ὅλα τὰ ἔργα της. Εἶναι γελοῖο νὰ τολμᾶ κανεὶς νὰ συσχετίση μιὰ τέτοια γυναῖκα μὲ φόνους, ὡς ἰδεολογικὴν

ἔνοχο. Ὁ Μαχάτμα Γκάντι, ὁ μαρτυρικὸς πατέρας τῆς θεωρίας τῆς μὴ-βίας, ἐθαύμαζε καὶ ἐσέβετο βαθύτατα τὴν Μπλαβάτσκυ, ἡ ὁποία, ὅπως ὁ ἴδιος εἶχε ἐξομολογηθῆ, τὸν εἶχε ἐμπνεύσει γιὰ τὴν εἰρηνικὴ ὑπηρεσία πρὸς τὴν ἀνθρωπότητα. Δὲν εἶναι ἄξιος —ἔλεγε— νὰ ἐγγίση οὔτε τὴν ἄκρη τῆς ἐσθῆτος της (σελ. 349 - 50, στὸ βιβλίο τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Σικάγου Ἄρθουρ Νέδερκοτ γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Μπέζαντ).

Ὁ γραμματεὺς τοῦ Ἱδρύματος Μπλαβάτσκυ τελειώνει τὴν ἀνακοίνωσί του μὲ αὐτὰ τὰ λόγια: «Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ δηλητηριώδης καὶ συκοφαντικὴ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς μνήμης τῆς Ἕλενας Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ εἶναι ἀβάσιμη καὶ τελείως ἀδικαιολόγητη».

Ὁ ἴδιος ὁ Καπότε ἐξεκίνησε ἀπὸ νοσηρὴ φαντασία, ἀπὸ τὸ μοναδικὸ περιστατικὸ ὅτι ὁ Σιρχὰν ξεφυλλίζοντας τὸν κατάλογο τῶν βιβλίων τῆς φυλακῆς, ἐδιάλεξε τὴν «Μυστικὴ διδασκαλία» τῆς Μπλαβάτσκυ, ἱδρυτρίας τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας. Θὰ μποροῦσε κανεὶς νὰ συσχετίση τὸν φόνο τοῦ Ρόμπερτ Κέννεντυ μὲ τὴν Ἐκκλησία, ἐὰν ὁ δολοφόνος ἐζητοῦσε νὰ διαβάση τὴν Βίβλο;

Ἀλλά, καθὼς φαίνεται, ὁ Καπότε ἔκαμε μιὰ ἀσυγχώρητη σύγχυσι μεταξὺ τῆς ἱδρυτρίας τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας καὶ μιᾶς ἄλλης Μπλαβάτσκυ... φανταστικοῦ προσώπου, ἡρωΐδος μυθιστορήματος!

Τὴν ἄποψιν αὐτὴν ὑποστηρίζει σ' ἐπιστολή του πρὸς τὸν ραδιοφωνικὸ σταθμὸ Κολούμπια Νέας Ὑόρκης ὁ κ. Βικτὼρ Ἔντερσμπυ.

«Κατὰ σύμπτωσιν —γράφει— λίγον καιρὸ προτοῦ ἡ Ἕλενα Πετρόβνα Μπλαβάτσκυ ἀρχίση τὸ φιλοσοφικό της ἔργον, ἐδημοσιεύθη στὴ Ρωσία ἕνα μυθιστόρημα μὲ ἡρωΐδα μιὰ γυναῖκα ὀνόματι Μπλαβάτσκυ —ὄνομα ὄχι ἀσυνήθιστο— περιγραφομένην ὡς ἀρχηγὸ μιᾶς ἐπαναστατικῆς ὀργανώσεως, τῆς «Μαύρης ἑκατονταρχίας». Ἡ ὀργάνωσις αὐτὴ ἔμοιαζε μὲ τὶς συμμορίες ποὺ δροῦν στὰ «κόμικς», τὰ εἰκονογραφημένα μυθιστορήματα τῆς συγχρόνου ἐποχῆς, καὶ ἡ ἡρωΐδα της ἦταν κάτι ἀνάλογο μὲ τὴν σημερινὴ «Δράκαινα». Ὅταν ἡ μαντὰμ Μπλαβάτσκυ ἐνεφανίσθη στὴν δημοσιότητα, μερικοί, ἐρεθισμένοι ἀπὸ τὸ μυθιστόρημα, τὴν πέρασαν γιὰ τὴν ἴδια τὴν ἀρχηγὸ τῆς «Μαύρης Ἑκατονταρχίας», ξεχνώντας ὅτι ἐπρόκειτο περὶ πλάσματος φαντασίας! Ἀλλὰ ἡ Μπλαβάτσκυ δὲν ἐνοχλήθηκε ἀπὸ αὐτό, διότι ἦταν γνωστὴ ὡς μέλος τοῦ Ρωσικοῦ κατεστημένου καὶ θυγατέρα στρατιωτικοῦ διοικητοῦ εὐγενοῦς καταγωγῆς. Καὶ οἱ πλέον ἀχρεῖοι ἐκ τῶν «βιογράφων» της, ποὺ ἐσχολίασαν δυσμενῶς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν σταδιοδρομία της, οὐδέποτε ἐχρησιμοποίησαν αὐτὸ τὸ «στοιχεῖον».

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΕΛΗΝΗ

Ἡ ἀποστολὴ τοῦ ἀμερικανικοῦ διαστημοπλοίου Ἀπόλλων — 7 ἐπέτυχε πλήρως. Ἔμεινε 11 ἡμέρες στὸ διάστημα, μὲ τὸ τριμελὲς πλήρωμά του, καὶ ἐπέστρεψε κανονικὰ στὴ Γῆ. Αὐτὴ ἡ πτῆσις ἔγινε κατ' οὐσίαν γιὰ νὰ δοκιμασθοῦν τὰ πλεῖστα ὅσα μηχανήματα τοῦ σεληνιακοῦ ἐξοπλισμοῦ, ἐπίσης ὅμως ὁ πύραυλος καὶ ὁ ἴδιος ὁ θαλαμίσκος. Ἦταν ἐπίσης μία μοναδικὴ εὐκαιρία νὰ ἐλεγχθοῦν αἱ στολαὶ τῶν ἀστροναυτῶν. Ἀφοῦ οἱ ἀστροναῦται αὐτοὶ πρόκειται νὰ περπατήσουν ἐπὶ τοῦ σεληνιακοῦ ἐδάφους, ἔπρεπε νὰ γίνουν εἰδικὰ σκάφανδρα ποὺ νὰ ἐγγυῶνται τὴν πλήρη προστασία, τόσον ἀπὸ πλευρᾶς πιέσεως εἰς περιβάλλον ἀπολύτου κενοῦ, ὅσον καὶ ἀπὸ πλευρᾶς ἐγκλιματισμοῦ εἰς ἕνα χῶρον ὅπου ἕνα καὶ τὸ αὐτὸ ἀντικείμενον εὑρίσκεται ὑπὸ θερμοκρασίαν ἑκατὸ βαθμῶν ἄνω τοῦ μηδενὸς ἀπὸ τὴν μία της πλευρὰ (τὴν ἐκτεθειμένη στὸν ἥλιο) καὶ ἑκατὸ βαθμῶν κάτω τοῦ μηδενὸς ἀπὸ τὴν ἄλλη της πλευρὰ (τὴν εὑρισκομένη στὴ σκιά). Ποὺ σημαίνει ὅτι ὁ ἀστροναύτης ποὺ θὰ περπατήση ἐπὶ τοῦ σεληνιακοῦ ἐδάφους κάτω ἀπὸ τὸν ἥλιο θὰ ὑποστῆ ἐγκαύματα, ἐνῶ στὸ ἄλλο μέρος θὰ ἔχη ψῦχος ἑκατὸ βαθμῶν ὑπὸ τὸ μηδέν. Εἶναι λοιπὸν ἐμφανὲς ὅτι τὸ σεληνιακὸν σκάφανδρον πρέπει νὰ ἰσορροπήση τὰς δύο αὐτὰς ἄκρας ἀντιθέσεις καὶ νὰ προσφέρη εἰς τὸν ἀστροναύτην τὸ μάξιμουμ τῶν ἀνέσεων. Γιὰ νὰ μὴν ὑπεισέλθωμε σὲ πολλὲς λεπτομέρειες, ἁπλῶς διευκρινίζομε ὅτι ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ τοῦ σκαφάνδρου ἀπήτησε μελέτη καὶ πειράματα ποὺ ὑπερέβησαν τὰ δύο ἔτη.

ΤΟ ΕΠΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Ἀνεξαρτήτως πρὸς τὸν σεληνιακὸν χαρακτῆρα της, ἡ ἀποστολὴ «Ἀπόλλων» τῆς 11ης Ὀκτωβρίου εἶχεν ὡς ἀντικειμενικὸν σκοπὸν καὶ τὴν ἐξακρίβωσιν κατὰ πόσον ὁ δεύτερος ὄροφος τοῦ πυραύλου «Κρόνος 1», ἀφοῦ ἐκκενωθῆ ἀπὸ τὸ περιεχόμενόν του (ὑγρὸν ὑδρογόνον) θὰ ἠμπορέση νὰ χρησιμεύση δι' ἐπηνδρωμένον διαστημικὸν σταθμόν. Ὁ δεύτερος ὄροφος αὐτός, ποὺ ἀποκαλεῖται S—IVB, προσφέρει χῶρον 350 κυβικῶν μέτρων γιὰ τὴν στέγασι

καὶ τῶν ἀνδρῶν καὶ τοῦ τεχνικοῦ ὑλικοῦ. Οἱ Ἀμερικανοὶ τεχνικοὶ προβλέπουν διὰ τὸ 1970 τὴν κατασκευὴν «ἐργαστηρίων ἐπὶ τροχιᾶς». Κατὰ τὸ πρόγραμμα, ἕνας πρῶτος πύραυλος «Κρόνος 1» θὰ ἐκτοξεύσῃ τὸν δεύτερον ὄροφόν του διὰ νὰ τὸν θέσῃ εἰς τροχιὰν εἰς ὕψος 416 χιλιομέτρων. Τὴν ἄλλην ἡμέραν δεύτερος πύραυλος «Κρόνος 1» θὰ ἐκτοξεύσῃ ἕνα διαστημόπλοιον «Ἀπόλλων» ἐπηνδρωμένον μὲ τρεῖς ἀστροναύτας καὶ θὰ τὸ θέσῃ εἰς τὴν ἰδίαν τροχιὰν μὲ τὸ διαστημικὸν ἐργαστήριον. Οἱ ἀστροναῦται θὰ μεταβοῦν τότε ἀπὸ τὸ διαστημόπλοιόν τους εἰς τὸν ὄροφον S-IVB (τὸ ἐργαστήριον δηλαδὴ) καὶ θὰ ἐπιδοθοῦν εἰς διαφόρους ἐργασίας, προκαταρκτικὰς τῶν μελλοντικῶν ποὺ θὰ γίνωνται ἐκεῖ. Ἡ ἀποστολή τους αὐτὴ θὰ διαρκέσῃ 28 ἡμέρας, ὕστερα θὰ ἐπιστρέψουν στὴ Γῆ πάλιν διὰ τοῦ διαστημοπλοίου «Ἀπόλλων». Τὸ διαστημικὸν ἐργαστήριον θὰ μείνῃ ἔτσι ἀκατοίκητον ἐπὶ τέσσαρες περίπου μῆνες. Ἀφοῦ διαρρεύσῃ ὁ χρόνος αὐτός, τὸ διαστημικὸν ἐργαστήριον, ποὺ θὰ εἶναι προικισμένον μὲ ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια καὶ τὸ μάξιμουμ τῶν ἀνέσεων θὰ καταληφθῇ ἀπὸ εἰδικευμένα πλέον ἐπιτελεῖα, τὰ ὁποῖα θὰ ζοῦν καὶ θὰ ἐργάζωνται ἀνέτως ἐπὶ δύο περίπου μῆνες. Γιὰ ὡρισμένα δὲ ἐπιτελεῖα προβλέπεται παραμονὴ καὶ δυόμισυ μηνῶν. Ἡ ὅλη δὲ ἐπιχείρησις θὰ ἀπαιτήσῃ τὴν χρησιμοποίησι τεσσάρων πυραύλων «Κρόνος 2».

Τὴν ἀποστολὴν τοῦ «Ἀπόλλωνος 7», πρόκειται φυσιολογικῶς νὰ τὴν ἀκολουθήσουν ἕξη ἀκόμη ἐπηνδρωμέναι πτήσεις, ποὺ θὰ κλιμακωθοῦν κατὰ τὴν διάρκεια τῶν δεκαπέντε προσεχῶν μηνῶν. Μόνον μετὰ ἀπὸ τοὺς διαφόρους αὐτοὺς πειραματισμούς, θὰ ὑπάρξῃ δυνατότης νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ ἐπὶ τῆς Σελήνης προσεδάφισις τῶν Ἀμερικανῶν ἀστροναυτῶν. Εἰς τὸ ἐπίπεδον ὅπου ἔχει φθάσει σήμερα τὸ πρόγραμμα «Ἀπόλλων» ἡ ἀπόβασις αὐτὴ εἰς τὴν Σελήνην φαίνεται νὰ ἀποβῇ ἐφικτὴ κατὰ τὸ πρῶτον τρίμηνον τοῦ 1970.

ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑ ΜΕ ΑΛΜΑΤΑ

Ὅταν οἱ ἀστροναῦται φθάσουν στὴν Σελήνη, θ' ἀντιμετωπίσουν τὰ προβλήματα τῆς κυκλοφορίας. Ἡ Σελήνη δὲν ἔχει ἀέρα γιὰ νὰ πετάῃ κανείς, δὲν ἔχει νερὸ γιὰ νὰ πλέῃ καὶ δὲν ἔχει δρόμους γιὰ νὰ ταξιδεύῃ μὲ ὀχήματα ποὺ ἔχουν τροχούς. Ἀλλὰ τὰ πηδήματα θὰ εἶναι ἰδεῶδες μέσον γιὰ νὰ ταξιδεύῃ κανεὶς εἰς τὴν Σελήνη, λόγῳ τῆς ἀσθενοῦς ἕλξεώς της, ποὺ μόλις φθάνει τὸ ἕνα ἕκτον τῆς ἕλξεως τῆς Γῆς. Γι' αὐτὸ θὰ χρειασθοῦν ἕνα εἰδικὸ ὄχημα, ποὺ νὰ πηδάῃ. Τὸ ὄχημα αὐτὸ ἤδη κατασκευάζεται, ἀπὸ μηχανικοὺς τοῦ πανεπιστημίου Στάμφορντ. Θὰ ἐπιτρέπῃ πηδήματα 15 μέτρων.

Ὑπάρχουν δύο σημαντικὰ ἐρωτήματα, ποὺ ἀναμένουν ἀπάντησιν, σχετικῶς μὲ τὸ ὄχημα αὐτό. Τὸ ἕνα ἀφορᾶ τὴν ἐπίδρασιν τῆς μορφολογίας τῆς ἐπιφανείας τῆς Σελήνης. Τὸ ὄχημα θὰ κινῆται

εὐκολώτερα —ἐπὶ μιᾶς σταθερᾶς ἐπιφανείας, παρὰ ἐπὶ μιᾶς μαλακῆς ἢ ἀμμώδους. Τὸ ἄλλο ἀφορᾶ τὴν ἱκανότητα τοῦ ἀνθρώπου νὰ χοροπηδᾶ συνεχῶς μὲ ἅλματα, μὲ τὸ ὄχημα αὐτό. Οἱ ἐρευνηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Στάμφορντ δημιουργοῦν μία δοκιμαστικὴ ἐξέδρα μὲ ἕνα κάθισμα ποὺ θὰ ἀναπηδᾶ ἐπὶ ἐμβόλου ποὺ θὰ ἐλαττώνῃ ἢ θὰ ἐξασφαλίζῃ τὸν κραδασμὸν ἀπὸ τὰ πηδήματα. Ἐθελονταὶ σπουδασταὶ θὰ ὑποβληθοῦν εἰς σχετικὰς δοκιμάς.

ΒΑΘΥΤΕΡΑ ΣΤΟ ΔΙΑΣΤΗΜΑ

Κατὰ τὸν δόκτορα Πίκεριγκ, διευθυντὴν τοῦ ἐργαστηρίου διαστημικῆς στὴν Πασαντένα Καλιφορνίας, μόνιμοι διαστημικοὶ σταθμοὶ θ᾽ ἀφιερωθοῦν πρωτίστως σὲ ἐπιστημονικὲς ἔρευνες. Οἱ ἐξερευνητικοὶ πύραυλοι καὶ τὰ ἐπηνδρωμένα διαστημόπλοια, θὰ ἐπεκτείνουν τὰς μελέτας των πιθανώτατα εἰς τὸν Ἑρμῆν καὶ τὸν Δία, μέχρι δὲ τοῦ 1980 θὰ ἔχουν ἐξακριβώσει ἂν ὑπάρχουν μορφὲς ζωῆς ἐπάνω στὸν Ἄρη.

Ἀλλὰ τὸ πιὸ ἐντυπωσιακὸ διαπλανητικὸ ἐγχείρημα, προβλέπεται ὅτι θὰ εἶναι ἐκεῖνο ποὺ ἔχει σχεδιασθῆ γιὰ τὸ 1977. Ἕως τότε ἡ λεγομένη «Πλανητικὴ Γεωμετρία» θὰ ἔχῃ καταστήσει δυνατὴν τὴν μεγάλην διαδρομὴν ἑνὸς καὶ μόνου διαστημοπλοίου εἰς τοὺς πλανήτας Δία, Κρόνον, Οὐρανὸν καὶ Ποσειδῶνα. Ἡ τεχνική, ἡ ὁποία θὰ ἐφαρμοσθῆ, χρησιμοποιεῖ τὰ πεδία βαρύτητος τῶν γιγαντιαίων πλανητῶν ὅπως μεταβάλῃ τὴν κινητικὴν ἰσχὺν καὶ τὴν κατεύθυνσιν τῆς πορείας ἑνὸς διαστημοπλοίου κατὰ τέτοιον τρόπον, ὥστε αἱ πτήσεις του εἰς ἄλλους στόχους νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ πραγματοποιοῦνται χωρὶς περαιτέρω κατανάλωσιν καυσίμων.

Τὸ ταξίδι εἰς τὸν Ποσειδῶνα, ὁ ὁποῖος ἀπέχει τεσσεράμισυ δισεκατομμύρια χιλιόμετρα ἀπὸ τὴν Γῆ, μὲ τὴν τακτικὴν τῆς χρησιμοποιήσεως τῶν πεδίων βαρύτητος ὡς κινητηρίου δυνάμεως θὰ χρειασθῆ μόνον ἐννέα χρόνια, ἐνῶ μὲ τὰ συνήθη μέσα τῆς ἀπ᾽ εὐθείας πτήσεως διὰ καυσίμων θὰ ἐχρειάζετο τουλάχιστον τριάντα.

ΚΑΙ ΟΙ ΡΩΣΟΙ ;

Στὴν διαστημικὴ ἅμιλλα, οἱ Ρῶσοι, στὶς 25 Ὀκτωβρίου, ἐτοποθέτησαν εἰς τροχιὰν πέριξ τῆς Γῆς διαστημόπλοιον μὲ ἕνα ἀστροναύτην, ὁ ὁποῖος ἐπέτυχε θεαματικὸν ραντεβοῦ μὲ ἕτερον μὴ ἐπηνδρωμένον διαστημόπλοιον.

Οἱ εἰδικοὶ τοῦ Λονδίνου καὶ τοῦ Μπόχουμ τῆς Δυτικῆς Γερμανίας πιστεύουν ὅτι οἱ Ρῶσοι ἤρχισαν πραγματοποιοῦντες τὸ πρόγραμμα ἐγκαταστάσεως διαστημικῆς ἐξέδρας, καὶ ὅτι δὲν ἀποκλείεται νὰ ἀποσταλοῦν καὶ ἄλλα ἐπηνδρωμένα διαστημόπλοια κατὰ τοὺς προσεχεῖς μῆνες γιὰ τὴν συναρμολόγησι τῆς πρώτης βάσεως εἰς τὸ κενόν. Ἐνδέχεται ἐπίσης, οἱ Ρῶσοι νὰ ἀποστείλουν ἄνθρωπον εἰς τροχιὰν πέριξ τῆς Σελήνης.

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

Ἀλλά, ἂς σταθοῦμε στὴ Γῆ μας... Ὁ Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας καὶ πάσης Ἀφρικῆς Νικόλαος ὁ Στ´ σὲ μήνυμά του πρὸς τὸν «μείζονα Ἑλληνισμό» τονίζει:

«Τέκνα μου ἀγαπητά. Τυραννεῖ τὸν σύγχρονον ἄνθρωπον ἡ ἄρνησις τοῦ χριστιανισμοῦ ποὺ δημιούργησε μέσα μας μίαν ἄβυσσον πνευματικήν. Ἄρρωστη καὶ παρανοητική, ἡ σημερινὴ διανόησις, τραυματισμένη καὶ ἡμιθανὴς ἡ πνευματικὴ μας ζωή, μέσα στὰ χρυσὰ δεσμὰ τοῦ τεχνικοῦ πολιτισμοῦ, μὲ ὅλα τὰ μέσα καὶ τὰς ἀνέσεις του. Πετοῦμε στὰ ἀστέρια σήμερα, ἀλλὰ ἡ πνευματικὴ εὐτυχία μᾶς ἔφυγε. Ἕνα ἄγχος φόβου μόνον κυριαρχεῖ μέσα μας, γιατὶ ἐχθρικὰ διατεθήκαμε πρὸς τὴν πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς χαρᾶς. Καὶ ἔφυγε κάτω ἀπὸ τὰ πόδια μας τὸ σταθερὸ ἐκεῖνο ὑπόβαθρο τῶν ἰδανικῶν τῆς ζωῆς καὶ ὁ σκοπὸς τῆς ζωῆς, τὸ βίωμα τοῦ ἰδεώδους. Ἔχασε πλέον ὁ ἄνθρωπος τὴν πραγματικὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, τὸ φῶς αὐτὸ τὸ ἀληθινὸ καὶ τριγυρίζει σὰν τὸν τυφλὸ ἀσπάλακα γύρω καὶ μέσα στὸ σκοτάδι. Διψᾷ, ὅμως αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος καὶ εἶναι καὶ μένει ἀνικανοποίητος, αἰσθάνεται δὲ πίκρα καὶ ἀπογοήτευσι μέσα στὴν ψυχή του, ζητεῖ νὰ βρῇ ξανὰ τὴν πηγὴν τῆς ζωῆς, αὐτὸ τὸ ζωντανὸ νερὸ γιατὶ δὲν ξέχασε ποτέ, ὅτι δὲν εἶναι μόνον ὕλη, ἀλλὰ καὶ πνευματικὴ ὑπόστασις».

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

Στὴν ἐπιστολή του πρὸς τὸν διευθυντὴν τοῦ «Ἰλισοῦ» (σ. 323 τοῦ παρόντος τεύχους), ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης Ἀθηναγόρας Α´ ἀναφέρεται εἰς «ἐσώκλειστον φύλλον» γιὰ τὴν προσπάθεια ἑνώσεως τῶν Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν. Στὸ φύλλον αὐτό, ἀφοῦ ἀφηγεῖται τὰς ἕως τώρα συναντήσεις τοῦ Πατριάρχου μὲ τὸν Πάπα Παῦλο Στ´ καὶ ἡγέτας τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας Σερβίας, Ρουμανίας, Βουλγαρίας κ. ἄ. λέγει:

Εἷς καὶ ὁ ἴδιος Ἰησοῦς Χριστός, ἡ ἰδία Παναγία Παρθένος, τὸ ἴδιον Εὐαγγέλιον, τὸ ἴδιον Βάπτισμα, ἡ ἰδία Πίστις ἐν Χριστῷ, τὸ ἴδιον Ἅγιον Ποτήριον, ἡ ἰδία Ἐκκλησία, ἡ αὐτὴ ζωή, ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ αἰωνιότητι.

Ἰδοὺ ὁ ὕμνος τῶν Ἀγγέλων τῆς Γεννήσεως τοῦ Χριστοῦ, ψαλλόμενος σήμερον ἀπὸ κοινοῦ, ἐν τῇ Δύσει καὶ τῇ Ἀνατολῇ. Ἰδοὺ ἡ ὑψίστη Θεολογία.

Ἐὰν δὲ ἀφ᾽ ἑτέρου ὑφίστανται εἰσέτι καί τινες Θεολογικαὶ διαφοραί, ὁ ἥλιος τῆς ἀγάπης αποχρωματίζει αὐτὰς καὶ πλησιεστίους φέρει ἡμᾶς εἰς τὴν ἀρχαίαν πίστιν, ὅτι ἀνήκομεν εἰς τὴν αὐτὴν Θρησκείαν καὶ Ἐκκλησίαν τοῦ Χριστοῦ.

Χριστιανοὶ τῆς Ἀνατολῆς καὶ τῆς Δύσεως, καλούμεθα νῦν νὰ καλλιεργήσωμεν ἐν ἑαυτοῖς, ἡμεῖς εἰς τοὺς ἄλλους, τοὺς φίλους ἡμῶν, τοὺς γνωστοὺς καὶ τοὺς ἀγνώστους, τὴν γλυκεῖαν ταύτην

συνείδησιν, καὶ οὕτω τὸ δυνατὸν ταχύτερον, ὅτι εἴμεθα ἀδελφοί, ἀνήκοντες εἰς τὴν αὐτὴν Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν».

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης τονίζει περαιτέρω ὅτι εἰς τὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἕνωσιν δὲν πρόκειται ἡ μία Ἐκκλησία νὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν ἄλλην, ἀλλ' ὅλαι ὁμοῦ πρὸς τὸν κοινὸν Χριστόν, ἢ ἡ μία νὰ ὑποταγῇ εἰς τὴν ἄλλην, ἀλλ' ὁμοῦ νὰ ἐπανιδρύσωμεν τὴν Μίαν, Ἁγίαν, Καθολικὴν καὶ Ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν, ἐν συνυπάρξει εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ τὴν Δύσιν ὅπως ἐζῶμεν μέχρι τοῦ 1054, παρὰ καὶ τὰς τότε ὑφισταμένας Θεολογικὰς διαφοράς».

ΤΟ ΝΟΜΠΕΛ ΣΤΗΝ ΙΑΠΩΝΙΑ

Τὸ ἐφετεινὸ βραβεῖο Νόμπελ τῆς λογοτεχνίας ἀπενεμήθη στὸν Ἰάπωνα συγγραφέα Γιασουνάρι Καβαμπάτα. Εἶναι ὁ πρῶτος Ἰάπων τιμώμενος μὲ τὸ βραβεῖο αὐτό. Κατὰ τὸν φιλολογικὸ «Φιγκαρό», τὸ θέμα τοῦ ἔρωτος καὶ τοῦ θανάτου, ποὺ πλανᾶται στὰ ἔργα τῶν περισσοτέρων Ἰαπώνων συγγραφέων, ὑπάρχει ἐμμέσως καὶ στὸ ἔργον τοῦ Καβαμπάτα. Ὁ ἴδιος δὲν τὸ ἀρνεῖται:

«Εἶναι ἀλήθεια... Αὐτὸ ποὺ ἐπιδιώκω, προπαντὸς εἶναι ὁ «ἐξωραϊσμός» τοῦ θανάτου. Ἀλλὰ ἡ ἔννοια τοῦ θανάτου ἔχει σὲ μᾶς διαφορετικὴ ὄψι, ἀπ' ὅ,τι στὴν εὐρωπαϊκὴ σκέψι. Ἡ ἰαπωνικὴ παράδοσι δὲν εἶναι ἀνήθικη, εἶναι «ἀμοραλιστική». Ὁ θάνατος στὴν Ἀνατολὴ (Κίνα, Κορέα, Ἰαπωνία) εἶναι συνώνυμος τοῦ κενοῦ, τοῦ χάους. Στὴν Ἀνατολὴ ὁ νιχιλισμὸς εἶναι ἕνα εἶδος φιλοσοφίας, ποὺ ἀναζητεῖ τὴν ἁρμονία ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο, τὴν φύσι καὶ τὸ χάος».

ΑΠΟΚΡΥΦΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΜΟΣΧΕΥΣΕΙΣ

Δύο θεοσοφικὰ περιοδικὰ ἀσχολοῦνται πάλι μὲ τὸ θέμα τῆς μεταμοσχεύσεως καρδιᾶς ἀπὸ τὴν ἄποψι τοῦ ἀποκρυφισμοῦ. Ὁ Χ. Ἔντουαρδς στὸ «Τζώρναλ» τῆς Ἀγγλίας γράφει ὅτι, παρὰ τὴν ἀναγνώρισι καὶ τὸν σεβασμὸ γιὰ τὰ εἰλικρινῆ κίνητρα τῶν χειρουργῶν, ἡ ἐνέργειά των προκαλεῖ ἀντιρρήσεις ἀπὸ αἰσθητικὴ ἄποψι καὶ μοιάζει μὲ «φαιὰ μαγεία». Ἔστω καὶ ὅταν ἐπιτυγχάνῃ ἡ ἐγχείρησις, ἡ προσπάθεια εἶναι δυσανάλογη πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα. Μία, ὅμως, ἀπὸ τὶς μεγαλύτερες ἀντιρρήσεις γιὰ τὶς μεταμοσχεύσεις εἶναι ἡ ἀδυναμία ἐπακριβοῦς καθορισμοῦ τῆς στιγμῆς τοῦ θανάτου, ὥστε ἡ ἐγχείρησις τῆς ἀφαιρέσεως τῆς καρδιᾶς δυνατόν, καλῇ τῇ πίστει, ν' ἀρχίσῃ πρὶν ἐπέλθῃ ὁ θάνατος. Τοῦτο ἔχει μεγάλην σημασίαν ἀπὸ ἀποκρυφιστικῆς ἀπόψεως. Διότι, ναὶ μὲν ἡ καρδιὰ δὲν εἶναι παρὰ μία ἀντλία αἵματος καὶ ὄχι ἡ ἕδρα τῶν συγκινήσεων τῆς ψυχῆς ἢ ἕδρα τοῦ «σακράμ» τῆς καρδιᾶς — ἀλλά, καθὼς ἀναφέρει ἡ Μπλαβάτσκυ στὸ «Κλειδὶ τῆς Θεοσοφίας» ὁ ἄνθρωπος ἔχει μιὰ ἀναδρομικὴ εἰκόνα τῆς ζωῆς ποὺ ἔζησε κατὰ τὴν στιγμὴ τοῦ θανάτου του καὶ «πολὺ σύντομα» ἔπειτα πέφτει στὴν κατάστασι ποὺ καλοῦμε «προ - δεβαχανικὴ

ἀσυνειδητότης. Ἄρα, «πολὺ σύντομα» μετὰ τὸν θάνατο δὲν μπορεῖ νὰ ἀσκήση ἐπίδρασι ὅ,τι καὶ νὰ συμβῆ στὸ φυσικὸ σῶμα τοῦ νεκροῦ. Ἂν ὅμως δὲν ἔχει ἐπέλθει ἀκριβῶς ὁ θάνατος, ἡ ἀφαίρεσις τῆς καρδιᾶς μπορεῖ νὰ ἔχη σοβαρὲς ἐπιδράσεις στὰ ἐσωτερικὰ πεδία τοῦ ἀτόμου κατὰ τὴν ἐπίσημη μεταβατικὴ στιγμή. Μόνον ὅταν εἶναι ἀπολύτως βέβαιον ὅτι ὁ θάνατος ἐπῆλθε, τότε εἶναι ἀκίνδυνη ἡ ἐγχείρησις εἰς τὰ ἐσωτερικὰ πεδία.

Στὴν «Θεοσοφία» τῆς Νέας Ζηλανδίας ὁ Τζῶν Πάττερσον ἐπισημαίνει μία ἄλλη δυσκολία, ἀντιθέτου μορφῆς. Δὲν πρέπει ἡ μεταμόσχευσις νὰ ἐπιχειρηθῆ ἀργά. Κατὰ τὴν Θεοσοφία, λέγει, τὸ σῶμα δὲν εἶναι παρὰ τὸ ὄχημα ἐκδηλώσεως τῆς ζωῆς, τῆς ὑπερφυσικῆς πραγματικότητος, τοῦ Ἀληθοῦς Ἑαυτοῦ, τῆς ἀληθοῦς πηγῆς δράσεως καὶ συνειδήσεως. Τὸ ἀνθρώπινο σῶμα εἶναι ἕνα εὐρὺ σύμπλεγμα κυττάρων ποὺ ἀνανεώνονται συνεχῶς πάνω σ' ἕνα σχέδιο, τὸ ὁποῖον συντηρεῖται ἀπὸ τὸ πεδίον δυνάμεως τοῦ ζωτικοῦ αἰθερικοῦ. Αὐτὸ τὸ αἰθερικὸν τελεῖ εἰς ἀλληλουχίαν μὲ τὸ φυσικὸ σῶμα, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ μέρος του. Μὲ τὸν θάνατο, τὸ αἰθερικὸν πεδίον ἀποσύρεται καὶ τὰ κύτταρα ζοῦν γιὰ λίγο ἀκόμη, ἀλλὰ χωρὶς τὸν ἔλεγχο τοῦ αἰθερικοῦ πεδίου. Γιὰ μιὰ ἐπιτυχῆ μεταμόσχευσι ἐπιβάλλεται γιὰ μὲν τὸν ἀσθενῆ καὶ «λήπτην» νὰ διατηρῆται ὁ δεσμὸς τοῦ αἰθερικοῦ μὲ τὸ φυσικὸν σῶμα, γιὰ δὲ τὸν «δότην» νὰ ἔχη διακοπῆ, ἀλλὰ ἐντελῶς προσφάτως, προτοῦ τὰ κύτταρα ν' ἀρχίσουν ἀποσυντιθέμενα. Ἡ ἐκλογὴ τῆς στιγμῆς φαίνεται, λοιπόν, ἐξαιρετικὰ δυσχερής.

Ἀσχέτως αὐτοῦ, γιὰ τὴν ἀποτροπὴ ἀποβολῆς τῆς νέας καρδιᾶς ἀπὸ τὸ σῶμα, ἕνεκεν διαφορᾶς αἱματολογικῆς ἢ ἱστολογικῆς, δίδεται μεγάλη ποσότης φαρμάκων ἰσοβίως! Ἀλλὰ τὰ φάρμακα, κατὰ τὸν ἀποκρυφισμό, σκληρύνουν τὴν προστατευτικὴ αἰθερικὴ μεμβράνη ποὺ ἀποτελεῖ τὸν δεσμὸ μεταξὺ τοῦ ὑπερφυσικοῦ ἢ πνευματικοῦ ἐπιπέδου συνειδητότητος καὶ τοῦ αἰθερικοῦ πεδίου ποὺ δίδει τὴν αἴσθησι στὸ φυσικὸ σῶμα. Αὐτὴ ἡ σκλήρυνσις μειώνει τὶς πιθανότητες ἀποβολῆς τῆς καρδιᾶς, ἀλλὰ μειώνει καὶ τὴν ποιότητα καὶ ποσότητα πνευματικῆς ζωῆς ποὺ μπορεῖ νὰ φθάση ἀπὸ τὸν Ἀληθῆ Ἑαυτὸ στὴν ἐγκεφαλικὴ συνειδητότητα. Αὐτὴ εἶναι ἡ μεγαλύτερη, ἴσως, ἐπιφύλαξις γιὰ τὶς μεταμοσχεύσεις.

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

★ Ὅρα καὶ προηγούμενον τεῦχος «Ἰλισοῦ», σελ. 244.

★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆ ★ ☆

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεῖα τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλ. Κλαυθμῶνος) εἶναι ἀνοικτὰ μόνον κάθε Δευτέρα καὶ Παρασκευὴ 11 - 1.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διεύθυνσιν: «Κωστῆν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολαὶ μὲ τραπεζιτικὰς ἐπιταγὰς ἢ ἐντολάς, μᾶς δυσκολεύουν. Νὰ ἀναγράφεται καθαρὰ τὸ ὀνοματεπώνυμον καὶ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἀποστολέως.

ΠΑΛΑΙΑ ΤΕΥΧΗ ΚΑΙ ΤΟΜΟΙ

Τιμὴ τόμων παρελθόντων ἐτῶν δραχμαὶ 50. Τιμὴ τεύχους δραχ. 10.

Δὲν ὑπάρχουν μεμονωμένα τεύχη ὑπ' ἀριθ. 3, 5, 8, 11 - 18, 23, 25, 28 - 30, 33, 44, 49, 50 οὔτε τόμοι ἐτῶν 1956, 1957, 1958, 1962.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητάς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἄγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των.

ΑΘΗΝΩΝ:

Εὐάγγελος Ἀστέρης, Τήνου 64. Παῦλος Βηλαρᾶς, Δεριγνὺ 22 ἢ Ἁγ. Μελετίου 33. Γ. Α. Γεωργιάδης, Ἰωνιδῶν 35, Πειραιεύς. Δημ. Γιουργάλης, Γ. Σουρῆ 3. Χαρ. Ζαχαριάδης, Σόλωνος 121. Θαλῆς Θεοχαρόπουλος, Σειρήνων 71, Π. Φάληρον. Μηνᾶς Μπούρας, Ζακύνθου 51. Ξενοφ. Νικάκης, Δημοκρίτου 18.

ΕΠΑΡΧΙΩΝ:

Ἰωάννα Καζέλη, ὁδ. Ἕλληνος Στρατιώτου, Πάτραι. Δημ. Καλογιάννης, Βασιλέως Παύλου 2, Βόλος. Σκουλούδης Κολυβάκης, Κωνσταντινουπόλεως 34, Συν/σμὸς Εὐαγγελιστρίας, Θεσσαλονίκη. Νικόλ. Μοῦχος, Γραφ. Ἐπιθ. Σχολείων Α' Περιφ. Σερρῶν, Σέρραι. Θεοδόσιος Νικήτας, Συνταγματάρχης, Μεσολόγγιον. Θεοχ. Παπαδημητρίου, Κομνηνῶν 2, Καβάλα. Ἰω. Σαραντόπουλος, Μεγαλόπολις. Γεώργ. Σταμάτης, ἰατρός, Πέλλης 4, Ἔδεσσα.

ΚΥΠΡΟΣ

Τεύχη «Ἰλισοῦ», τόμοι καὶ βιβλία, στὸ Βιβλιοπωλεῖον Ἀντ. Στυλιανοῦ, Λεμεσός.

ΣΕ ΚΟΣΜΟΥΣ ΦΩΤΕΙΝΟΤΕΡΟΥΣ

Ἀσυνήθως μεγάλος εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν φίλων τοῦ «Ἰλισοῦ», οἱ ὁποῖοι ἐγκατέλειψαν τὸν γήινον βίον:

Λόμνα Κριάρη, Ἀθῆναι
Δημήτριος Λυμπέρης, Ἀθῆναι
Ἠλίας Μακρῆς, Ἀθῆναι
Ἰωάννης Μαρινάκης, Ἀθῆναι
Γεώργιος Προβιδάκης, Ἀθῆναι
Ἰάσων Σταθακόπουλος, Ἀθῆναι
Δημ. Βαροῦνος, Θεσσαλονίκη
Στέλιος Γαζῆς, Κατερίνη
Κίμων Φέσσας, Καβάλα

ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΕΛΑΒΕ Ο «ΙΛΙΣΟΣ»

(Μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Θεοφάνης Χ. Βουτσαρᾶς: Ἡ Ἑλλὰς εἰς τὴν κατάκτησιν τῆς ὑδροσφαίρας, Ἀθῆναι 1968.

Ἠλίας Σωμόπουλος: Τὸ μεγάλο ποτάμι (Ποιήματα).

Πρωτοπρεσβύτερος Γεώργιος Πυρουνάκης: Δίπτυχο ψυχῆς (Ποιήματα). Ἔκδοση β', Ἀθῆναι 1968.

Β. Μάργαρη: Περιγιάλι (Ποιήματα), Γιάννινα 1968.

Χρῆστος Βουνᾶς: Λαογραφικὰ τῆς Κεφαλλονιᾶς, Πάτρα 1968.

Α. Καραγιώργης - Κ. Χρυσάνθης: Ἀγαπημένο Κυπριακὸ διήγημα (Ἀνθολογία), Λευκωσία 1968.

Ι. Π. Κουτσοχέρας: Ὁ Ἡνίοχος, Ἀθῆναι 1968.

Γεώργιος Δ. Στεργίου: Διογένης Ἀπολλωνιάτης, Ἀθῆναι 1968.

Θ. Τάσιος: Ἡ μυστικὴ φρατρία τοῦ Μυστρᾶ (Ἀνάτυπον «Ἰλισοῦ»), 1968.

Γεώργ. Καμπάσης: Μεταπολεμικὴ ἐγκληματικότης τῶν νέων — Γάμος (Ἀνάτυπον «Ἰλισοῦ»), 1968.

Κούλης Ἀλέπης: Ποιήματα (1931 - 1968), Ἀθῆνα 1968.

Δημ. Σκουζές: Ἐνθουσιασμοὶ καὶ Δόξες (Μικρὴ ἱστορία), Ἀθῆναι 1967.

Μαίρη Μπουσμπουρέλη: Μὴ ζηλεύετε αὐτὸ τ' ἀστέρι που λάμπει (Ἡ μπαλάντα ἑνὸς ἀστροναύτη), Ἀθῆναι 1968.

Ἑστία Νέας Σμύρνης: Χρῆστος Σ. Σολομωνίδης (Ὁ Λογοτέχνης καὶ Ἱστορικὸς τῆς Σμύρνης), Ἀθῆναι 1968.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

Κρητικὴ Ἑστία (179 - Φεβρ., 180 - Μαρτ., 181 - Ἀπρ. 1968).

Ἠπειρωτικὴ Ἑστία (191/193 - Μάρτιος/Μάιος, 194/5 - Ἰούν./Ἰούλ. 1968.

Ὁ κόσμος τῆς Ψυχῆς (209 - Ἰούλ./Αὔγ., 210 - Σεπτ. 1968).

Πνευματικὴ Κύπρος (96 - Σεπτ. 97 - Ὀκτώβριος 1968).

Περιοδικὸν Ἑλληνίδων Β. Ἑλλάδος (98 - Ἰούλ./Αὔγ., 99 - Σεπτ./Ὀκτ. 1968).

Ὁ Φυσιολάτρης (238 - Αὔγ., 239 - Σεπτ., 240 - Ὀκτ. 1968).

Κρίκος Λονδίνου (211/212 - Ἰούλ./Αὔγ. 1968).

Ἡ Χαραυγὴ τῆς Ἀληθείας (12 - Ὀκτώβριος 1968).

ΔΩΡΕΑΙ

Ἀνώνυμος συνεισέφερε δρχ. 3.000 ὑπὲρ τῶν ἐκδόσεων τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρίας ἐν Ἑλλάδι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΛΥΜΠΕΡΗΣ

Ὁ ἐπὶ σειρὰν ἐτῶν πρόεδρος καὶ θερμουργὸς παράγων τοῦ μορφωτικοῦ καὶ ἀγαθοεργοῦ συλλόγου «Ἡσίοδος» ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν, ἐνῷ ᾐσθάνετο ἔτι ἀκμαῖος καὶ πρόθυμος δι' ὑπηρεσίαν.

Εἶχε γεννηθεῖ τὸ 1899 εἰς Καλάβρυτα. Πτυχιοῦχος Πολιτικὸς μηχανικὸς ἐκ τοῦ Ἐθνικοῦ Μετσοβίου Πολυτεχνείου καὶ μὲ μετεκπαίδευσιν εἰς Γερμανίαν, προσέφερεν ὑπηρεσίας εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ὡς διευθυντὴς τῆς ὑπηρεσίας ὁδῶν καὶ ὑπονόμων.

Καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν προσέφερεν ὑπηρεσίας, ἰδίως ἀπὸ τῆς μυήσεώς του εἰς τὸν Τεκτονισμὸν (1930) καὶ διὰ τῆς συμβολῆς του εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν νυκτερινῶν σχολῶν τοῦ «Ἡσιόδου» διὰ τοὺς ἀπόρους ἐργαζομένους νέους. Ἀξιόλογος ἦτο ἡ συμβολή του καὶ εἰς τὸν πνευματικὸν τομέα, διὰ τὴν ὁποίαν ἐξετιμήθη καὶ ἀνεδείχθη μέλος τῆς Μεγάλης Στοᾶς τῆς Ἑλλάδος.

Εὐγενής, πρᾶος καὶ φιλικὸς πρὸς πάντας, ἐδημιούργει γύρω του ἀτμόσφαιραν πράγματι ἀνωτέραν ἀνθρωπιστικήν. Ἀφήνει μνήμην ἀγαθὴν καὶ ὑπόδειγμα ζωῆς διὰ τοὺς ἄλλους.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΤΕΥΧΟΥΣ

'Εκυκλοφόρησε :

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

'Από τήν Προϊστορία
μέχρι τήν 'Αναγέννηση

α') Ἡ προσωκρατική περίοδος
β') 'Από τόν Σωκράτη μέχρι τόν Χριστιανισμό
γ') 'Από τόν Χριστιανισμό μέχρι τήν 'Αναγέννηση

*

ΜΕ 3 ΠΙΝΑΚΕΣ ΕΚΤΟΣ ΚΕΙΜΕΝΟΥ

*

Δρχ. 50 (Δεμένον δρχ. 70)
'Αποστέλλεται χωρίς ἐπιβάρυνσιν
διά ταχυδρομικά τέλη

Τύποις : ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Ο.Ε. ☎ 631.675

ΑΙΟΛΟΥ 70 · ΤΗΛ. 312.322 · ΑΘΗΝΑΙ
ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑΣ 25 · ΤΗΛ. 831.768 · ΑΘΗΝΑΙ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΗΣ 289 · ΤΗΛ. 968.467 · ΚΑΛΛΙΘΕΑ